بسم الله الرحمن الرحيم

Ne yaparsak yapalım bütün mesele kurban. **İbadetimiz hayatımız O'na kurban. Kurban olmak demek yakın olmak demektir.** Her nefes, her adımda O'na yakın olmak değil mi bütün gayret?

Ya İbrahim olup en sevdiğini feda etmektir kurban ya da İsmail olup **'aman baba merhamet edip Allah'a isyan etme'** diyerek **canını bıçak altına sürebilmektir.** Hayat imtihandır kurban pazarında. **Ya Allah'ın rızası için can feda edilir ya da kaybedilir.** Bu imtihan eleğinin yaratıldığımız günden bu tarafa durmaksızın devam ettiğini unutmamak bile kurban meselesidir anlayana.

İşte tamda kurbana yaklaşırken 15 Temmuz akşamı nice yiğitler canlarını kurban ettiler yakın olmak için Allah'a. Ezanlar ve salalar onlarla bir başka anlam kazandı semada. Yeniden bizlere kurban olmayı, şehid olmayı, yakın olmayı ve mevzu din ise gerisinin teferruat olduğunu kanlarını, canlarını feda ederek gösterdiler. Aslında kurban ne demektir, yakın olmak ne demektirin dersini verdiler âleme. ***Allah tüm şehidlerimize rahmet etsin. Onları cenneti ile ve cemali ile mükâfatlandırsın.***

TÜM CEMAATLERE VE OLUŞUMLARA ÇAĞRIMIZDIR

Burhan dergisi olarak ehl-i sünnet olan tüm cemaat ve tarikatlere, dernek ve vakıflara açıkça çağrıda bulunuyor ve diyoruz ki:

Ey kardeşlerimiz! Gelin ümmetçi olduğumuzu, bir ve beraber olduğumuzu ilan etmek ve yeni yetişen gençlere önderlik yapmak, kardeşlik hukukunu ihya etmek için birlikte bir yayın organı çıkaralım. Bu yayın organı dergi olabilir, gazete olabilir vs. Her cemaatten, oluşumdan kardeşler olarak bir araya gelelim. İstişare ve yönetim kurulları oluşturalım. Nasıl birlikte hareket edebiliriz, neler yapabiliriz bunları tartışalım. **Cemaat çalışmalarımız aynen devam etsin. Hatta kıyamete kadar devam etsin ama birlikte cemaatler olarak hareket etmenin adımlarını atalım.** Burhan dergisi olarak şunu söylüyoruz**: Kapımız böyle bir çalışma için sonuna kadar açıktır. Bu konuda üzerimize düşen vazife ve sorumluluktan kaçınmayacağımızı tüm kardeşlerimiz bilmelidir.**

Hakikaten cemaat yayın organlarının birleşmesi ile güçlü bir yayın organının oluşacağını düşünüyoruz. Küçük küçük parçacıklar halinde kalmak mı iyidir yoksa bir bütün olarak hareket etmek mi? Biz bu çağrımızı yaparak kurtulduğumuzu da düşünmüyoruz. Hepimizin üzerinde sorumluluklar var. Neden böyle bir birlik olmasın? Neden kalpleri bir çarpan insanların sesleri de bir ve gür çıkmasın? Biz ümmet değil miyiz? Biz birlikte ağlayıp birlikte gülmüyor muyuz? Başarılarımız ve üzüntülerimiz bir değil mi? Ümmet coğrafyası kan ağlarken bizlerin bir dava uğruna birlikte hareket etmememiz ne kadar doğru? Biz şimdi sizlerden ses bekliyoruz. Bakalım sesimize ses verecekler çıkacak mı?

Daha güzel, daha hayırlı adımlarda ve Burhan'larda buluşabilmek dileği ile Allah'a emanet olunuz.

AYLIK İLİM KÜLTÜR DERGİSİ
Yıl: 11 **Sayı:** 132
Eylül 2016

SAHİBİ
Burhan Basın Yayın Eğitim ve Tur. Ltd. Şti.

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Serdar TAŞAR

YAYIN DANIŞMANLARI
Prof. Dr. İbrahim BAYRAKTAR
Prof. Dr. Mustafa AĞIRMAN
Yard. Doç. H. Murat KUMBASAR

YAYIN KURULU
Yusuf ELİBOL
Ramazan ÇAKIR
Aydın BAŞAR
Salih AYDIN
Musa KARACA

GRAFİK TASARIM
Talha AKA

DAĞITIM ORGANİZASYONU
Talha AKA
Gsm: 0541 580 1969

Fiyatı
Tek Sayı: 6 TL
1 Yıllık (12 Sayı) Abone: 72 TL
Yurtdışı
1 Yıllık Abone: 75 Euro

Abonelik İçin Hesap Numaraları
Posta Çeki No: 5091167
Burhan Basın Yay.Eğt.Tur.Ltd.Şti.
Kuvettürk Sultanbeyli Şubesi
Hesap No: 826718 - 1
İBAN: TR51 0020 5000 0008 2671 8000 01
Türkiye Finans Sultanbeyli Şubesi
Müşteri No: 291928
IBAN:TR67 0020 6000 6300 2919 2800 01
Ziraat Bankası Sultanbeyli Şubesi
Hesap No: 1673–44165588-5002
IBAN:TR690001001673441655885002

YAYIN VE İLETİŞİM ADRESİ
Mehmet Akif Mah.
Kuran Kursu Cad.No: 87
Sultanbeyli / İST.
Tel: +9 (0216) 498 94 00
Faks: +9 (0216) 398 94 69

İNTERNET ADRESİ
burhandergisi@hotmail.com
www.burhandergisi.com

BASKI
Milsan A.Ş. 0212 697 1000

YAYIN TÜRÜ
Aylık Süreli Yayın

Gönderilen yazılarda editör ve yayın kurulu değişiklik yapabilir. Gönderilen yazılar iade edilmez. Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayınlanan reklamlardaki ürün ve hizmetlerin sorumluluğu reklam verene aittir.

İçindekiler

Kurban, Allah'a (c.c.) Teslimiyettir Kur'an Ayetlerine Göre **4** Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARABACAK

Hac İbadetinin Zamanı **8** Prof. Dr. Ali AKPINAR

Kurban ile ilgili Sorular-Cevaplar **20** Yrd. Doç. Dr. Ebubekir SİFİL

Kurban ve Teslimiyet **22** Abdullatif ACAR

Kurban Adamak Ve Adanmaktır **30** Ersan BİLGİN

Can Kurbân mı Canım Kurbân mı? **33** Necmi ATİK

Hikmet Damlası **38** Hz. Pîr Seyyid Ahmed er-Rufai (k.s)

İsmail'in Bebekliği **40** Nureddin YILDIZ

İlmihal **52** Ömer Nasuhi BİLMEN

İmam Hatipte Okuyup da Ne Olacak? **56** M. Emin Karabacak

Kibâr-ı Kelâm (Ehlullahın Dilinden...) **60** Ubeyd FAKİRULLAH

Şahidimiz Kim ve Ne? **62** Fatih Sultan SEMİZ

Bayramlar Bayram Ola **65** Abdurrahim Karakoç

15 Temmuz Dersleri **66** Av. Bahaddin ELÇİ

Burhan Çocuk **70** Musa KARACA

Kurban ile ilgili Sorular-Cevaplar
Yrd. Doç. Dr. Ebubekir SİFİL

20

Kurban ve Teslimiyet
Abdullatif ACAR

22

Kurban Adamak Ve Adanmaktır
Ersan BİLGİN

30

İsmail'in Bebekliği
Nureddin YILDIZ

40

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARABACAK

Kurban, Allah'a (c.c.) Teslimiyettir

> **"Biz, her ümmete** -(Kurban kesmeye uygun) **hayvan cinsinden kendilerine rızık olarak verdiklerimiz üzerine Allah'ın adını ansınlar diye kurban kesmeyi gerekli kıldık. İlâhınız, bir tek İlah'tır. Öyle ise, O'na teslim olun.** (Ey Muhammed!) **O ihlâslı ve mütevâzi insanları müjdele!"** (Hac, 22/34).

Allah Teâlâ, Müslümanlara sevinç ve mutluluklarını artırmaları, birlik ve beraberliklerini pekiştirmeleri için bayramları bahşetmiştir. Rasûlüllah (s.a.v.), Medine'ye geldiğinde Medinelileri Cahiliye döneminden kalma iki bayram kutlarken gördü. Onlara: **"Allah Tebârake ve Teâlâ bu iki gününüzü bunlardan daha hayırlı iki günle değiştirdi. Bunlar, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı"** buyurdu. (Ebû Dâvûd, Salât, 245; Nesâî, Ideyn, 1; Ahmed b. Hanbel, III, 103, 178, 235, 250).

Ramazan Bayramı, farz olan **oruç ibadetini eda ettikten sonra kutlanmaktadır.** Dolayısıyla Ramazan Bayramını inananlara sabrın karşılığında daha dünyada iken verilen bir ödül olarak değerlendirmek gerekmektedir. **Kurban Bayramı** ise yine **İslâm'ın şartlarından birisi olan Hac ibadetinin ve aynı zamanda kurban ibadetinin yapıldığı zamandır.**

İbadetleri genel olarak ferdî ve sosyal yönü ağırlıklı ibadetler olarak da bir taksi-

mat yapılabilir. Kurban Bayramı zamanlarında yerine getirilen hac ve kurban ibadetleri sosyal yönü ağır basan ibadetlerden sayılabilir. Hac mevsiminde Allah Teâlâ, imkânı olan bütün Müslümanları hiçbir sınıf, makam ve sosyal statü farkı gözetmeksizin aynı zaman ve mekânda görmek istemektedir. Hacda özellikle Arafat'ta Zilhicce ayının dokuzunda safiyeti temsil eden bembeyaz elbise ihramla sanki mahşerin provası yapılmış olmaktadır. **Hac aynı zamanda dünyanın farklı ülkelerindeki Müslüman dini ve siyasi liderlerin, bakanların, akademisyenlerin, doktorların, mühendislerin bir araya gelerek kendi alanları ile ilgili sorunların ve gelişmelerin ve Müslümanların sorunlarının görüşüldüğü, tartışıldığı bir zamandır.**

Kurban Bayram günleri hac ibadetinin yanında kurban ibadetinin de yapıldığı mübârek zamanlardır. Bu zamanlar, iki hatta namazı da eklersek üç temel ibadetin yapıldığı anlardır. Bu ibadetlere zikir, akraba ziyaretleri vb. de dahil edilebilir. **Bayramlar Allah'ı anma günleri olduğu gibi yeme-içme eş dost akraba ziyareti zamanlarıdır. Bu anlamda, bayramları, bayram tadında geçirmek için bayram günlerinde oruç tutmak uygun görülmemiştir.** Bayramlar, yakında olan akrabalara bizzat giderek hayır dualarını almak, uzakta olanların da en azından seslerini duymaktır. Bayramlar bu anlamda tatil zamanı değildir. Bayramları tatil olarak görmek ve değerlendirmek bayramların ibadet ruhuna uygun değildir. Kurban Bayramında aynı zamanda sosyal bir ibadet olan kurban ibadeti yerine getirilmektedir. **Kesilen kurbanları fakirlerle paylaşarak bayramların sevinç ve ibadet ortamlarına onlar da dahil edilmelidir.**

Kurbanı, Allah'ın kullarına verdiği nimetlerin gerektiğinde gözlerinin kırpmadan O'nun için bağışlayıp bağışlamayacağının bir testi olarak görmek gerekir. Sözlükte yaklaşmak, Allah'a (rahmetine) yakınlaşmaya vesile olan ibadet anlamlarına gelen kurban, dinî bir terim olarak, ibadet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı usulüne uygun olarak kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder.

Bütün Dinlerde Kurban İbadeti Vardır

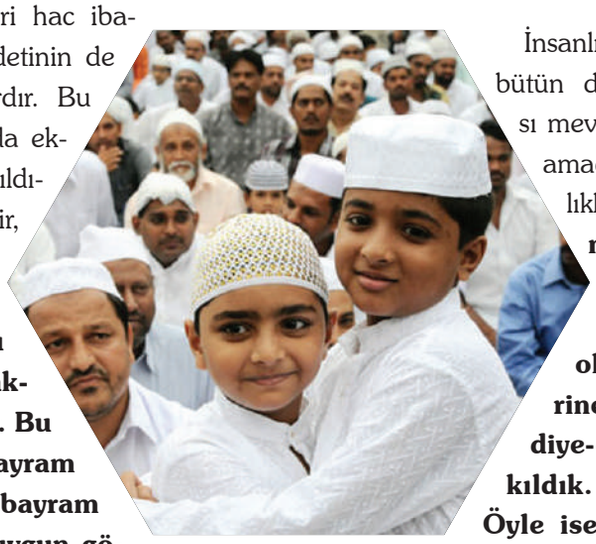

İnsanlık tarihi boyunca hemen bütün dinlerde kurban uygulaması mevcut olmakla birlikte şekil ve amaç yönüyle aralarında farklılıklar bulunur: **"Biz, her ümmete -(Kurban kesmeye uygun) hayvan cinsinden kendilerine rızık olarak verdiklerimiz üzerine Allah'ın adını ansınlar diye- kurban kesmeyi gerekli kıldık. İlâhınız, bir tek İlah'tır. Öyle ise, O'na teslim olun. (Ey Muhammed!) O ihlâslı ve mütevâzi insanları müjdele!"** (Hac, 22/34).

Kur'an'da, ilk insan ve ilk peygamberin oğullarından Hâbil ve Kâbil'in Allah Teâlâ'ya kurban sunduklarından bahsedilir: **"Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul edilmemişti.** (Kurbanı kabul

> *Allah'a ulaşan kesilen hayvanların kanları ve etleri değil; kişinin kulluğu ve samimiyetidir:* ***"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvânız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi.*** *(Ey Muhammed!)* ***Güzel davrananları müjdele!"*** (Hac, 22/37).

Aslında her şeyimiz Allah'a aittir. "De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir." (En'âm, 6/162).

edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden), **"Andolsun seni öldüreceğim" dedi. Diğeri de "Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder" dedi** (ve ekledi:) **"Andolsun ki sen, öldürmek için bana elini uzatsan** (bile) **ben sana, öldürmek için el uzatacak değilim. Ben, âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ben istiyorum ki, sen, hem benim günahımı hem de kendi günahını yüklenip ateşe atılacaklardan olasın; zalimlerin cezası işte budur." Nihayet nefsi onu, kardeşini öldürmeye itti ve onu öldürdü: bu yüzden de kaybedenlerden oldu."** (Mâide, 5/27-30).

Allah Teâlâ, inananların kurban kesmeleri gerektiğini ve eti konusunda ne yapmaları gerektiğini şu âyette açıklamaktadır: **"Biz, büyük baş hayvanları da sizin için Allah'ın** (dininin) **işaretlerinden** (kurban) **kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Şu halde onlar, ayakları üzerine dururken üzerlerine Allah'ın ismini anınız** (ve kurban ediniz)**. Yan üstü yere düştüklerinde ise, artık** (canı çıktığında) **onlardan hem kendiniz yiyin, hem de ihtiyacını gizleyen-gizlemeyen fakirlere yedirin. İşte bu hayvanları biz, şükredesiniz diye sizin istifadenize verdik."** (Hac, 22/36). Fakat, Allah'a ulaşan kesilen hayvanların kanları ve etleri değil; kişinin kulluğu ve samimiyetidir: **"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvânız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi.** (Ey Muhammed!) **Güzel davrananları müjdele!"** (Hac, 22/37).

Kurban O'nun Emrine Teslimiyettir

Kurbanda, canın yongası olan maldan vazgeçme vardır. Kurban belki bunun küçük bir örneğidir. Aslında her şeyimiz Allah'a aittir. **"De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir."** (En'âm, 6/162).

Teslimiyetin en güzel örneğini İbrahim (a.s.) ve İsmail (a.s.) göstermişlerdir. İbrahim (a.s.), müslümanca bir duruşla **"Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin?" deyince oğlu da aynı olgunlukla cevap vermişti "Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, dedi."** (Saffât, 37/102). **Ve her ikisi de Rablerinin emirlerine teslim olanlardan oldular.** (Saffât, 37/103).

Yine teslimiyet deyince İbrahim (a.s.) ve İsmail (a.s.) geldiğine dair bir başka örnek de şudur: Onlar Kâ'be'yi yaptıkları zaman **"Bir zamanlar İbrahim, İsmail ile beraber Beytullah'ın temellerini yükseltiyor** (şöyle diyorlardı:) **Ey Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin. Ey Rabbimiz! Bizi sana teslim olanlardan eyle, neslimizden de sana itaat eden bir ümmet çıkar, bize ibadet usullerimizi göster, tevbemizi kabul et; zira, tevbeleri çokça kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin. Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin âyetlerini**

> *Hac aynı zamanda dünyanın farklı ülkelerindeki Müslüman dini ve siyasi liderlerin, bakanların, akademisyenlerin, doktorların, mühendislerin bir araya gelerek kendi alanları ile ilgili sorunların ve gelişmelerin ve Müslümanların sorunlarının görüşüldüğü, tartışıldığı bir zamandır.*

kendilerine okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder. Çünkü üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan yalnız sensin." (Bakara, 2/127-129).

Teslimiyet, istediğini yalnız O'ndan istemektir. Teslimiyet gerektiğinde vatanını terk ederek muhacir; gerektiğinde de muhacirlerle ekmeğini paylaşıp ensar olabilmektir.

Teslimiyet, hiç kimseyi hor görmemektir. **"Düşmez kalkmaz bir Allah'tır"** deyip yaratandan ötürü yaratılanı hoş görmektir.

Teslimiyet, kendi çocuğunu Suriyeli Aylan bebeğin ve beş yaşındaki Ümrân'ın yerine koyabilmektir.

Teslimiyet, İsmail'in (a.s.) yaptığı gibi Allah'ın emrine tereddütsüz canını verebilmektir. Teslimiyet, değerleri uğruna uykusuz kalabilmektir. Teslimiyet, vücudunu gerektiğinde tankın paletleri önüne atabilmektir. Teslimiyet, lider için gerektiğinde tehlikenin merkezine gidebilmektir.

Teslimiyet, Hâbil ve Kâbil olayında olduğu gibi öldürüleceğini bilse de Allah korkusundan dolayı kardeşine elini kaldırmamaktır.

Teslimiyet Rabbi tarafından **"teslim ol"** dendiğinde İbrahim'ın (a.s.) dediği gibi **"Alemlerin Rabbine teslim oldum"** (Bakara, 2/131) diyebilmektir.

O'na (c.c.) teslim olanlardan olmamız temennisiyle…

KUVEYTTÜRK

Burhan Basın Yay.Eğt.Tur.Ltd.Şti.

İban No:
TR51 0020 5000 0008 2671 8000 01

Hesap No:
826718 - 1

Prof. Dr. Ali AKPINAR

Kur'an Ayetlerine Göre Hac İbadetinin Zamanı

Hac ibadeti temeli Hz. İbrahim peygambere ve hatta Hz. Adem'e kadar uzanan tarihî bir ibadettir. Son Peygamber Hz. Muhammed, peygamber olarak kavmine gönderildiğinde Mekke'de hac yapılıyordu. İnen Kur'ân ayetleri Hac ibadetinin devam ettiğini bildirmiştir. Ancak ayetler ve Peygamberimizin açıklamaları Hac ibadetine karıştırılmış şirk geleneklerini ve mantıksız uygulamaları ortadan kaldırdı, haccı yeniden asliyetine döndürerek düzenlemiştir. Biz bu çalışmamızda önce haccın zamanını belirleyen ayetlerin iniş sürecini inceleyecek, sonra hac ile ilgili bazı temel kavramlara dikkat çekip haccın hikmetlerini zikredecek ve bugünkü hac uygulamasının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için bir takım önerilerimizle çalışmamıza son vereceğiz.

Hac ibadetinin uygulaması tüm ayrıntılarıyla Kur'ân'da yer almaz. Zaten bu anlamda Kur'ân bir 'namaz hocası kitabı' olmadığı gibi bir 'hac rehberi kitabı' da değildir. Çünkü Kur'ân bir tezkir kitabı olup, bir tedris kitabı değildir. Ne var ki, bugün bir takım temel ibadetlerin yapılış şekli ve zamanı etrafında çeşitli spekülasyonlar üretilirken çoğunlukla Kur'ân referans gösterilmektedir. Oysa Kur'ân merkezli olduğu söylenen bu yaklaşımların, aslında bütüncül ve derinlemesine bir yaklaşım özelliğinden uzak; parçacı, yüzeysel ve ön kabulle belirlenmiş tezlere ayetler bulma eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir. Örneğin çok önceleri Hâricîlerden bir grup tarafından[1] seslendirildiği halde yankı bulmayan ve ilk defa söyleniyormuş gibi bugün yeniden gündeme getirilen Hac ibadetinin senenin tüm aylarına, yahut senenin üç ayına yayılabileceği görüşü net olarak Kur'ân'dan çıkmamaktadır.

A. Hac Mevsimi ile ilgili ayetlerin iniş süreci

Kur'ân, mesajlarının evrensel olmasını sağlamak için, anlattığı olayların geçtiği yer ve zamanlarını, olayın

kahramanlarının isimlerini genellikle vermez. Ancak az da olsa bazı yer, zaman ve şahıs isimleri Kur'ân'da yer alır. Bunun pek çok sebebi vardır şüphesiz.

Kur'ân'da bazı yer ve zamanlara dikkat çekilmesiyle ilgili olarak Reşid Rıza özetle şunları söyler: **"Yüce Allah, bazı yer ve zamanlar için özel bazı emir ve yasaklar koymuştur. Bunun nedeni, onları insanların daha bir özenle yerine getirmelerini sağlamaktır. Çünkü insan psikolojisi tekdüzelikten sıkılır. Bu yüzden İslam'da devamlı yapılması istenen ibadetler oldukça kısa ve hafif tutulmuştur. Sözgelimi sürekli kılınması gereken vakit namazlarının farzları çok kısa zamanda yerine getirilebilir. Örnek olarak Cenab-ı Hak, insanların haftalık genel toplantı gününde Cuma namazını özel olarak farz kılmıştır. Senede bir ay** (sayılı günlerde) **orucu farz kılmıştır. Aynı şekilde Zilhicce'nin sayılı günlerinde haccı meşru kılmıştır. Yine hac için gidiş geliş ayları olan haram aylarda savaşı yasaklamıştır. Savaşı olabildiğince azaltıp barışı yaygınlaştırmak ve güvenli bir ortamda umre yapılmasını sağlamak için, senenin ortasında olan Receb'i de haram aylardan saymıştır. Hacıların güvenliği için Mekke ve çevresini güvenli belde** (harem) **kılmıştır. Ka'be'yi kendisine izafe edip** (Beytullah=Allah'ın evi) **ona hürmet edilmesini istemiştir. Böyle özel belirlemeler olmasaydı, insanların belli bir yer ve zamanda anlaşmaları imkansız olurdu."**[2]

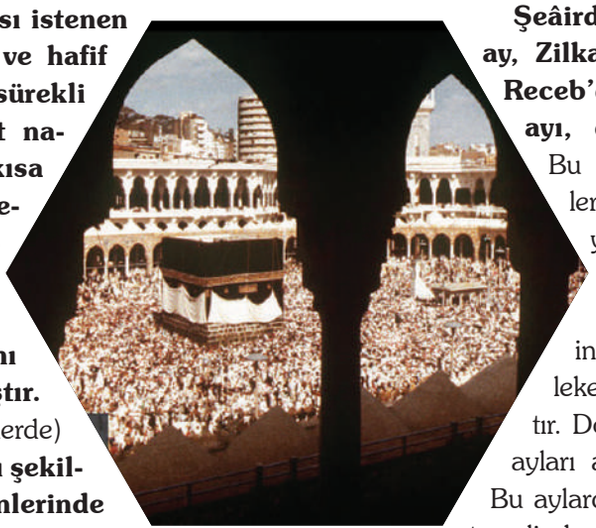

Kur'ân, yerlerin ve göklerin yaratıldığı günden beri Allah katında ayların sayısının on iki olduğunun altını çizer ve bunlardan dördünün haram ay olduğunu belirtir.[3] Yine Kur'ân, ayların yerlerinin değiştirilmemesini isteyerek böyle bir şeye yeltenmenin gerçeği örtmede ileri gitme/küfür olduğunu söyler.[4] **Ay takvimine göre, tüm aylar senenin bütün mevsimlerini dolaşır.** Dinî düzenlemeler genelde bu ay hesabına göre belirlenmiştir. Böylece sözgelimi **Ramazan orucu, hac ve kurban günleri senenin bütün mevsimlerine rast gelebilmekte, böylece her mevsimde bu ibadetlerin zevki tadılmakta, yahut meşakkatlere katlanarak nefislerin değişik zaman ve şartlarda eğitimi sağlanmaktadır.** Cahiliyye Arapları ise, siyasî ve ekonomik bir takım gerekçelere binaen bu ayların yerlerini değiştiriyorlardı. Örneğin onlar, hac mevsiminin kendileri için en uygun olan zamana denk gelmesini sağlamak için değiştiriyorlardı. Bu ise, ibadetlerin ya hep zor, ya da hep zor mevsimlere rast getirilmesi demekti. Kur'ân bu şekilde ayların yerleri üzerinde oynamayı yasaklamıştır.

Şeâirden sayılan[5] **dört haram ay, Zilka'de, Zilhicce, Muharrem, Receb'dir.** Bunların **ilk üçü hac ayı, dördüncüsü umre ayıdır.** Bu aylar, **'haram ay'** ilan edilerek insanlar, barış içerisinde yaşamaya alıştırılmışlar; Şam, Mezopotamya ve Irak'tan hac ve umre için Mekke'ye gelen insanların güvenle gelip memleketlerine dönmeleri sağlanmıştır. Dolayısıyla haram aylar ile hac ayları arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu aylarda savaşın yasak sayılmasının temelinde insanların güven içerisinde hac ve umre yapabilmelerini sağlamak yatmaktadır. Kur'ân, ayların sayısına genel olarak işaret ettikten sonra, hac ay ve günlerine de dikkat çekmiştir. Burada şunu söyleyelim ki Kur'ân'da on iki ayın isimlerinden yalnızca Ramazan ayının adı açıkça geçer,[6] diğerleri geçmez. İşaret edilen diğer gün ve ayların açıkça isminin geçmemesi, onların Kur'ân'ın ilk muhataplarınca bilinmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu kısa girişten sonra Hac mevsimi ile ilgili ayetlerin iniş sürecini görelim:

1. Mekke'de inen bazı ayetlerde cahiliyye döneminde bilinen bazı günlere dikkat çekilmiştir: Onuncu sırada inen Fecr suresi şöyle başlar: **"Fecre, on geceye, çifte ve teke, örttüğü /yola koyulduğu an geceye yemin ederim ki!"**[7] Ayetlerde geçen **Fecr'in Kurban bayramı sabahı, yahut Zilhicce'nin ilk günü olabileceği**[8] **on gecenin Zilhicce'nin ilk on gecesi**[9]**, tek gün Arafa günü** (9. gün)**, çift ise Kurban bayramı günü** (10. gün)**,**[10] **örten gecenin ise Müzdelife gecesi olduğu söylenerek**[11] **ayetlerin bu gün ve gecelere dikkat çektiği belirtilmiştir.** Bu konudaki görüşlere ba-

Kur'ân, yerlerin ve göklerin yaratıldığı günden beri Allah katında ayların sayısının on iki olduğunun altını çizer ve bunlardan dördünün haram ay olduğunu belirtir.[3]

kıldığında, bu ayetlerde daha çok hacla ilgili gün ve gecelerin öneminin vurgulandığı görülür. Bu gün ve geceler, Kur'ân'ın ilk muhataplarınca bilindiği için genel ifadelerle anılmıştır.

2. 27. sırada yine Mekke'de inen Buruc suresinde de şu ayet yer alır: **"Tanıklık edene** (şâhid) **ve tanıklık edilene** (meşhûd) **yemin olsun!"**[12] Ayette geçen **'şâhid' Cuma günü, 'meşhûd' ise Arafe günü,** yahut Kurban bayramı günüdür.[13]

3. Yine Mekke'de Peygamberliğin 10. yıllarında inen ve insanlara haccı duyurmasına dair Yüce Allah'ın Hz. İbrahim'e olan hitabını anlatan ayet şöyledir:

"İnsanlar arasında haccı ilan et. Gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler."[14] Mevdûdî, Hac suresi 25-78. ayetlerinin Medine'nin ilk yıllarında Hicrî 1. yılın Zilhıcce ayında indiğini söyler.[15]

4. Hac ile ilgili olarak Medine'de inen ilk ayette[16] şöyle buyurulmuştur:

"Sana doğan ayları soruyorlar. De ki, onlar insanlar ve özellikle hac için vakit ölçüleridir.."[17] Aslında diğer ibadetler için de hilaller vakit ölçüleridir. Ama bu ayette özellikle haccın anılması, cahiliyye döneminde yapıldığı gibi hac aylarının değiştirilmemesi ve haccın Allah'ın belirlediği aylarda yapılmasını vurgulamak içindir.[18] Ayet, senenin tüm aylarını kapsamakta olup geneldir. Bu ayet daha sonra inen 'bilinen aylar' ifadesiyle tahsis edilecektir.

5. Hicretin altıncı senesinde Mekke müşrikleriyle yapılan Hudeybiyye anlaşmasından sonra inen ayet ise şöyledir:

"Haccı da ve umreyi de Allah için tamamlayın.."[19]

Bu ayetle, bir önceki sene başlanıp bitirilemeyen umrenin tamamlanması istenmiş ve insanlar ilerde farz kılınacak olan hac ibadetine hazırlanmıştır.[20]

6. Bedir savaşından sonra Hicretin 2. yahut 3. yılında inen ve genel olarak haccın farziyyetini açıklayan[21] ayet ise şöyledir:

"..Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmeleri, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.."[22]

7. Hicretin 9. yılında inen ayet ise, mücmel olarak haccın farziyetini bildiren bir önceki ayeti beyan ederek[23]şu şekilde gelmiştir:

"Hac, bilinen aylardır."[24]

Ayette geçen bilinen hac aylarının hangileri olduğu konusunda üç görüş vardır:

a. Şevvâl, Zilka'de aylarıyla Zilhıcce'nin ilk on günü. İbn Abbas, Süddî, Şa'bî, Nehâî başta olmak üzere cumhurun görüşü budur. Bu görüş üç mezhep imamının görüşü olup İmam-ı Malikin de bu görüşte olduğuna dair bir rivayet vardır.

b. Şevval, Zilka'de ve Zilhıcce aylarının tamamı. İbn Ömer, İbn Mesud, Ata, Mücahid, er-Rabi', Zührî ve İmam Malik'in görüşüdür.[25]

c. Zilka'de, Zilhıcce ve Muharrem aylarıdır. Derveze, bu üç haram ayın hac ayı olması gerektiğini savunur.[26]

Hac aylarının bu şekilde üç ay olarak belirlenmesi, bu üç ayda hac için ihrama girilebilse bile, bu üç ayda hac yapılabileceği anlamına gelmemektedir. Çünkü uygulamada böyle bir şey söz konusu olmamıştır. Bu konuda aykırı bir görüş de ileri sürülmemiştir. Hac aylarının bu şekilde geniş tutulma esprisi, bu üç ayın dışardan Mekke'ye gelenlerin gelip geri dönebilecekleri süre olması ve bu üç ayda hac için ihrama girilebilmesidir. Çünkü genel olarak belirlenen bu hac ayları aşağıdaki ayetlerle belli günlere, sayılı günlere ve sonuçta tek güne indirgenmektedir. Sünnetteki açıklamalar da bu doğrultudadır. Zaten ayet, bilinen aylar diyerek, hac aylarının Kur'ân'ın indiği dönem insanları tarafından bilindiğini belirtiyor ve bu bilineni takrir ediyor. O dönemde insanların hac ibadetini bü-

tünüyle üç aya yaydıklarına dair bir görüş kaynaklarımızda yer almamıştır. Nitekim cahiliyye döneminde Şevval ayında hac için hazırlıklara başlanır, bu aylarda ihrama girilirdi. Ama bu, bu ayların hepsinde hac yapılır anlamına gelmezdi.[27]

Ayette 'Hac' kelimesinin üç kere tekrar edilmesi şu şekilde açıklanmıştır: Bunlardan birincisi hac zamanına, ikincisi hac ibadetine, üçüncüsü de hac yeri ve zamanıyla birlikte ihrama işaret etmektedir.[28] Ayetin 'Hac, bilinen aylardır' cümlesi, Haccın vakti bilinen aylardır, Hac, bilinen aylardadır, Hac, bilinen aylarda yapılan hactır, şeklinde anlaşılmıştır.[29]

Şimdi de hac aylarını günlere tahsis eden ayetlere bakalım:

8. Mekke'de inen surelerden biri olan Hac suresinde **"İnsanlar kendileri için bir takım menfaatlere tanık olmak ve Allah'ın kendilerine bahşettiği kurbanlık hayvanlar üzerine belli günlerde** (fî eyyâmin ma'lûmât) **Allah'ın ismini anarak kurban kesmeleri için sana** (Ka'be'ye) **gelsinler"**[30] buyurulmuştur. Ayette geçen 'bilinen günler' Zilhıcce'nin ilk on günüdür. İbn Abbas, ayette kurban kesiminden bahsedilmesini gerekçe göstererek bu günlerin kurban günleri olduğunu söyler.[31] Zaten İbn Abbas'ın söylediği kurban günleri de Zilhıcce'nin ilk on gününün içindedir.

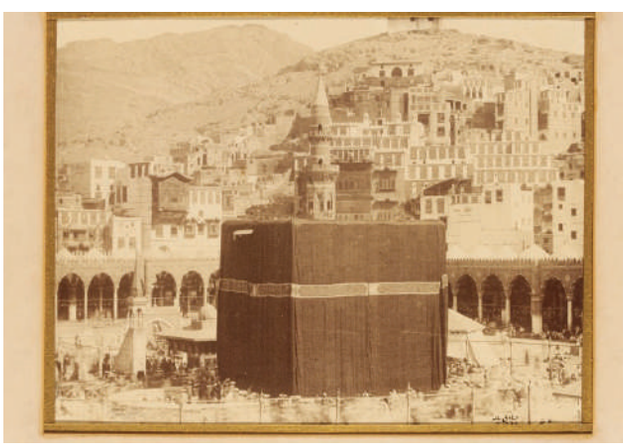

9. Medine'de inen Bakara suresinde ise **"Sayılı günlerde** (fî eyyâmin ma'dûdât) **Allah'ı anın.. Kim iki gün içerisinde acele ederek (Mina'dan Mekke'ye dönmek isterse.."**[32] buyurularak 'sayılı günlere' işaret edilmiştir. Söz konusu günlerin Teşrik günleri ve Şeytan taşlama günleri olduğu söylenmiştir.[33]

10. Hicretin dokuzuncu yılında Hz. Ebû Bekir'in hac emiri olarak tayin edilip ve haccın ilk olarak pratiğinin yapıldığı senede hacla ilgili son inen ayette ise, hac günü tek gün olarak net bir şekilde belirlenmiştir: **"Bu, büyük hac gününde** (Yevme'l-Hacci'l-Ekber) **Allah'tan insanlara bir bildiridir."**[34] Hac için insanlar toplandığı için, yahut haccın en temel ruknü Arafatta vakfe, o günde yapıldığından dolayı o güne 'büyük hac günü' denilmiştir. Bu günün Kurban bayramı günü (Zilhıcce 10. gün) olabileceği de, Arafe günü (Zilhıcce 9. gün) olabileceği de söylenmiştir.[35] Rivayete göre Peygamberimiz s.a.v Veda haccında Zilhıcce'nin 10. günü, bugün günlerden nedir, diye sormuş; ashab, Kurban günüdür, diye cevap vermiş; bunun üzerine şöyle buyurmuştur: **"Bugün Hacc-ı Ekber günüdür."**[36] Genel olarak ilim adamları, bugünün hac vakti değil, tek bir günü bildirdiğini, bu günün de **"Hac Arafattır"**[37] hadisine göre Arafe günü; yahut da yukardaki rivayete göre Kurban bayramının ilk günü olduğunu söylemişlerdir.[38]

Görüldüğü üzere Kur'ân ayetleri hac mevsimini önce **'bilinen aylar'** diyerek genel olarak ifade ettikten sonra, tek gün olarak belirlemiştir. Bu konudaki İslam öncesi uygulama, İslam'dan sonraki uygulamalar ve Peygamberimizin açıklamaları da bunu net bir şekilde teyit etmektedir. Yani gelen ayetler, daha önceden var olan meşru' uygulamaları onaylayarak gelmiştir. Bu konuda Hz. Peygamberin uygulamaları[39] ve ashaptan günümüze kadarki uygulamalar da belirleyici rol oynamaktadır. Haccın yapılışı ile ilgili ayetlerde **'ifâza'** kavramının özellikle seçilmesi de her yıl hac yapacak olan tüm insanların 'Büyük Hac Gününün' tek bir gün olduğunu vurgulamaktadır. Şimdi bu kavramlara kısaca deyinelim:

B. Kur'ân Ayetlerinde Bazı Hac Kavramları

Kur'ân'da hac ile ilgili olarak bir takım önemli yerlerle ilgili, bir takım amellerle ilgili kavramlar yer almaktadır. Biz bunlardan konumuza ışık tutacağını düşündüğümüz bir kaçının üzerinde kısaca durmak istiyoruz.

Hac sözlükte, mutlak olarak niyet etmek, geri durmak, gelmek, tedavi için yarayı yoklamak, delille galip gelmek, çokça ihtilaf etmek anlamlarına gelir. Terim olarak Mekke'yi kasteylemektir.[40] Kelime dokuz

kere **"el-Hac"**şeklinde[41], bir ayette **"Hıccü'l-Beyt"** şeklinde[42], bir ayette de **"el-Hâc"** şeklinde[43] geçmiştir. Kullanımlarının tamamında kelimenin marife olması, haccın bilinen bir ibadet olduğuna işaret etmektedir. Buna göre hac, öteden beri uygulanagelen belli bir ibadettir.

İfâza: Suyun bolca dökülmesi, coşkun akması, çoğalıp taşması, bol ve yaygın olma, kalabalıklaşıp çabuk dağılma anlamlarına gelir. Tıpkı bunun gibi hacıların kalabalık halinde Arafat'tan Müzdelife'ye akması, sükun etmesi için kullanılmıştır.[44]

Kur'ân'da bu kelime altı yerde, gözden yaş boşanması,[45] bir işe, bir söze dalmak, taşkınlık yaparak gömülmek,[46] üzerine bolca su akıtmak[47], üç yerde de Arafat'tan Müzdelife'ye akmak, sükûn etmek[48]anlamlarında kullanılmıştır.

Tüm hacılar, hep birlikte bir anda Arafat'tan çıktıkları için bu kelime kullanılmıştır. Kelime şiddet değil, çokluk bildirmektedir.[49] Ayet, Arafat' ta vakfenin farziyetine de delalet eder. Çünkü ifâza ancak orada vakfeden sonra olacaktır. Zaten hadiste **"Hac Arafattır, Arafat vakfesine yetişen hacca yetişmiş olur"** buyurulmuştur. Ayette geçen Efâza'n-Nâs ifadesi 'Efâza'n-Nâsî'diye de okunmuştur. Buna göre mana, unutan Adem'in ifâza ettiği yerden .. demektir. Bu anlayışa göre ayet, **"Andolsun Biz, daha önce Adem'den söz almıştık, ama o unutmuştu"**[50] ayetini hatırlatmaktadır.[51] Hz. İbarahim'in ifâza ettiği yerden, diye de anlaşılmıştır.[52] Cahiliyye döneminde Kureyşliler ve Humus denilen Ka'be hizmetlileri Arafât yerine Müzdelife'de vakfe yaparlardı. Ayet böyle bir ayrımı yasaklayarak tüm insanları eşitlemiştir.[53]

İfâza kavramının vurgulamak istediği en önemli husus, insanların hep birlikte Arafat'tan Müzdelife'ye akın etmelerinin gerekli olduğudur. Aynı şekilde bu kavram, hacılar arasındaki uygulama farklılığına da son vermektedir. Kavramda yüklü olan bu anlamların gerçekleşmesi ise, tüm hacıların aynı anda Arafat'ta bulunmaları ve hep birlikte Müzdelife'ye akmalarıyla mümkün olacaktır.

Te'zîn: Duyurmak, bildirmek, ilan etmek anlamlarına gelen[54] bu kök, Kur'ân'da üç yerde 'te'zîn' [55], iki yerde 'teezzün'[56] formunda kullanılmıştır. Bunlardan birisi, şu şekilde hac ibadetinin insanlara duyurulmasını emretmektedir: **"İnsanlara haccı duyur.."** Yüksek sesle ve tekrar tekrar bildirme, ilan etme demektir.[57] Bu kavram ile hac ibadetinin tüm insanlığa duyurulmasının gereği vurgulanmıştır. Hac, hac merkezine ne kadar uzakta olursa olsun, farklı ulaşım vasıtalarına sahip tüm insanları ilgilendiren evrensel bir ibadettir.

C. Hac İbadetinin Temel Hedefleri/ Hikmetleri

Elbette taabbüdî ibadetler Yüce Allah'ın emri olduğu için yapılır. Onlar da mutlaka bir hikmet ve bir gerekçe aranmaz. Ancak bir adı da 'Hakîm' olan ve her yaptığında, her söylediğinde sayısız hikmetler olan Yüce Yaratıcının emrettiği ve yasakladığı her şeyde de pek çok hikmet vardır. Bunların bilinebilenleri olduğu gibi, net olarak bilinemeyenleri de olabilir. Emir ve yasaklardaki hikmetleri bilmek, her şeyden önce onları emreden hakkında olumlu kanaatlere sahip olmayı sağlar; öte yandan kimi insanın onlara daha çok ve daha bir iştiyakla yönelmesini sağlar; tabi ki bu kimi insan için de aynı derecede etkili olmayabilir.

İbadetlerde asıl hedef Yüce Allah'ın isteğini yerine getirerek O'nun hoşnutluğunu kazanmaya ve O'na yakın olmaya çalışmaktır. Bu asıl gaye hiçbir zaman göz ardı edilmemeli ve diğer hikmet ve sebepler bunun önüne geçirilmemelidir. İşte Hac da pek çok hikmetleri bağrında barındıran önemli bir ibadettir. Nitekim hacla ilgili ayetlerde **"Onlar kendileri için olan bir takım menfaatlere tanık olsunlar.."**[58] **"Onda (hac fiillerinde veya kurbanlıklarda) sizler için belli süreye kadar bir takım menfaatler vardır.."**[59] **"Rabbinizin fazlından /rızkından istemenizde size herhangi bir günah yoktur.."**[60] denilerek hac ibadetindeki bu bireysel ve toplumsal,

dünyevî ve uhrevî yararlara işaret edilmiştir. Rivayet edilir ki Ebû Hanife, hac yapmadan önce diğer ibadetleri üstün sayardı; ama o, hac yaptıktan sonra haccı tüm diğer ibadetlerden üstün saymıştır, çünkü onda pek çok özellik ve güzellik bir araya gelmiştir.[61]Hac ibadetinde bulunan ve hac ibadetini yapan birey, o kişinin yakın çevresi ve diğer insanlar açısından hikmetleri[62] şöyle sıralayabiliriz:

1. Hac, Allah içindir, O'nun için, O'nun emri olduğu için, O'nun hoşnutluğunu kazanmak için yapılır. Nitekim ayetlerde **"Yoluna gücü yetenin Beyti haccetmesi, insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır"**[63] **"Haccı ve Umreyi Allah için tamamlayın"**[64] buyurulmuştur. Bir hadiste de haccın asıl amacından saptırılabileceğine şöyle dikkat çekilmiştir: **"Ahir zamanda devlet adamları seyahat, zenginler ticaret, fakirler dilenmek, ham sofular da gösteriş için hac yaparlar."**[65]

2. Allah'ın evi olarak nitelenen ve ilahî birliğin, bir Allah'a boyun eğmenin, O'na bağlılığın bir sembolü olan Ka'be başta olmak üzere, diğer kutsal mekanlarla Yüce Allah'a saygı adeta somutlaştırılır.

3. **Hac, insanı maddî ve manevî kirlerden arındıran, ruhî doygunluk ve dinginlik veren bir ibadettir.** Hac, içerisinde çok büyük fedakarlık, ihlas, sabır, dua, zikir yoğunluğu olan bir ibadettir.

4. Hac, **toplu dua ve ibadet coşkusunun en zirvede tadıldığı bir ibadettir. Mazlumların, zayıfların, güçsüzlerin, seçkinlerin dualarından yararlanılan bir ibadettir hac.**

5. Haşr ve neşire benzerliği ile insanlara Ahireti hatırlatan ve ona hazırlayan bir 'öte dünya' hazırlığıdır. **Hac için yola çıkan kişi, tıpkı Ahiret yolculuğuna çıkıyormuş gibi beraber yaşadığı insanlarla helalleşir, çok sevdiği eşini dostunu, malını mülkünü geride bırakarak yola koyulur.**

6. Hacda tarihî tevhid birliği hatırlatılır ve yaşatılır. Zira hac, temeli Peygamberlerin atası sayılan Hz. İbrahim'e dayanan, onun belgezarlarının yaşatıldığı, pek çok hatıranın yad edildiği bir ibadettir. Yine Hz. Peygamber ve ashabının tevhid mücadelesinin geçtiği yerlerde yapılan hac, o seçkin kişilerin yaşadıklarını gözümüzde canlandıran, Müslüman olarak namazda günlük olarak yöneldiğimiz Ka'be'yi canlı olarak yerinde görmemizi sağlayan bir ibadettir.

> *Hac, Allah içindir, O'nun için, O'nun emri olduğu için, O'nun hoşnutluğunu kazanmak için yapılır. Nitekim ayetlerde* ***"Yoluna gücü yetenin Beyti haccetmesi, insanlar üzerinde Allah'ın bir hakkıdır"***[63] ***"Haccı ve Umreyi Allah için tamamlayın"***[64] *buyurulmuştur.*

7. Bir güvenlik ve dokunulmazlık bölgesi, bir sit alanı olan Harem bölgede hacı, barış içerisinde yaşamanın, çevreyi korumanın, insan şöyle dursun, hayvan ve bitkileri bile incitmemenin ne demek olduğunu anlar ve pratik olarak yaşar.

8. Hac, yıllık, dinî, ilmî, politik, diplomatik, ekonomik, sosyal uluslar arası bir kongredir. Onda dünyanın çok değişik yerlerinden gelen seçkin ilim adamları karşılıklı fikir ve görüş alış verisinde bulunur, birbirlerinin çalışmalarından haberdar olurlar. Diplomatik görüşmeler yapılır, yeni stratejiler belirlenir. Hac büyük bir ekonomik Pazar olarak pek çok kişinin para kazandığı, görgüsünü-bilgisini artırdığı büyük bir panayırdır. Müslümanların yetkin ve seçkin kişileri, insanlığın geride bıraktığı bir yılı gözden geçirir ve gelecek bir yıla dair plan ve programlar yapar, birbirlerine yararlı tavsiyelerde bulunurlar.

9. Hac, sosyalleşmenin göstergesidir. Farklı kültür ve seviyede pek çok insanın bir arada yaşama örneğini sunduğu bir fırsattır hac. Karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmanın yapıldığı; insanların bir tarağın dişleri gibi eşitlendiği bir gösteri alanıdır.

10. Hac ibadeti, Müslümanlara ve diğer inanç sahiplerine, İslam Dininin birleştiriciliğini ve İslam Toplumunun ihtişamını gösteren, onların birlik ve beraberliğini, kararlığını simgeleyen bir gösteridir.

11. Hac, çok yönlü ve dolu dolu yapılan bir seyahat olarak, yolculuğun maddî ve manevî yararlarını bağrında barındıran bir ibadettir. O, o uğurda karşılaşılan sıkıntılara sabretmeye ve disiplinli bir hayata alıştırır. Seyahatin sıhhat demek olduğu düşünülürse, Hac ibadetinin insan sağlığına da katkısı olan bir ibadet olduğu söylenebilir.

Hac, insanı maddî ve manevî kirlerden arındıran, ruhî doygunluk ve dinginlik veren bir ibadettir. Hac, içerisinde çok büyük fedakarlık, ihlas, sabır, dua, zikir yoğunluğu olan bir ibadettir.

12. Özellikle toplumun önderleri olan ilim adamları ve yöneticiler için, birden fazla hac yapmak, son derece önemli ve anlamlıdır. Seyahatin bir hayli kolaylaştığı ve bir çok kişinin kaçınılmazı olduğu bir dünyada, birden fazla hac/umre yadırganmamalı ve engellenmemelidir. İnsanlar, her yıl denize, kaplıcaya, tatile gitmeyi kendileri için bir gereksinim olarak algılıyorsa; neden beş/on yılda bir hac yahut umreye gitmesinler. Sahâbe ve büyük imamların çok sayıda hac yaptıkları da bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Bugünkü hac uygulamasında Müslümanlar, sayılan bu hikmetlerin bir kısmını bir ölçüde gerçekleştiriyor olsalar da, onların diğer ibadetleri gibi, hac ibadetini de tam randımanlı bir şekilde yaptıkları söylenemez. Bu, insanların dinî bilgilerden, bilinç düzeyinde yoksun olmalarıyla ilgili olup iyi ve uzun soluklu eğitim süreçleriyle aşılabilecek problemlerimizdendir. Ama şurası da bir gerçektir ki, bu gayelerin gerçekleşmesi haccın belirlenen mevsimde ve çok katılımlı olarak yapılmasına bağlıdır. Bugün eğlence, çılgınlık ve ölçüsüzlüğün yapıldığı festivaller, karnavallar, olimpiyatlar milyonların katılımıyla ve sonuçta çok büyük zayiatlar olmadan yapılabiliyor da[66]; dinginlik ve huzur ibadetinin teknik yetersizlik, eğitimsizlik ve yanlış uygulamalar nedeniyle bazı olumsuz sonuçlarına bakılarak ve bunların giderilmesi düşünülmeden ibadet disiplininin temellerinin değiştirilmesinin düşünülmesi ve teklif edilmesi bizce anlamsız ve mantıksız gelmektedir. Zaten hac ibadetinin üç hac ayına, yahut senenin tüm aylarına yayılması şeklindeki teklif pratiği olmayan bir öneridir. Çünkü böyle bir durumda, Arafa ve Kurban günlerinin dışında hac yapmayı kimler içine sindirecek, yahut diğer günlerde birilerinin hac yapmasını kim belirleyecektir? Ya da haccın yılın bütün aylarında yapılabileceğini düşünen bir kişi bir yıl içerisinde birden fazla hac yapmak isterse durum ne olacaktır? Umre için belirlenmiş bir ay olmadığı halde insanların bugün, Ramazan ayı içerisindeki umreye büyük önem verdikleri ortadadır. Dolayısıyla spekülasyon oluşturmadan geliştirilecek fetvalarda insan psikolojileri de göz önünde bulundurularak, uygulanabilirlik hedeflenmelidir. Kur'ân'daki ifâza ayetleri tüm insanların aynı anda, aynı yerde vakfe yapmasını temin için, hac ibadetinde zaman-mekan-şekil birlikteliğini sağlamak için geldiğini gördükten sonra; yeniden bu birlikteliği bozmaya kalkmak Kur'ân'ın ruhuna uygun değildir diye düşünüyoruz.

Kısaca söylemek gerekirse Kur'ân'daki hacla ilgili ayetler, daha önceden var olan hac uygulamasında, tavaf edilecek yer, tavaf şekli, vakfe yeri, vakfe zamanı, kurban ve benzeri konularda birlikteliği sağlamıştır. Hac zamanıyla ilgili Kur'ân ayetleri bütün olarak değerlendirildiğinde; süregelen hac uygulamasını, zaman, şekil ve hedef bakımından belirleyen/onaylayan ele alındığında; haccın hikmet ve amaçları göz önünde bulundurulduğunda haccın aynı mevsimde ve tüm hacıların katılımıyla yapılmasının önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

D. Cahiliyye Döneminde Hac ve Kur'ânî Düzeltmeler

Kutsal kabul edilen yerlerin farklı şekillerde ziyaret edilmesi anlamına Hac, pek çok dinde kendisini gösteren bir ibadettir. Mekke'deki kutsal yerlerin ziyaret edilmesi anlamına İslam'da hac, temeli Hz. İbrahim'e, hatta Hz. Adem'e uzanan bir ibadettir. Peygamberimizden önce de Araplar haccediyorlardı. O dönemde hac hem dinî, hem kültürel, hem de ekonomik bir sektör halinde idi. Kur'ân ayetleri, hac ibadetini, içerisine karışmış şirk geleneklerini temizleyerek, asliyetine döndürerek onaylamıştır.

Burada hac ile ilgili cahiliyye adetlerini ve onları düzelten Kur'ân ayetlerini kısa kısa vermek istiyoruz:

Arap kabileleri, hac ve umreye gelirken yanlarına azık almazlar ve azıkla hacca gelmeyi tevekküle aykırı sayarlardı.[67] Kur'ân **"**(Hac mevsiminde ticaret yaparak) **Rabbinizden gelecek bir lütfu** (kazancı) **aramanızda size herhangi bir günah yoktur"**[68] diyerek bunu ortadan kaldırdı.

Cahiliyye döneminde hiç konuşmaksızın hac yapılırdı.[69] İslam bunu ortadan kaldırmış ve hac ibadetinde zikir, tekbir, tehlil, telbiye başta olmak üzere, gerektiğinde insanlar arasında konuşmalara izin vermiştir. Bu konuda şöyle buyurulur: **"..Allah'tan mağfiret isteyin.."**[70] **"..Arafat'tan ayrılıp akın ettiğinizde Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin ve O'nu size gösterdiği şekilde anın."**[71]

O dönemde hacıların getirdiği telbiyeler şirk karışmış cümlelerden oluşuyordu.[72] İslam, şirkten arınmış bir telbiye örneği sundu.

Dışardan hac için Mekke'ye gelenler, Harem için özel elbise satın alarak girerler, alamayanlar çırılçıplak tavaf ederlerdi. Utanıp kendi elbiseleriyle dolaşanlar, sonra o elbiselerini çıkarıp atarlar ve o elbiseler Mekke'lilere kalırdı.[73] A'raf suresi 27-31 ayetleri bu saçmalığa son verdi.

İhramlılar dam altında ve gölgede oturmazlar; hayvanî yağ ve et yemezlerdi. İslam bu yasağa da son verdi.[74] İhramlı iken eve yahut çadıra girme ihtiyacı zuhur ettiğinde, kapılardan değil, arka taraflara açılan deliklerden girerler ve bunu bir meziyet sayarlardı.[75] Kur'ân bunu da yasakladı: **"İyi davranış, asla evlere arkalarından gelip girmeniz değildir. Lâkin iyi davranış, korunan** (ve ölçülü giden) **kimsenin davranışıdır. Evlere kapılarından girin.."**[76]

Zilhıcce, cahiliyye döneminde hac ayı; Zilka'de ve Zilhıcce haram ay olarak bilinir ve bu aylarda savaşılmazdı.[77] Kur'ân, bu hac aylarına 'bilinen aylar', 'bilinen günler', 'sayılı günler', 'Büyük hac günü' diye dikkat çekmiştir.

Cahilliyye döneminde hac, sadece Mekke'de yapılmazdı. Mekke'deki 'Beytullah'tan başka hac yerleri, puthaneler (Beytü'l-Erbâb) vardı. Tâif'deki Beytü'l-Lât, Arafat yakınlarındaki Beytü'l-Uzzâ, Zülhulassa'daki Beytü'l-Menât bunların başında gelirdi.[78] İslam Ka'be dışındaki tüm bu hac yerlerini iptal etmiş, Ka'be'yi de putlardan arındırarak aslî haline döndürmüştü.

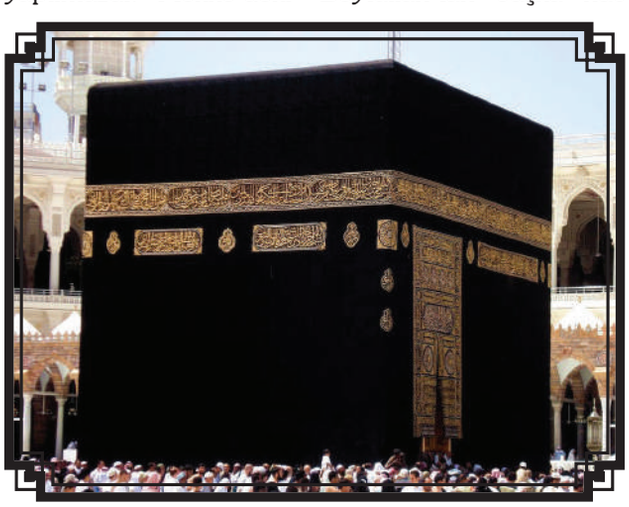

Cahiliyyede kabilelerin hac menâsikleri farklılık arzediyordu. Örneğin onlar Zilhıcce'nin sekizinci günü olan Tevriye günü azıklarını alıp Arafat'a çıkardı. Kureyş, Kinâne ve Huzaa kabilelerine mensup olanlarla, din işlerinde hamaset gösterdiklerinden 'humus' diye anılan Ka'be hizmetlisi seçkinler ise Nemre'de vakfeye dururlardı. Sonra hepsi Müzdelife'ye akardı. Yukarda sayılan pek çok kural bunları bağlamazdı.[79] İslam, bu ayrıcalık ve farklılıklara son vermiştir. Bu konuda Kur'ân şunları söyler: **"Sonra insanların** (sel gibi) **aktığı yerden siz de akın.. "**[80]

Cahilliyye insanı Ka'be'yi tavaf ettikleri gibi, diğer putları, puthaneleri, putlara sunulan kurbanları, cemreleri, büyüklerin mezarlarını da tavaf edip onlara tazimle el sürerlerdi.[81] İslam tüm bu cahilî geleneklere son vermiştir. Ka'be, Arafat, Minâ, Müzdelife, Safa, Merve putlardan arındırılarak haccın şeairi olarak kalmıştır. Diğer cahiliyyenin kutsadığı pek çok yer iptal edilmiştir.[82] Aynı şekilde cahiliyye döneminde de var olan ihram, tavaf, vakfe, sa'y, cemreleri taşlama, kurban kesme Hz. İbrahim'den kalma birer gelenek olarak muhafaza edilmiştir.

Cahilliyyede insanlar, ellerini birbirlerine bir ip yahut mendille bağlayarak tavaf ederdi. Alkış tutarak tavaf ederlerdi. İslam bunları da yasakladı.[83] Bu konuda Kur'ân şöyle der: **"Onların Beyt yanında ibadetleri ıslık çalmak ve el çırpmaktan başka bir şey değildir.."**[84]

Müşrikler, güneşperestlerden etkilenerek güneş doğmadan Arafat'tan Müzdelife'ye akın etmezlerdi. Peygamberimiz onlara muhalefet ederek güneş doğmadan Müzdelife'ye ifâza etmiştir.[85]

Amr b. Luhay, Mina'nın değişik yerlerine yedi put dikmiş, tazim için her birine üçer olmak üzere toplam yirmi bir tane taş atılma geleneğini icad etmişti. Araplar bu taşları atarken şöyle derlerdi: **"Ey put! Sen, senden önce taşlanan puttan daha büyüksün!"** Aynı şekilde bazı büyüklerin mezarı da saygı için taşlanırdı. İslâm bu geleneği de ortadan kaldırdı, sadece şeytanı sembolize eden üç cemreye tazim için değil,

tahkir için taş atma uygulamasını getirdi. Aynı şekilde Amr b. Luhay, Safa ve Merve tepelerine de Esâf ve Nâile adında iki put koymuştu. Sa'y yapılırken bu iki put meshedilirdi.[86] Daha sonra ashab, bu geleneği hatırlayarak sa'y yapıp yapmama konusunda tereddüt gösterince Kur'ân sa'yin gereğini açıkça ortaya koydu: **"Doğrusu Safa ve Merve, Allah'ın koyduğu nişanlardandır. Her kim Beyti hacceder veya umre yaparsa onları da tavaf etmesinde bir günah yoktur.."**[87]

Sûfe denilen ve başında yünden sarık/kavuk bulunan seçkin bir din adamı icazet verdikten sonra ifâza yapılırdı.[88] İslâm, buna da son verdi.

Mina'da putlar için kurbanlar kesilirdi. Kesilen hayvanların kanı Ka'be duvarlarına ve putların yüzüne sürülürdü.[89] İslâm, kurbanların Allah'a yaklaşmak için kesilmesi gereğini bildirdi. **"..O hayvanlar üzerine Allah'n ismini anınız** (ve kurban ediniz)**."**[90]

Yine cahiliyye insanı, büyüklük taslayarak kesilen kurban etlerinden yemezlerdi. Kur'ân ise **"..Artık ondan hem kendiniz yiyin, hem de yoksula, fakire yedirin"**[91] diyerek zenginlerin de tevazu göstermelerini istedi ve fakirlerle zenginleri eşitledi.[92]

Cahiliyye halkı, Mina'dan Mekke'ye üç günden önce inmeyi günah sayarlardı. Kur'ân buna da açıklık getirdi: **"..Kim iki gün içinde acele edip** (Mina'dan Mekke'ye) **dönmek isterse, ona bir günah yoktur.."**[93]

Yine o dönemde insanlar, Minâ ile Cebel-i Rahme arasında durup dedelerinin ve babalarının isimlerini sayarak onlarla övünürlerdi.[94] Kur'ân bu adeti de ortadan kaldırdı: **"Hac ibadetlerinizi bitirince, babalarınızı andığınız gibi, hatta ondan daha kuvvetli bir şekilde Allah'ı anın.."**[95]

Görüldüğü üzere İslam, içerisine şirk bulaşmış, mantıksız ve zor uygulamaları kaldırmıştır. Hacla ilgili olarak inen ayetlere bakıldığında, onların hac ibadetinin önemini, hikmetini, zamanını, yerlerini genel olarak belirlediğini; İslam'dan önce hac ibadetine bulaştırılmış şirk geleneklerine son verdiğini, asıl hedefinden sapan bazı uygulamaları yeniden hedefine oturttuğunu, yanlışları düzeltip eksikleri tamamladığını ve uygulamada bir takım kolaylıklar sağladığını, bazen de konuyla ilgili olarak zihinlerde oluşan sorulara açıklık getirdiğini görürüz. Dolayısıyla hac ibadetini layıkıyla yapabilmek için, Kur'ân'ın indiği dönemdeki uygulama ile Hz. Peygamber ve ashabının uygulamalarının belirleyici, tayin edici ve tanımlayıcı yeri ve önemi vardır. Onlar göz ardı edilerek bir yere varılamaz. İşte biz tam bu noktada Hz. Peygamberin s.a.v. **"Hac menâsikini** (haccın zaman ve yapılış şeklini) **benden alın"** şeklindeki meşhur sözünü daha iyi anlamaktayız. Burada Peygamberimizin hac ve umreleriyle ilgili şu tarihî bilgileri vermekte yarar olacağını düşünüyoruz:

Nübüvvetten önce 40 yıl Mekke'de yaşayan Peygamberimizin s.a.v. hac yaptığına dair kaynaklarımızda bilgiler vardır. Onun Hicretten önce yaptığı haclarını sayısı onu bulmuştur. Hicretten sonra ise O, umre için üç, hac için bir kere sefere çıkmıştır. Onun umreleri, Hicrî 6. sene Zilka'de ayında gerçekleşen Hudeybiyye Umresi; 7. sene Zilka'de ayında gerçekleşen Kazâ Umresi; 8. sene Zilka'de ayında yapılan Ci'râne umresidir. Haccı ise, 10. sene Zilhıcce ayında yaptığı Vedâ haccıdır.[96]

E. Hac Uygulamasında Karşılaşılan Bazı Problemler ve Çözüm Önerileri

Haccın uygulamasında karşılaşılan problemler, haccın belli günlerde yapılmasından kaynaklanmamaktadır. Belki yetersiz teknik donanım, alt yapı ve eğitim eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Sözgelimi Arafat vakfesinde, tavafta büyük problemler yaşanmamakta; belki Şeytan taşlamada, Hacerü'l-Esvedi öpmede, Makam-ı İbrahim'de namaz kılmada vb. yerlerde yaşanmaktadır. Organize iyi yapılmazsa çok küçük kalabalıkların katıldığı etkinliklerde de büyük problemler yaşanabilmektedir.

Biz, konunun teknik uzmanı olmasak da, problemleri yaşayan ve gözlemleyen biri olarak hacla ilgili tecrübe ve birikimlerimizi ilgililerin dikkatlerini sunmak istiyoruz:

Bugün dünya, teknolojide çok büyük mesafeler katetmiş ve bu ilerleme hız kesmeden devam etmektedir. Hac ibadetinin uygulanışında bugün, insanlığın ulaştığı teknik gelişmeler tümüyle işletilmemektedir. Çok yönlü bir uzmanlar komisyonu oluşturulup bugün hac ibadetinin kolaylaştırılması yönünde neler yapılabilir, tespit edilmelidir. Bu noktada biz, ileri sürülebilecek çözümleri, öncelik sırasına göre şu üç başlıkta sıralamayı uygun buluyoruz:

1. Teknik Çözümler: Aşağıda örnek olarak sayılacak olan bazı teknik donanımlara proje, maddî destek için Müslüman devletler katkıda bulunmalı; hatta bu konuda Müslüman olmayanlardan bile teknik yardım alınmalıdır. Bugün Mekke ve Medine'den coğrafî bakımdan çok daha küçük merkezlere on milyonluk ve hatta daha kalabalık metropoller kurulabilmektedir. En önemlisi, Hicaz bölgesi, yalnızca Suud Ailesinin bölgesi olarak görülmemelidir. O bölge dün olduğu gibi bugün de Hicaz bölgesi kimliğine bürünmeli, orada yapılacak hizmetlere bilim, teknik eleman, modern donanım, ekonomik destek bakımından tüm Müslümanlar ve tüm insanlar katılmalıdır.

2. Eğitsel Çözümler: Eğitilmiş hacı adayları, şoföründen, hostesine, hasta bakıcısından hocasına kadar eğitilmiş görevlilerle bugünkünden çok daha sağlıklı ibadetler yapılabilecektir. Hacı adayları, hacca gitmeden önce teorik kısa bilgilerle donatılmalı, görsel olarak hac filmleri izlettirilmeli, haccın belirli merkezlerinin maketleriyle pratikler yapılmalıdır. Genç, dinç, dinamik, fedakar ve tecrübeli görevlilerin rehberliği tercih edilmelidir. Görevli seçiminde liyakate öncelik verilmelidir. Bu konuda görevliler, hac öncesi sakin aylarda hem umre, hem de yerinde hac tatbikatı yapabilirler.

3. Fıkhî Çözümler: Son olarak fıkıh mezheplerinin nasslara dayanarak, şimdiye kadar belirlediği genişlik ve kolaylıklardan sonuna kadar yararlanılmalıdır. Çünkü Kur'ân'ın ve Hz. Peygamberin hacla ilgili getirdiği kurallarda son derece genişlik ve kolaylık göze çarpmaktadır. Örneğin Sa'y hakkında "Her kim beyti hacceder veya umre yaparsa onları (Safa ve Merve'yi) tavaf etmesinde bir günah yoktur."[97] "Rabbinizden gelecek bir lütfu aramanızda (Hac mevsiminde ticaret yapmanızda) size herhangi bir günah yoktur.."[98] Bu konuda hadis kaynaklarında geçen şu rivayet oldukça çarpıcıdır: Peygamberimiz @ veda haccında tıraş olduktan sonra ihramdan çıkıp giyindi. Halk, sürekli olarak kendisine hacla ilgili sorular yöneltiyordu. O gün, hac amellerinin takdim ve te'hiriyle ilgili sorulan her soruya Peygamberimiz, yapınız sakınca yoktur, diye cevap vermiştir.[99] Bunun için dünyada müntesibi bulunan farklı mezheplerin önde gelen ilim adamlarıyla her yıl periyodik olarak, hacdan önce, hac sezonunda ve hacdan sonra hac sempozyumları toplanmalıdır. Ama ilk ikisi tam olarak yapılmadan dinin nassları ve rukünleri zorlanmamalıdır.

> ***Hac, toplu dua ve ibadet coşkusunun en zirvede tadıldığı bir ibadettir. Mazlumların, zayıfların, güçsüzlerin, seçkinlerin dualarından yararlanılan bir ibadettir hac.***

Teknik Çözüm önerileri:

Hac zamanı ile ilgili olarak bizce haccın ruhuna aykırı olarak ileri sürülen yeni öneriler, genelde son yıllardaki hac uygulamalarında karşılaşılan olumsuzluklar ve acıklı ölümlerle sonuçlanan kazalar üzerine gündeme gelmiştir. Oysa bu olumsuzluklar teknik donanım, alt yapı eksikliği ve beceriksizliklerden kaynaklanmaktadır. Biz bunların büyük ölçüde giderilebileceğini düşünmekteyiz. Bu konuda, uzmanlarca tartışılabilecek bazı somut örnekler vermek istiyoruz.

Hz. Peygamber döneminde, hastalar sedye ile omuzlarda taşınıyordu, bugün de öyle. Mescidin dördüncü katına bir hasta koltuklu bant sistemi kurularak bu iş daha risksiz ve daha rahat bir biçimde yapılabilir.

Metafa giriş ve çıkışlar yeniden düzenlenebilir. Alt geçitten giriş ve alt geçitten çıkışla grupların karşılaşması/çatışması önlenebilir. Bütün bunlar yapılırken Ka'be'nin yerin altındaki kısmının da, semaya kadar olan kısmının da Ka'be hükmünde olduğu göz önünde bulundurulabilir.

Haşr ve neşire benzerliği ile insanlara Ahireti hatırlatan ve ona hazırlayan bir 'öte dünya' hazırlığıdır. ***Hac için yola çıkan kişi, tıpkı Ahiret yolculuğuna çıkıyormuş gibi beraber yaşadığı insanlarla helalleşir, çok sevdiği eşini dostunu, malını mülkünü geride bırakarak yola koyulur.***

Hacerül esved taşı bile, bugünkünden daha çok hacı tarafından öpülecek hale getirilebilir. Taşı öpmek, haccın bir ruknü olmasa bile, hacı psikolojisi, o atmosfer kişileri o taşı öpmeye sürüklemektedir. O halde daha düzenli ve daha kolay nasıl öpülebilir. Parmak izlerine duyarlı elektronik bir cihazla, herkesin en fazla bir kere öpmesi sağlanabilir. Birden fazla öpmek isteyen, taşa yaklaştığı zaman manevî havayı bozmayacak bir şekilde alarm çalmalı ve bunu gören görevli tarafından o kişi oradan uzaklaştırılmalıdır. Tabi her şeyden önce, görevliler başta olmak üzere herkes bu konuda eğitilmelidir.

Sa' yapılan yerde yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Hasta ve yaşlılar için araba sistemi yerine, bant üzerinde yürüyen koltuk sistemi geliştirilebilir.

Şeytan taşlama yeri, üst geçit gidenlerin geri dönemeyecekleri şekilde bant sistemiyle dizayn edilebilir. Benzer bant sistemi zemin kata da yapılarak, hacıların geri dönüşü ve beklemeleri önlenmiş olur.

Arafat, Mina, Müzdelife gibi kalabalık yerlere tüp ve benzeri yanıcı, yakıcı ve patlayıcı şeylerin girmesine kesinlikle izin verilmemelidir. Hazır sıcak yemek dağıtımı yapılmalı, en azından bu bölgeler doğal gaz sistemiyle donatılmalıdır. Yanmaz ve daha donanımlı modern çadır yahut konaklama sistemleri geliştirilmelidir. Prefabrik evler gibi.

Tuvalet ve banyoların sayısı artırılmalı, daha konforlu ve hijyen hale getirilmelidir. Bunun için elektronik kontrol sistemleri düşünülebilir.

Mutlaka yer altı/ metro taşımacılığına geçilmelidir. Arafat-Harem güzergahında birden fazla hatlı metro sistemleri konulmalıdır. Bu sistem hem taşımayı rahatlayacak, hem de insanların gölgede seyahatleri ve hatta barınmaları sağlanacaktır.

Medine ve diğer bölgelerdeki ziyaret yerleri için metro sistemiyle periyodik turlar düzenlenmelidir. Ziyaretçiler, ziyaret edecekleri yerler ve ziyaret şekilleri hakkında doğru bilgilendirilmeli, bunun için çok dilli, doğru bilgilere dayanan, resimli broşürler, haritalar, el kartları, cep kitapçıkları hazırlanmalıdır. Hacıların kullandıkları çanta valiz, cüzdan, şemsiye ve benzeri eşyalar üzerine çevre bilinci, temizlik, ibadet bilinciyle alakalı yönlendirici dövizler yazılabilir. Mekke ve Medine'de ticarî ulaşım yapan şoförlere ayrıntılı şehir bilgisi öğretilerek taşıma izni verilmelidir.

Hicaz bölgesine ulaşan güzergahlara karayolu dışında en güvenli ve en huzurlu deniz ve demir yollarına işlerlik verilmeli, onların tercihen kullanımı cazip hale getirilmelidir. Hac mevsiminde hava yolları şirketlerinin uyguladıkları fırsatçı fahiş fiyat uygulamalarının önüne geçilmelidir.

İsteyenler için, Haccın mümkün olan daha kısa zamanda yapılması sağlanmalıdır. Hz. Ömer, hac mevsiminden sonra uzun süre o bölgelerde kalmak isteyenleri memleketlerine göndermiştir. Bu konuda mini tarife uygulamalarıyla fiyatlar aşağıya çekilerek, kısa süreli hac özendirilebilir.

İnsanların gençken hacca gitmeleri tavsiye ve teşvik edilmelidir. **"erken yaşlarda hacca gidersem, haccı tutamam/taşıyamam"** anlayışının yanlış olduğu belirtilmelidir. Gerekirse bir sefer hac yapanlar için kota uygulaması uygulanabilir.

Diplomatik işbirliği ile farklı milletlere mensup hacılara hizmet edecek güvenlik, sağlık, rehberlik görevlilerinin önceden eğitilmiş, çok dil bilen, yetişmiş kendi ülke insanlarından seçilmeleri sağlanmalıdır.

Tüm bu alt yapı çalışmaları sağlandıktan sonra yine bir takım zorluklarla karşılaşılıyorsa ki karşılaşılacaktır, dinin tanıdığı kolaylık ve ruhsatlardan da sonuna kadar yararlanılmalıdır. Ama haccı kolaylaştırma girişimleri, Haccın çok yönlü esprilerine gölge düşürmemelidir. Bugün milyonların katılımıyla dünyanın çeşitli yerlerinde festivaller, faşingler, şenlikler, olimpiyatlar, miting ve gösteriler düzenlenmektedir. Onların organizesinden de yararlanma yoluna gidilmelidir.

[1] İbn Hazm'ın tespitine göre Hâricîlerin bir grubu olan Ebû İsmail el-Bıttîhî ve yandaşları haccın senenin tüm aylarında yapılabileceğini söylemişlerdir. Bkz. İbn Hazm Ebû Muhammed Ali b. Ahmed, el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ ve'n-Nihal,Beyrut, ty, V, 51-52.

[2] Reşid Rıza, Tefsîru'l-Menâr, Daru'l-Fikr, Kahire, 1923, X, 413-414.

[3] Bkz. 9 Tevbe 36. Ayrıca bkz. 2 Bakara 194, 217; 5 Maide 2, 97.

[4] Bkz. 9 Tevbe 37.

[5] Bkz. 5 Maide 2, 97. Şeâir, ibadet ve kurbe için belirlenmiş özel alametler demektir. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr fî Ilmi't-Tefsîr, Beyrut, 1984, I, 164; II, 272. Tevhid dinin burçları, en temel göstergeleri için kullanılan bu kelime hem ibadetin kendisi için, hem de ibadetin yer ve zamanı için kullanılmıştır.

[6] Kur'ân, oruc ayı olan Ramazan ayını, Kur'ân'ın indirildiği ay olarak zikreder. Bkz. 2 Bakara 185. Söz konusu ayetten, bu ayın Kur'ân'ın inmeye başladığı ay olması hasebiyle adının zikredildiği çıkarılabilir.

[7] 89 Fecr 1-4.

[8] Ayrıca genel olarak her günün başlangıcı, sabah namazı, gündüzün tamamı, Muharrem'in ilk günü olabileceği de söylenmiştir. Bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, IX, 102-103.

[9] Ramazan'ın son on günü olabileceği söylenmişse de, itikafla bu günlerin diğer günlerden farklı tutulması Medine döneminde olan bir uygulamadır. Yine bu on gecenin Ramazan'ın ilk on gecesi, yahut Muharrem'in ilk on gecesi olabileceği de söylenmiştir. Bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, IX, 103-104.

[10] Ayette geçen çift ve tek ile ilgili şu yirmi görüş ileri sürülmüştür: Şef' Arafe ve Kurban günü; vetr kurban gecesi; Şef' kurban günü (10. gün), vetr Arafe günü (9. gün); Şef' çift rekatlı namaz, vetr tek rekatlı namaz; Şef' tüm yaratıklar, vetr bir Allah; Vetr Hz. Adem, şef' eşi; Şef' kurban bayramının iki günü, vetr üçüncü günü; Şef' sabah namazı, vetr akşam namazı; Şef' akşam namazının iki rekatı, vetr üçüncü rekatı; Şef' çift yaratıklar, vetr tek yaratıklar; çift sayılar, tek sayılar; Zilhıcce'nin on günü, vetr Mina 'daki üç gün; Şef' fısıltı ile konuşanın ikincisi olan Allah, vetr tek olan Allah; Şef' Adem ve eşi, vetr Yüce Allah; Şef' gece ve gündüz, vetr gecesi olmayan kıyamet günü; Şef' cennetin sekiz derecesi, vetr cehennemin yedi derekesi; Şef' izzet ve zillet gibi zıt şeyler, vetr her şeyiyle tek olan Allah; Şef' Safa ve Merve tepeleri, Vetr Ka'be; Şef' Mekke ve Medine mescidleri, vetr Beyt-i Makdis; Şef' hacla umrenin birleştirildiği Kıran haccı, vetr ifrat haccı; Şef' namaz oruc gibi tekerrür eden ibadetler, vetr bir kere yapılması gereken ibadet hac. Bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, IX, 104-108; Suyûtî, el-İklîl fî İstinbâti't-Tenzîl,Beyrut, 1985, s, 287.

[11] Yine söz konusu gecenin senenin her gecesi, yahut kadir gecesi de olabileceği söylenmiştir. Bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, IX, 108.

[12] 85 Burûc 3.

[13] Bundan başka 'şahid' Kurban günü, 'meşhûd' Arafe günü; Hacerü'l-esved ve Hacı da denmiştir. Diğer görüşler için bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, IX, 71-73.

[14] 22 Hac 27. Ayette hitabın Hz. Muhammed'e olabileceği de söylenmiştir. Bkz. Şevkânî Muhammed b. Ali, Fethu'l-Kadîr,Mısır, 1964, III, 558. Ancak hitap Hz. İbrahim peygambere olsa bile, Kur'ân'da bunun aynı şekilde tekrarlanması, bu emrin Peygamberimiz başta olmak üzere, Kur'ân'ın tüm muhataplarına olduğu anlamına da gelir.

[15] Bkz. Ebu'l-A'lâ Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'ân, İstanbul, 1996, III, 339-340.

[16] İbn Aşûr Muhammed Tâhir, Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr, ty, II, 196.

[17] 2 Bakara 189.

[18] Bkz. Râzî Fahreddin, et-Tefsiru'l- Kebir, Tahran, ty, V, 124.

[19] 2 Bakara196.

[20] İbn Aşûr, Tefsîru't-Tahrîr ve't-Tenvîr, II, 216-217.

[21] Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'ân, I, 231. Haccın hicretin 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. yıllarında farz kılındığına dair görüşler de vardır. Kurtubî, bunlardan 9. yılı tercih etmiştir. Bkz. Özaydın Abdülkerim, 'Hac' md. DİA, XIV, 388. Bu konuda birden fazla görüş olmasının nedeni, hac ile ilgili ayetlerin farklı periyotlarda inmiş olmasıdır.

[22] 3 Alu Imran 97.

[23] İbn Aşûr, II, 231.

[24] 2 Bakara 197.

[25] Zemahşerî, el-Keşşâf, Beyrut, ty, I, 346; Şevkânî, I, 253; Menâr, II, 226.

[26] Derveze, et-Tefsîru'l-Hadîs, V, 210; Ateş Süleyman, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, İstanbul, 1989, I, 347.

[27] Bkz. Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 350.

[28] Sâbûnî, Ravâiu'l-Beyân, I, 245.

[29] Râzî, Tefsîr, V, 160; Sâis, Tefsîru Ayâti'l-Ahkâm, I, 209.

[30] 22 Hac 28.

[31] Zemahşerî, el-Keşşâf, III, 11; Şevkânî, Fethu'l-Kadîr, II, 558; Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'ân, III, 361.

[32] 2 Bakara 203.

[33] Zemahşerî, el-Keşşâf, I, 351; Şevkânî, Fethu'l-Kadîr, I, 259-262

[34] 9 Tevbe 3.

[35] Hacc-ı ekber ifadesi hac için, Hacc-ı asgar ifadesi ise umre için kullanılmıştır. Kıran haccı için 'Büyük hac'; ifrad haccı için ise 'Küçük hac' da denmiştir. Yine Kurban bayramı günü için, 'Büyük hac günü', Arafe günü için 'Küçük hac günü' de kullanılmıştır. Bkz. Menâr, X, 159-160. Bu günden maksadın tüm hac günleri olduğuna dair de bir görüş vardır. Bkz. İbnü'l-Cevzî, Zâdü'l-Mesîr, III, 396. Ancak Râzî, bu üçüncü görüşün pek tutarlı olmadığını, ayette tek bir günün kastedildiğini söyler. Bkz. Râzî, Tefsîr, XV, 221.

[36] İbn Abdilberr, et-Temhîd, Mağrib 1387, I, 125-126; Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'ân, II, 206.

[37] Tirmîzî, Tefsîr 2/22; Ebû Davûd, Menâsik 68; İbn Mace, Menâsik 57; Dârimî, Menâsik 54..

[38] Elmalılı, Hak Dini Kur'ân Dili, IV, 2453.

[39] Nitekim Râzî, Hac suresi ayetinde geçen 'İnsanlara haccı bildir, sana gelsinler' ifadesini, hac konusunda sana uysunlar, demek olduğunu söyleyerek güzel bir tespitte bulunur. Bkz. Râzî, Tefsîr, XXIII, 28. Bu noktada Hz.Peygamberin @ "Hac menasikini benden alın, benden gördüğünüz gibi haccı yapın" (Müslim, Hac 310; Ebu Davûd, Menâsik 77; Nesâî, Menâsik 220; Ahmed, III, 318, 337, 366, 387) şeklindeki meşhur hadisi devreye girmektedir.

[40] Zebîdî, Tâcü'l-Arus, II, 16-17; İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, I, 569.

[41] Bkz. 2 Bakara 189, 196 (üç kere), 197 (üç kere), 9 Tevbe 3; 22 Hac 27.

[42] Bkz. 3 Alu Imran 97.

[43] Bkz. 9 Tevbe 19.

[44] Ragıb el-İsfehânî, el-Müfredât, s, 387; Zemahşerî, el-Keşşâf, I, 185, 348.

[45] 5 Maide 83; 9 Tevbe 92

[46] 10 Yunus 61; 24 Nûr 14; 46 Ahkâf 8

[47] 7 A'raf 50.

[48] 2 Bakara 198, 199 (iki kere).

[49] İbn Aşûr, II, 238.

[50] 20 Tâhâ 115.

[51] Zemahşerî, el-Keşşâf, I, 348.

[52] Şevkânî, I, 258.

[53] Bkz. Buhârî Hac 91-92; Zemahşerî, el-Keşşâf, I, 349; Suyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, I, 226; Cevad Ali, el-Mufassal fî Tarihi'l-Arab Kable'l-İslam, Bağdat, 1993. VI, 363-370.

[54] Bkz. Ragıb el-İsfehânî, el-Müfredât, s, 15.

[55] Bkz. 7 A'raf 44; 12 Yusuf 70; 22 Hac 27.

[56] 7 A'raf 167; 14 İbrahim 7.

[57] İbn Aşûr, XVII, 242.

[58] 22 Hac 28.

[59] 22 Hac 33.

[60] 2 Bakara 198.

[61] Bkz. Zemahşerî, el-Keşşâf, III, 11.

[62] Bkz. Gazzâlî, İhyâ, Mısır, 1939, I, 415-419; Dehlevî, Huccetullâhi'l-Bâliğa, II, 156; Vehbe ez-Zühaylî, İslam Fıkhı Ansiklopedisi, İstanbul, 1992, III, 404-407; Uludağ Süleyman, İslamda Emir ve Yasakların Hikmeti, Ankara, 1989, s, 94-98; Görgün Tahsin, 'Hac' md, DİA, XIV, 397-399.

[63] 3 Alu ımran 97.

[64] 2 Bakara 196.

[65] Gazalî, İhyâ, I, 269.

[66] Her yıl değişik zamanlarda, dünyanın değişik yerlerinde milyonlarca kişinin katılımıyla çok katılımla karnaval, festival, olimpiyat ve benzeri toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantıların asıl hedefi daha çok sayıda insanın katılımıyla, daha tantanalı olmasıdır. Bir fikir verme bakımından 1995 verilerine göre bir milyon (1.041.203 kişi. Bkz. DİA, XIV, 409) kişinin katılımıyla gerçekleşen hac ibadetiyle, şu birkaç örnek birlikte değerlendirilebilir: Her yıl Brezilya'da düzenlenen Rio Karnavalı, resmi olarak dört gün süren, ancak birçok kentte bir haftadan uzun bir süreye yayılan bir karnavaldır. Pernambuco'da geçitler sırasında sadece bir grubun peşinden 1,5 milyon kişinin geldiği bilinmektedir. Rio karnavalı bir "dünya harikası" statüsüne çoktan ulaşmıştır. Bkz. 27.02.2001 tarihli Akşam Gazetesi. Her sene Temmuz'un ikinci haftası yapılan Berlin Tiergarten parkında yapılan Love Parade'e (Aşk Festivali) festivaline katılan bir buçuk milyon kişi (1998 rakamı) bu parkın içinde içiyor ve tuvalet ihtiyacını gideriyor. Bkz. Ece Esmer, The Guardian'dan derlenmiştir. 31.01.99 tarihli Hürriyet Gazetesi.

[67] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 373.

[68] 2 Bakara 197.

[69] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 348.

[70] 2 Bakara 199.

[71] 2 Bakara 198.

[72] Örnekler için bkz. Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 375-379.

[73] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 357-361.

[74] Olgun Tahir, Müslümanlıkta ibadetler Tarihi, s, 234-240.

[75] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 371.

[76] 2 Bakara 189.

[77] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 348-349.

[78] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 351.

[79] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 351; Olgun Tahir, Müslümanlıkta ibadetler Tarihi, s, 234-240.

[80] 2 Bakara 199.

[81] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 354.

[82] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 379.

[83] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 356-359.

[84] 8 Enfâl 35.

[85] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 385.

[86] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 386; 380-383.

[87] 2 Bakara 158.

[88] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 386-387; Olgun Tahir, Müslümanlıkta ibadetler Tarihi, s, 234-240.

[89] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 388.

[90] 22 Hac 36.

[91] 22 Hac 28.

[92] Bkz. Râzî, Tefsîr, XXIII, 29.

[93] 2 Bakara 203.

[94] Cevad Ali, el-Mufassal, VI, 390; Olgun Tahir, Müslümanlıkta ibadetler Tarihi, s, 234-240.

[95] 2 Bakara 200.

[96] Olgun Tahir, Müslümanlıkta İbadetler Tarihi, s, 242-243.

[97] 2 Bakara 158.

[98] 2 Bakara 198.

[99] Bkz. Ebû Davûd, Menâsik 87; İbn Mace, Menâsik 74; Nesâî, Hac 224; Dârimî, Menâsik 50; Ahmed, II, 159.

Yrd. Doç. Dr. Ebubekir Sifil

Kurban ile ilgili Sorular-Cevaplar

Yaklaşan **Kurban Bayramı münasebetiyle Ebubekir Sifil hocaya Twitter üzerinden gelen soruları ve hocanın bu sorulara verdiği cevapları sizler için derledik:**

Soru: Dişlerinden biri kırılmış olan hayvan kurban olur mu?

Cevap: **Bir dişinin kırılmış olması hayvanın kurban olmasına mani değildir.**

Soru: Kesilip pay edildikten sonra hisselere göre fiyatı tesbit edilip ödenen kurban (kilo işi kurban) geçerli olur mu?

Cevap: **"Kilosu şu kadardan" diye önceden anlaşılmışsa, hayvan kesilmeden veya kesildikten sonra tartılıp bedelinin ödenmesi caizdir.**

Soru: Taksitle kurban almak caiz midir?

Cevap: **Caizdir. Ancak hali vakti yerinde olmayanlar sıkıntıya girerek kurban kesmek zorunda değildir.**

Soru: Banka kredisiyle kurban alıp kesmek caiz midir?

Cevap: **Faizli krediyle alınıp kesilen kesilen kurban geçerli olur. Ancak faize bulaşmış olmanın vebali bakidir. İbadete haram karıştırmak doğru değildir. Durumu elvermeyenlerin kesmemesi daha doğru olur.**

Soru: Ren geyiğinden ve Lama'dan kurban olurmu? Çift tırnaklı ve eti yeniyor.

Cevap: **Eti yense de yabani hayvanlardan kurban olmaz.**

Soru: 4 kişi kurban aldık 1 kişi daha eklemek istiyoruz bir sıkıntı olur mu?

Cevap: **Büyükbaş hayvanlar 7 kişiye kadar ortaklaşa kesilebilir.**

Soru: Seferiyken kurban kesen,bayram bitmeden mukim olsa tekrar keser mi?

Cevap: **Seferiyken kesilen kurban yeterlidir. Tekrar kesmek gerekmez.**

Soru: Zilhicce girince kurban kesene kadar saç ve tırnak kesmeyi yasaklayan hadis nasıl anlaşılmalıdır?

Cevap: **Hadis sahihtir. Ancak emir değil müstehaplık bildirir. Şafiî ve Malikîlere göre de hadiste belirtilene aykırı davranmak mekruhtur.**

Soru: Seferi olan kişiye kurban kesmek vacip midir?

Cevap: **Değildir.**

Soru: Seferi olan kimse seferde kurban kesmese, bayram bitmeden mukim olduğunda kesmesi gerekir mi?

Cevap: **Gerekir.**

Soru: Para toplayarak Peygamber Efendimiz adına kurban kesmek caiz midir?

Cevap: **Efendimiz (s.a.v) adına kurban kesmek diye bir ibadet yoktur.Böyle yapmak dinde ibadet ihdas etmek anlamına gelir; çirkin bid'attır.**

Soru: Bazı dernek, marketler koli veya direk hesaba havale ile kurban reklamı yapıyor.Kurban vekaletle kesilir Bu konuya değinseniz.

Cevap: **Hayvanın cinsi/evsafı belirtilerek vekalet vermek suretiyle kurban kesilebilir. Aksi halde yapılan, "et siparişi" olur.**

Soru: Para toplamadan, direkt hisse bağışlansa, mesela bir kimse "bunu falan şahsın adına kesiyorum" deyip kesse caiz olur mu?

Cevap: **Yapılan ibadetin sevabını başkasına bağışlamak caizdir. Bununla, "başkası için ibadet yapmayı, mesela kurban kesmeyi" ayırmalı.**

Soru: Hz. Ali rah. Rasullah sav. için kurban kesiyordu?

Cevap: **Hz. Ali (r.a), Efendimiz (s.a.v) kendisine öyle vasiyet ettiği için kesiyordu. O'nun dışında Sahabe ve Selef'ten "Efendimiz (s.a.v) adına kurban kesme" diye bir uygulama yapan olmamıştır.**

Soru: Dini vakıflara kestirmek icin online hisse alınca ayrica baska bir sey yaptirmamiz gerekir mi?

Cevap: **İstismara meydan vermemek için güvenilir yerlere, vekâlet vererek kestirmek gerekir. Kurbanın akıbetinden haberdar edilmeyi istemeyi de ihmal etmemeli.**

Soru: Faiz haramken bankadan alınan kredi ile kurban caiz olur mu?

Cevap: **Kurban geçerli, faizin günahı bakidir.**

Soru: Vefat eden bir yakınımız için kurban kesilir mi?

Cevap: **"Sevabını bağışlamak" anlamında başkası için kurban kesmek caizdir.**

Abdullatif ACAR

Kurban ve Teslimiyet

Yüce Rabbimizin bir ayetinde şöyle buyurmaktadır.

"Onların (kurbanlarınızın) ne etleri nede kanları Allah'a ulaşır fakat ona sadece sizin takvanız ulaşır" (Hac, 37)

Teslim olmayı, itaat etmeyi, boyun eğmeyi kabul eden Müslüman, Allah'ın emirlerini yerine getirirken bunu ispat etmiş olur. Zira her ibadet teslimiyetin bir göstergesidir. Allah'a kayıtsız ve şartsız bir teslimiyet, insanın Allah'a yaklaşmasına, onun rızasına nail olmaya vesiledir. Kurban bir yönüyle fedakârlığın en büyük nişanelerindendir. Kurbanın manasında da zaten Allah'a yakınlaşma, kurbiyet peyda etme vardır. Aslında her ibadet belli bir fedakârlığı gerektirir. İlk insan ve ilk peygamberden beri var olan kurban ibadeti sembolik bir fedakarlığı ifade ederken kullukla ilgili her alanda teslimiyetin kodlarını da bizlere göstermektedir. Kulluk Rabbin yolunda her şeyimizle kurban olabilmektedir; bu, bize ait her şey için söz konusudur. Çünkü insan kendisine verilen her şeyi onun yolunda kurban etmek için imtihana tabi tutulmuştur.

Yüce Allah buyuruyor ki:

"And olsun ki biz, biraz korku, açlık, mallardan, canlardan ürünlerden biraz azalma(fakirlik) **ile imtihan eder, deneriz.** (Ha-

bibim) **sen sabırlı davrananları müjdele. İşte o sabredenler, kendisine bir bela gelip çattığı zaman, biz Allah**(ın kazasıyla) **varız. Biz ona döndürüleceğiz derler"**…(Bakara, 1551579)

Başka bir ayeti kerimede ise:

"Biliniz ki mallarınız ve çoluk çocuğunuz, birer denenme aracıdır Allah katında ise büyük bir mükâfat vardır" (enfal,28) buyuruluyor.

Habilerden Mi Yoksa Kabillerin Miyiz?

İlk insanın imtihan serüvenini kurban üzerinden kulluk ölçüsüne koyarak ne güzel ifade etmiştir Yüce yaratan:

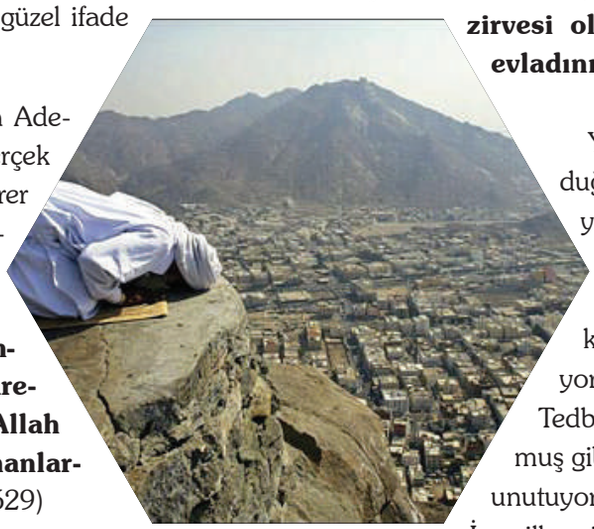

(Ey Muhammed) onlara Ademin iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da birinden kabul edilmişti de ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen **"andolsun mutlaka seni öldüreceğim"** demişti. Öteki; **"Allah ancak kendisinden sakınanlardan kabul eder"** (maide,529)

Hz. Ademin oğullarından Kabil, bir miktar değersiz ekin, Habil ise gösterişli, en sevdiği bir koçu kurban etti. Habilin samimiyeti, ihlası ve fedakarlığı sayesinde kurbanı kabul görürken Kabil'inki kabul görmedi. Kurbanıyla hiçbir şey elde edemeyen Kabil, hasetin çırasını tutuşturdu. Kötülüyü başlattı; kötü bir çığır açtı. Halife olarak yaratılan insanla ilgili, meleklerin **"kan mı dökecek birini yaratacaksın?"** sorusu ve o sorunun cevabında ki hikmetin talihsiz figüranı oldu. Habil ise kıyamete kadar ihlasın, samimiyetin, teslimiyetin sembolü olarak kabul gördü.

İnsan ya! Çok unutkan ve gafil; cehalet ve sapkınlık onun tabiatında var; unuttu Rabbini. Kurbanı asliyetinden uzaklaştırdı, aslında kurban olacağı İlahı unuttu. Her unuttuğunda yaratılış gayesini, başka başka peygamber ve örneklerle uyarıldı. Bunlardan bir tanesi de şüphesiz, Ululazam peygamberlerden olan Hz İbrahimdir. O ki kıyamete kadar bütün insanlığa örnek olsun diye imtihanların en ağırlarına muhatap kılındı.

Halilüllah olmanın yolunu ateşle imtihan edilerek, yerinden yurdundan hicrete zorlanarak, eşi ve çocuğunu çöllerde bırakmak mecburiyetinde kalarak, er nihayet, teslimiyetin zirvesi olan oğlu İsmail'i, biricik evladını kurban ederek gösterdi.

Yakanın ateş değil, Allah olduğunu bilmeyenler yanmaya devam edecekler hem bu dünyanın ateşinde hem de cehennemin ateşinde. İnsan korkunca ateşten, unutuveriyor asıl yakacak olan Rabbini. Tedbirde kusur etmesi yetmiyormuş gibi gerçek bir tevekkülüde de unutuyor, teslimiyetten uzaklaşıyor. İsmailler gibi evlatlara sahip olmak için Hacer gibi eşlere sahip olmak gerek. Her şeyden önce kebede ki putları kırarken kalbteki Allahtan gayrı, putlaşmış sevgileri de kırmak gerek. İlk önce İbrahimce ateş imtihanından geçmek gerek.

İbrahim'i bir Fedakarlık, İsmail'i bir Teslimiyettir Kurban

Bidirildiğine göre İbrahim aleyhisselam mancılıkla ateşe atıldığında, Cebrail gelerek, **"bir şey istiyor musun"** diye sorduğunda, İbrahim aleyhisselam,

> ***"İnsanlar sırf inandık demekle, hiçbir sınavdan geçirilmeksizin, bırakılıvereceklerini mi sanıyorlar. Biz onlardan önceki kuşakları sınavdan geçirdik. Bu sınav ile Allah, doğru sözlüler ile yalancıları kesinlikle belirliyecektir."*** *(Ankebut,3-4)*

Şeytanın aldatmacalarına kanmayan onunla mücadele edip istikametini şaşırtmayanlarla ilgili Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Rabbimiz Allah'tır deyip isikamet üzere olan kullara ne bir korku vardır ne de hüzün" (Fussilet,30)

"Senden hiçbir dileğim yok, Allah bana yeter, o ne güzel vekildir"dedi. Allah, bu teslimiyet karşısında ateşe emir verdi **"İbrahim için serin ve selamet ol"** diye. Ve ateş Halilullah'ı yakmadı.

Kuranda yer verdiği İbrahim aleyhisselam'ın kıssasıyla İbrahim'i bir fedakarlık ve İsmail'i bir teslimiyetin formülünü gösteriyor Yüce Yaradan. Bu imtihan sadece İbrahimlerin İsmaillerin, anne Hacerlerin değil, kıyamete kadar bütün "teslim oldum" diyenlerin, ahdedip söz verenlerin, kurban etmeyi/ kurban olmayı vaat edenlerin imtihanı. Bu imtihanla doğru sözlüyle yalancı ayıklanacaktır. Söz verip sözünde sebat eden belirlenecektir.

Hz. Ademden beri Allah'ın kabul ettiği hak dinin ortak adı olan İslam kelimesi, Kuran'a göre kişinin kendisini yalnız Allaha teslim etmesi, yalnız ona kul olması, ona ibadet etmesi demektir. Allah, bu dini kabul etmiş olanları kuran'ı mübininde şöyle uyarıyor:

"İnsanlar sırf inandık demekle, hiçbir sınavdan geçirilmeksizin, bırakılıvereceklerini mi sanıyorlar. Biz onlardan önceki kuşakları sınavdan geçirdik. Bu sınav ile Allah, doğru sözlüler ile yalancıları kesinlikle belirliyecektir."(Ankebut,3-4)

Evet, Hz. İbrahim yüce Rabbinden dilekte bulundu: **"Yarabbi bana hayırlı bir evlat verirsen onu senin yolunda kurban edeceğim."** Allah'ta ona hayırlı, Salihlerden bir evlat verdi.

Yüce Allah buyuruyor ki:
Halil olan İbrahim bize:
"Yarabbi bana bir hayırlı erkek evlat ver" (Saffat,100) diye dua etti.
"Biz ona halim bir erkek evlat müjdeledik."(Saffat,101)

Birkaç yıl sonra İbrahim'in, Hacer validemizden Hz. İsmail gibi nur topu bir erkek evladı oldu. Allah o evladı halim vasfıyla sıfatlandırmıştı. Öyle ki bu vasfını ilerde en barız bir şekilde Allah'ın emrine olan teslimiyetiyle gösterecekti.

Evet, Allah İbrahim'in duasını kabul etmişti. Şimdi, İbrahim aleyhisselamın sözünü yerine getirme zamanıdır. Her nasılsa unuttu sözünü İbrahim aleyhisselam. Kimbilir belki de unutturuldu. İnsan zaten unutkan değil mi ki. Allah hatırlattı verilen sözü. Rüyasında, çocuğunu kurban edeceğine dair **"verilen nezrini yerine getir"** diye uyarılıyordu. Bu hak bir rüyaydı. Biliyorsunuz peygamberlerin rüyaları vahiydir.

Oğlu İsmail ise artık yürüyecek çağa gelmişti. Ağır mı ağır bir imtihandı baba için. Ancak onu kendisine bahşeden Allah, verilen sözün yerine getirilmesini istiyordu. Yapılacak bir şey yoktu. Zaten hayat dediğimiz şey de iki şey arasında tercih yapmaktan ibarettir? Ya Allah'ı tercih edecek kazanacaksın ya onun dışındaki şeylere gönlünü verip kayıp edeceksin.

Niyetinizi doğrulttunuz mu gerisi meşakkatli ve zorlu bir yolculuktan ibarettir. Halbuki Halilüllah, oğlu ismailini kurban etmeye karar vermeden önce Allah'a yakın olmak için 1000 tane koç, 300 sığır, 100 deve kurban etmişti de melekleri bile şaşırtmıştı. Fedakarlığa sınır koyduğunuzda teslimiyetinizi sınırladığınızda imanınızda da zafiyetler yaşarsınız, peygamberimiz buyurmuyor mu:

"Bir kimse Allah ve Rasülünü her şeyden daha çok sevmedikçe iman etmiş sayılmaz" (Buhari)

İbrahim aleyhisselam evladını Allah yolunda kurban etmeye karar verdiğinde annesine, çocuğu hazırlamasını söyledi.

Ziyafete götürecek diye güzel elbiselerini giydirdi, kokular sürdü, öptü kokladı ve uğurladı annesi, kurban İsmail'i.

İbrahim aleyhisselam bir bıçak ve ip alıp beraberce koyuldular yola. Aslında herkes bu yolun yolcusu. Bu yola çıkamayanlarda var, yolda kalanlarda… Bu yol ne zorlu ve meşakkatli bir yoldur. Bu yolun üzerine kurulmuş nice tuzaklar vardır. Şeytan ve havarileri adeta pusuda her an beklemekte. İnsana, nefsinin hoşuna giden şeylerle yaklaşmakta. Sizi aaf noktalarından alt etmeye çalışmakta. Duygularınızla oynayarak güzel ve süslü sözlerle istikametten alıkoymak istemekte.

Allah bir ayetinde: **"Kim ihsanda bulunan biri olarak yüzünü Allaha teslim ederse, gerçekten o, kopmayan bir kulpa yapışmıştır. Bütün işlerin sonu Allaha varır"** (Lokman,22) buyuruyor.

"İbrahim ve onunla birlikte olanlarda güzel örnek vardır…" (mümtehine,4)

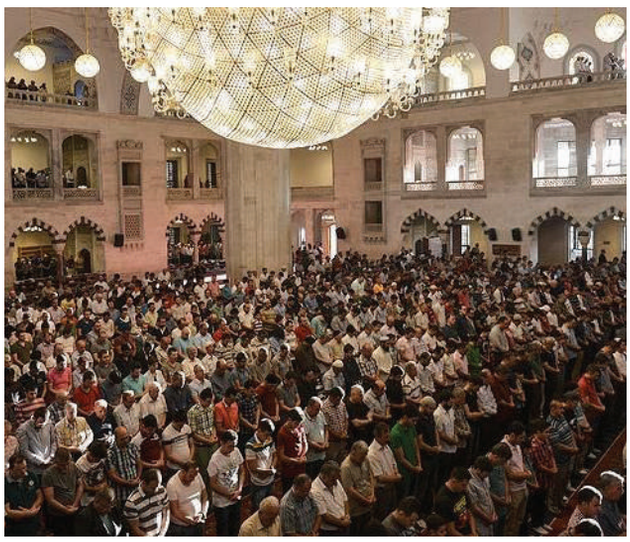

Şeytanın aldatmacalarına kanmayan onunla mücadele edip istikametini şaşırtmayanlarla ilgili Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Rabbimiz Allah'tır deyip isikamet üzere olan kullara ne bir korku vardır ne de hüzün" (Fussilet,30)

Hani şeytan, **"insana secde et"** emri ilahisine kibirlenerek karşı çıktığından dergahı ilahiden kovulmuştu. Allahtan müsaade istedi insanları istikametten alıkoymak için. Allah'ta müsaade etti. Ta ki inanlar ve isyan edenler meydana çıksın. Yüce Allah bu hususta buyuruyor ki:

"İblis dedi ki; beni azdırmana karşılık mutlaka bende yeryüzünde onlara günahları süsleyeceğim ve onların hepsini mutlaka azdıracağım ancak içlerinde ihlaslı kulların müstesna"(Hicr,39-40)

İlk önce baba İbrahim'e sokuldu: **"Bu çocuğu nasıl keseceksin buna kıyılır mı, Sen babasın bunu nasıl yapıyorsun?"**

İbrahim aleyhisselam tek kelimeyle kararlığını ifadede etti:

"Allah emrettiği için keseceğim."

Bundan ümidini kesen şeytan Hacer validemize geldi.

"Nasıl oturuyorsun İbrahim oğlunu kesmeye götürdü."

Yüce Allah bir ayetinde şöyle buyuruyor:

"Anlaşma yaptığınız zaman, Allah'a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı bilir." *(Nahl,91)*

Hacer validemiz:

"Nasıl olur bir baba oğlunu keser mi?" dediğinde şeytan:

"Güya Allah'ın emrini yerine getirecekmiş." diye cevap verdi.

Evet, Bir anne evladına hitap ederken , **"sana kurban olurum canımdan aziz bildiğim çiğerparem, yavrum, sana gelecek sıkıntı bana gelsin"** der. Evladın ayağına diken batsa onu ilk önce anne hisseder. Fakat kulluk; kurban olduğunu da Rabbin uğruna kurban etmektir. Bunu şöyle ifade ederek şeytana tepki gösterir Hacer validemiz.

"Nebiler batıl ile emrolunmazlar. Ruhum Allah'ın uğruna feda olsun. Oğlum Allah'ın uğruna feda olsun."

Şeytan bu cevap karşısında iyice ümitsizliğe düşer. Ancak yine de boş durmaz, İsmail aleyhisselamın yanına gelerek, son bir ümitle, onu da kandırmaya çalışır:

"Sen gülüp oynuyorsun halbuki baban seni bıçakla kesecek, zannediyor ki bunu Allah emretmiş".

İsmail aleyhisselam:

"İşittim ve rabbimin emrine itaat ettim" deyince şeytan ısrarla kandırmak için konuşmasına devam eder. İsmail aleyhisselam yerden bir taş alıp şeytana atar. Şeytan perişan bir vaziyette oradan uzaklaşır. Bunun için hac mevsiminde Mina da şeytan taşlamak vaciptir. Bu İsmail'in bir sünnetidir.

Şeytan taşlama mahalline gelindiğinde İbrahim aleyhisselam oğluna durumu anlatmaya karar veriyor.

Ayette bu şöyle anlatılır:

"Ben rüyamda görüyorum ki, seni boğazlıyorum. Artık bak ne düşünürsün"(çocuk ona şöyle) dedi:

"Babacığım sana ne emrediliyorsa yap, inşallah beni sabredenlerden bulacaksın. Ta ki bu surette ikisi de ,(baba-oğul, Allah'ın emrine) **teslim oldular. İbrahim çocuğu yanı üzerine yıktı bizde ona şöyle nida ettik:**

"Ey İbrahim, gerçekten rüyana sadakat gösterdin, şüphesiz ki biz güzel ameller işleyenleri işte böyle mükafatlandırırız. Muhakkak ki bu açık bir imtihandı. (Oğlunu kesmeye karşılık) **ona büyük bir kurbanlık** (semiz koç) **fidye verdik**(saffat süresi 99-107)

Koçu getiren Cebrail aleyhisselam :

"Allahü Ekber, Allahü Ekber"derken.

Hz. İbrahim de:

"Lailahe illallahü vallahü Ekber" der.

Hz. İsmail de:

Ekberü velillahül hamt diyerek tamamlıyor tekbirlerini. Bizde bu şekilde onlara uyarak tekbirlerle kurbanımızı kesiyoruz.

Kim Cömert

Rivayet edildiğine göre İsmail aleyhisselam ile oğlu arasında şöyle bir konuşma geçer:

İsmail aleyhisselam:

"Baba sen mi cömertsin ben mi?"

İbrahim aleyhisselam:

"Ben daha cömerdim, zira oğluma kıymaktayım; sen bir defa ölür, kurtuluşa erersin ancak ben, seni her hatırladığım da adeta ta tekrar tekrar ıstırap duyarım."

İsmail aleyhisselam:

"Ey babacığım! Ben cömerdim zira senin iki tane oğlun var, kalan oğlunla avuna bilirsin, zira benim ikinci bir canım yok ki onunla yaşayayım.

Allah ise:

"Ben ikinizden de cömerdim, zira oğlunu sana bağışladım, onun yerine şu gönderdiğim koçu kurban ettiniz." meleklere dönerek te:

"Ey meleklerim, biz Ademi yaratınca sizler "bunlar fesat çıkarırlar. Bizler sana bağlıyız" demiştiniz. İşte şu baba ve oğulun durumuna bakınız" buyurarak teslimiyetin zirvesini gösterir.

Kurban vardır saadet ve kurbanı-ı kabuldür, kabilin kestiği kurban gibi. Kurban vardır şekavettir, Habil'in kurbanı gibi, Habil'in bir sürü koyunları vardı, en iyisini kesti ancak kabul görmedi.

İnsan yokluktan bu dünyaya geldi, varlık sahibi kılındı. Her şey emrine verildi ancak gel gör ki emanet olarak verilen her şeyi kendisinin zannetti. Sıktı elini, tuttu bırakması gerekeni, verenin isteklerine kulaklarını tıkadı. Sahip olduğunda bir şeylere, sevindiği halde elinden çıktığında üzüldü ve isyanlara düştü.

Evet, imtihan için bize verilen her şeyden vazgeçmeden Yaradan'a ulaşılmaz. Kalbinde Allah'ın sevgisinden gayrı sevgiler varsa o, Rabbinle senin aranda engeldir. Baba İbrahim gibi en sevdiğini; İsmail'ini sunacaksın, İsmail gibi boğazını uzatacaksın kes diye. kendisine bu kadar yaklaşan kulunun boğazının kesilmesine razı olur mu Allah.

Allah bir ayetinde: **"Kim ihsanda bulunan biri olarak yüzünü Allaha teslim ederse, gerçekten o, kopmayan bir kulpa yapışmıştır. Bütün işlerin sonu Allaha varır"**(Lokman,22) buyuruyor.

"İbrahim ve onunla birlikte olanlarda güzel örnek vardır..."(mümtehine,4)

Söz Verdiniz, Sözünüzü Yerine Getirin, Şeytanı Taşlayın

Yüce Allah bir ayetinde şöyle buyuruyor:

"Anlaşma yaptığınız zaman, Allah'a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı bilir."(Nahl,91)

Ahde vefa, verilen sözü tutmak, yapılan sözleşmeye uymaktır. Mümin her şeyden önce Allah'a verdiği sözü yerine getirmek mecburiyetindedir. Allah'a itaat ve ibadet etmeyen bir insandan başkalarının hakkına hukukuna riayet etmesi beklenemez.

Bir kurban vardır ki bunun adı peygamberin ümmeti için kestiği şefkat kurbanıdır. Bir kurbanda vardır ki fazilet ve menfaat kurbanıdır, bu, hacıların ve umre yapanların kestiği kurbandır

Bir düşünelim! Söz verdik kalu belada. Kelime-i şehadet teslimiyetin nişanıdır; ödemeye hazır olduğumuz, imzaladığımız senet, sözleşmedir. Büluğ çağı sözlerimizi yerine getirmenin zamanıdır. Ahde vefa göstermek gerekir. Allah bizi kuranı mübiniyle her an uyarıyor. Acaba İbrahimce bir tavır sergileyebiliyor, önümüze çıkan imtihanları, engelleri teker teker aşabiliyor muyuz? Peygamberimiz: **"Namaz her müttakinin kurbanıdır."**(müsnet,1,181) buyuruyor ya. O zaman, Namazla elinizin tersiyle benliğinizi, rükünuzla kibrinizi kurban ederken, secdeyle size ait her şeyi Rabbinizin kapısına dökerek Allah'a yaklaşmış olduğunuz halde namaz kılmayı ertelediğinizde bunun içinde şeytanın bir oyunu var diye hiç düşündünüz mü? Mala mülke olan sevdanız, ihtirasınız, sizin hakkınız olmayan fakirin hakkını dahi yerine ulaştırmaya engel olurken, şeytan ihtiras kılıcıyla sizi alt etmiş olmasın. Fakir fukarayı görüp gözetirken, yetimin hakkını öderken dikkat edin şeytan sizin de karşınıza çıkmasın. Kardeşlerinize karşı beslediğiniz kin ve nefreti Allah ile aranızda perde olarak çektiğinde bu şeytanın aldatmacasıdır deyip hiç taşladınız mı onu? Kendin için istediğini kardeşin için istemiyorsan insanlar senin yanında kendilerini güvende hissedemiyorsa düşünmek gerek şeytan hangi mevziden size bir saldırıda bulundu da ona mukavemet gösteremediniz. Aklınızı, nefsinizi kurban ettiniz mi? Kalbinizde Allahtan gayrı sevgilerinizle Allah'a olan sevginiz arasındaki fark sizi kurtaracak mı? İbrahim aleyhisselam evladını kurban ederken elinin titremesi bile Allah'a olan sevgisini bulandırmışken.

Kaç Türlü Kurban Var

İrfan sahipleri kurbanla ilgili şöyle der:

Kurban vardır saadet ve kurbanı-ı kabuldür, kabilin kestiği kurban gibi. Kurban vardır şekavettir, Habil'in kurbanı gibi, Habil'in bir sürü koyunları vardı, en iyisini kesti ancak kabul görmedi. Kurban vardır, Abdullmuttalib'in, oğlu nur Muhammed'in babası, Abdullah için kestiği kurbandır. Bir kurban vardır ki bunun adı peygamberin ümmeti için kestiği şefkat kurbanıdır. Bir kurbanda vardır ki fazilet ve menfaat kurbanıdır, bu, hacıların ve umre yapanların kestiği kurbandır. Bir kurbanda vardır ki muhabbet ve rahmet kurbanıdır. Bu, ümmetin kestiği kurbandır. Bir kurban vardır ki sebebi kuvvetli sevmektir, Kurban edecekleri bir hayvan bulamadıklarında şiddetli üzüntüden kendi canlarını kurban etmek isterler böyleleri. Bir çeşit kurbanda vardır ki, nefislerini Allah tealanın yolunda yok etmiş seçkinlerin kurbanıdır bunlar, ***"ölmeden önce ölünüz"*** *emri gereği nefsi emmarelerini Allah için yok etmişler, mutmain bir nefise kavuşmuşlardır.*

Hayat, Bir Arayış ve Hicrettir.

Hayat bir yönüyle de sefa ile merve arasında, emanet bilinciyle, evlada belki eşe dosta hatta bütün insanlığa abı hayat olmak için, Hacer validemiz ihlasıyla koşmaktır; işe koşmaktır, aşa koşmaktır. Ayrıca her şeye muhtaç bir çoğunun çırpınışıyla çölde de olsa Allah'ın lütfu-

na mazhar olmaktır. Bazen düşmanların karşısında tevekkülünüzün ve teslimiyetinizin denendiği bir zamanda onların sizi atmak için yaktıkları ateşler karşısında nice tekliflere rağmen **"söz söylemeye ne hacet, deyip yakanın ateş değil o ateşin sahibi olduğu bilinciyle, ateşlerin serin ve selamet olduğuna şahit olmaktır."**

Hayat bir hicrettir. Hicret varlığın tohumunu hayat tarlasına terk edip ahirette bin bir başakla karşılık bulmaktır. Kavuşabilmek için terk edebilmek, yaklaşmak için kurban etmek, bulmak için yitirmek, almak için vermek gerek. Terk ettiğinin büyüklüğü kadar kavuşacağın mükafat söz konusudur. Terk etmeyi başaramayanlar kavuşmanın hayaliyle yaşamaya mahkum olurlar. Terkin İsmaillerin olursa ulaştığın makam halilüllah olur. Sebeplerin dize geldiği yakıcının yakmadığı kesicinin kesmediği ötelerin ötesinde seni koruyup kollayan gönlünde gerçek sevgili olur.

Sözün Özü

Herkesin bir ismali var, sizin İsmailiniz nedir? İsmailleriniz isteniyor sizden. Yani makam mevkiniz, belki şanınız şöhretiniz, nefsi isteklerniz, şehvetleriniz, rahat ve lüks hayatınız, malınız mülkünüz, paranız pulunuz sizler için fitne sebebi olan evladı iyaliniz isteniyor. Rahata zevke düşkünlüğünüzü, belki zorlu ve meşakkatli bir o kadar onurlu bir yaşama kurban etmeniz isteniyor. Zaman sermayesinden yatırım yapmanız isteniyor, rıza-i, ilahi uğrunda. Emri bil maruf nehyi anil münker yapmak için zorluklara göğüs germeniz sabır ve sebat sahibi olmanız isteniyor. İbrahim'i bir duruşunuz, ismaili bir teslimiyetiniz

Bir kurbanda vardır ki fazilet ve menfaat kurbanıdır, bu, hacıların ve umre yapanların kestiği kurbandır. Bir kurbanda vardır ki muhabbet ve rahmet kurbanıdır. Bu, ümmetin kestiği kurbandır. Bir kurban vardır ki sebebi kuvvetli sevmektir, Kurban edecekleri bir hayvan bulamadıklarında şiddetli üzüntüden kendi canlarını kurban etmek isterler böyleleri.

olmadığı müddetçe asla cennetten gönderilen koçlarınız fidyeniz olmayacak. Kestiğiniz kurbanla elinize etten başka bir şey geçmeyecek. Kıldığınız namazlar sizi fuhşiyattan ve münkerattan alıkoymayacak. Belki paçavra gibi yüzünüze çarpılacak. Tuttuğunuz oruçla aç ve susuz kalacaksınız. O oruç size, şükrü, zikri öğretmeyecek; kötülüklere kalkan olmayacak. Hac ibadetiyle arınamayacaksınız. Minada attığınız taşlarla şeytanlar yanınızdan uzaklaşmayacak, Arafatta kestiğiniz kurbanla da Allahla aranızdaki uzaklığı kapatamayacaksınız. Ceza olarak kestiğiniz kurbanla hata ve kusurlarınızı telafi edemeyeceksiniz. Zekatla malınızı temizlemeyeceksiniz. Allah benim vekilimdir demediğiniz sürece nemrutlarınızın yaktığı ateşler sizin için serin ve selamet olmayacak.

Belirli vakitlerde belirli şartları taşıyan hayvanlarınızı usulünce kesmek için yere yatırdığınızda Cebrail'in tekbirine eşlik edin. İsmail'in teslimiyetini düşünün İbrahim gibi bir babanın taklidini yaparak, şu anda yerdeki evladımda olsa Allah için kesmeye hazırım deyiverin. Ayetin bizlere öğrettiği gibi: **"Şüphesiz benim namazım, ibadetim**(kurbanım) **hayatım ve ölümüm, Allemlerin Rabbi olan Allah içindir"**(Enam,62) diyerek samimiyet ve ihlasınızı, kurban kesmedeki niyet ve gayenizi teyit edin. Her an her şeyinizi öyle feda etmeye razı olun ki o anda canınız, evladınız istense "ben ona da varım" diyebilesiniz.

Yüce Rabbimizin bir ayetiyle bitirelim:

"Onların (kurbanlarınızın) **ne etleri nede kanları Allah'a ulaşır fakat ona sadece sizin takvanız ulaşır"**(Hac, 37) buyuruyor.

Selam ve dua ile

Ersan BİLGİN

Kurban Adamak Ve Adanmaktır

> **Kurban Bayramı günleri tevbelerimizin, af ve yakarışlarımızın, dua ve niyazlarımızın, secdelerimizin, gözyaşlarımızın, sadaka ve yardımlarımızın en çok kabul olduğu müstesna günlerdendir.**

Cahiliyye Döneminde Bir Bayram Günü

Henüz Allah Rasûlü Muhammed Mustafâ (sas) hidayet elçisi olarak gönderilmemiş, son İlahi Mesajlar insanlığı aydınlatmamıştı. Kureyş, cahili bayram günlerinden birini yaşıyor. Mekke'nin ileri gelenleri, halk, kadınlar, çocuklar en güzel elbiselerini giymiş, süslenmiş edalı adımlarla yürüyor, birbirleriyle selamlaşıyor, giderek yoğunlaşan kalabalığın içinde gözden kayboluyorlardı… Takılan ziynetler, mücevherler göz kamaştıran pırıltılarla kendilerini belli ediyor, dikkatleri üzerlerine çekiyorlardı.

Süslenenler sadece insanlar da değildi. Kureyş zenginlerinin hazırlayıp getirdiği kurbanlık hayvanlar da süslerle bezenmişti. Onlara takılan süslerin çeşitliliği ve renk bolluğu güne bir baş-

ka canlılık veriyordu. Birazdan bu güzel hayvanlar, Kâbe'de yer alan putların önünde, putlar için kurban edilecekti. Kureyş onların kurban edilmesiyle coşkusuna coşku katacaktı!..

Fıtrattan Gelen Cesur Bir Ses !

İşte orada, bütün bu hareketliliği farklı gözlerle seyreden biri vardı; Zeyd İbn Amr. Kalabalıktan uzakta bir yerde durmuş, dalgın gözler, düşünceli bir tavırla önünden geçenlere, durmadan hareket eden kalabalığa bakıyordu… Getirilen kurbanlık hayvanların, putların önüne kesime hazırlandığını görünce birden hareketlendi. Hızlı adımlarla Kâbe'nin yanına vardı. Sırtını Kâbe'ye dayadı ve yüksek bir sesle, saf ve berrak bir inanç, bozulmamış bir fıtratla haykırmaya başladı:

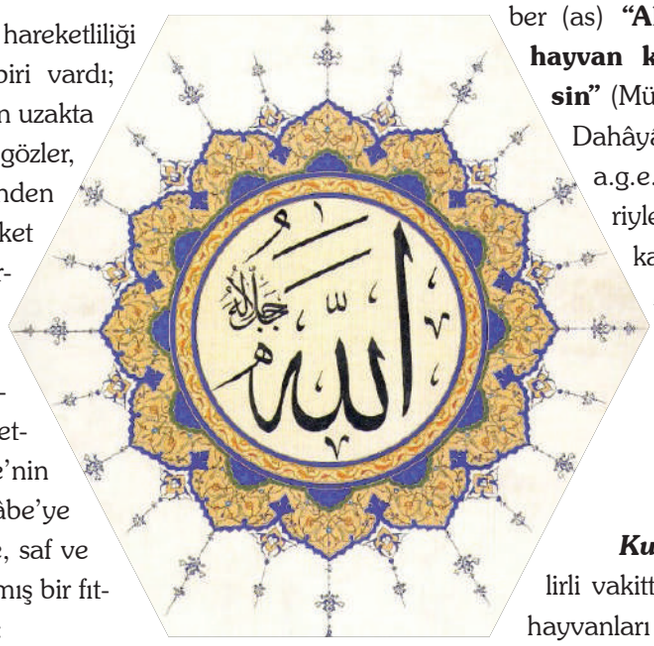

"Ey Kureyş topluluğu! Bu koyunları, koçları yaratan ve yaşatan Yüce Allah'tır. Gökten yağmur indirip suya kandıran O'dur. Yerden otlar bitirip doyuran O'dur. Eğer ot verip onları besleyen, su verip susuzluğunu gideren O ise, siz bu hayvanları nasıl O'ndan başkasına kurban edebiliyorsunuz!? Siz gerçekten doğruyu bilmez, câhil bir topluluksunuz..!" (Örnek Nesil, Dr. Ş. Kalay)

- Bu mübarek günlerde hacılarımız, hac ibadetlerini samimiyetle ve aşkla, leybbeyk nidalarıyla, yerine getirirken yeryüzündeki müminler de **"Rabbin için kurban kes"** emrini ifa etmenin gayretindedirler.

Yüce dinimiz İslam'da kurban; tüm ibadetlerimizin ana gayesi olan Allah'a yaklaşmak maksadıyla ve yalnız O'nun rızasını kazanmak için kesilir.

Allah'tan başkası adına hayvan boğazlamak haramdır ve bu yola tevessül edenleri Hz. Peygamber (as) **"Allah'tan başkası adına hayvan kesene Allah lânet etsin"** (Müslim, Edâhî, 43-45; Nesâî, Dahâyâ, 34; Ahmed b. Hanbel, a.g.e., I, 108) şeklindeki ifâdeleriyle uyarmıştır. Allah'tan başkasına ibadet etmek şirk'tir, Allah'a ortak koşmaktır.

Yalnız Allah İçin…

Kurban; ibadet niyetiyle belirli vakitte, belirli nitelikleri taşıyan hayvanları kesmek demektir. Kur'an-ı Kerim'de bu hususu şöyle dile getirilmektedir. **"Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızk olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık. İşte sizin ilahınız bir tek ilahtır. Şu halde yalnız ona teslim olun. Alçak gönüllüleri müjdele!"** (Hac,34)

Bütün ibadetlerde olduğu gibi kurbanda da niyet ve ihlas şarttır. **"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvâ-nız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanla-**

"Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızk olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık. İşte sizin ilahınız bir tek ilahtır. Şu halde yalnız ona teslim olun. Alçak gönüllüleri müjdele!" *(Hac,34)*

Bütün ibadetlerde olduğu gibi kurbanda da niyet ve ihlas şarttır.

"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır; fakat O'na sadece sizin takvânız ulaşır. Sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyasınız diye O, bu hayvanları böylece sizin istifadenize verdi. *(Ey Muhammed!)* ***Güzel davrananları müjdele!"*** *(Hac, 37)*

rı böylece sizin istifadenize verdi. (Ey Muhammed!) **Güzel davrananları müjdele!"** (Hac, 37)

Ezanımız, Kabemiz, başörtümüz vs. biz müminlerin alameti ve işareti olduğu gibi kurban kesmek de böylesine bir alamettir, müminin şiarıdır. Sevgili Peygamberimiz, Kurban ibadetini yaşadığı müddet boyunca hiç terk etmemiş hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuştur. **"Kim imkânı olduğu halde kurban kesmezse bizim mescidimize yaklaşmasın."** İmkanı olan Müslüman kurban keser. Yoksa kurban kesmek için kendini zorlamamak esastır. Hele banka kredisi, kredi kartı gibi haram yollarla ibadet etmek, kurban kesmek asla caiz değildir.

Kurban; Allah için adamak ve adanmaktır. Kurban; mümine gerektiği zaman seve seve Allah için canını feda edebilme şuuru kazandırır. Kurban; toplumu "vermeye, ikram etmeye, fedakarlığa ve kardeşliğe" güzel bir sebeble adapte etme çabasıdır. Kurban, toplumsal dayanışma ve yardımlaşmadır.

Kurban, biçarelere ve mazlumlara uzanan müşfik bir el ve umut ışığıdır. Kurbanlarımızın tamamını veya emredilen payı vererek mümin kardeşlerimizle özel bir bağ kurarız. Böylece kapısı çalınmamış bir komşumuz, selamımızın ulaşmadığı ötelerde bir mümin kardeşimiz kalmamış olur.

Kurbanla ıraklar yakın, gönüller feyizyab olur. Kurban, Rabbimiz'in verdiği nimetin eşyalaşmaya başkaldırısıdır…

Bayramlarımız Bayram Ola!

Bayram günleri, Müslümanların sevinç ve mutluluklarının, birlik ve beraberliklerinin, Allah'a kulluk ve ibadetlerinin, yardımlaşma ve dayanışmalarının arttığı günlerdir. Kurban Bayramı günleri tevbelerimizin, af ve yakarışlarımızın, dua ve niyazlarımızın, secdelerimizin, gözyaşlarımızın, sadaka ve yardımlarımızın en çok kabul olduğu müstesna günlerdendir. Özellikle, Rabbimiz'in bize birer emaneti olan çocuklarımızın İslam'ın o diriltici havası ile tanışması için de bayram günleri önemlidir. Çocuklarımızı yeni yürümeye başladıkları günlerdeki özlemle kucaklayalım ve o temiz İslam fıtratlarının bozulmaması için elimizden gelen şefkati ve şuuru gösterelim.

(**Not: Kurban Bayramı günleri, arefe günü sabah namazından bayramın 4. günü ikindi namazına kadar farz namazlarımızın ardından "teşrik tekbirlerini" okumayı ihmal etmeyelim.**)

Savaşların, işgallerin, ihanet ve hak ihlallerinin hasılı acı ve gözyaşlarının olmadığı, hakikatin rengiyle boyanmış bayramların hasretiyle, mübarek kurban bayramımızın Müslümanlara ve insanlığa hayırlar ve güzellikler getirmesini Cenâb-ı Allah'tan niyaz eder, kurban bayramınızı tebrik ederim.

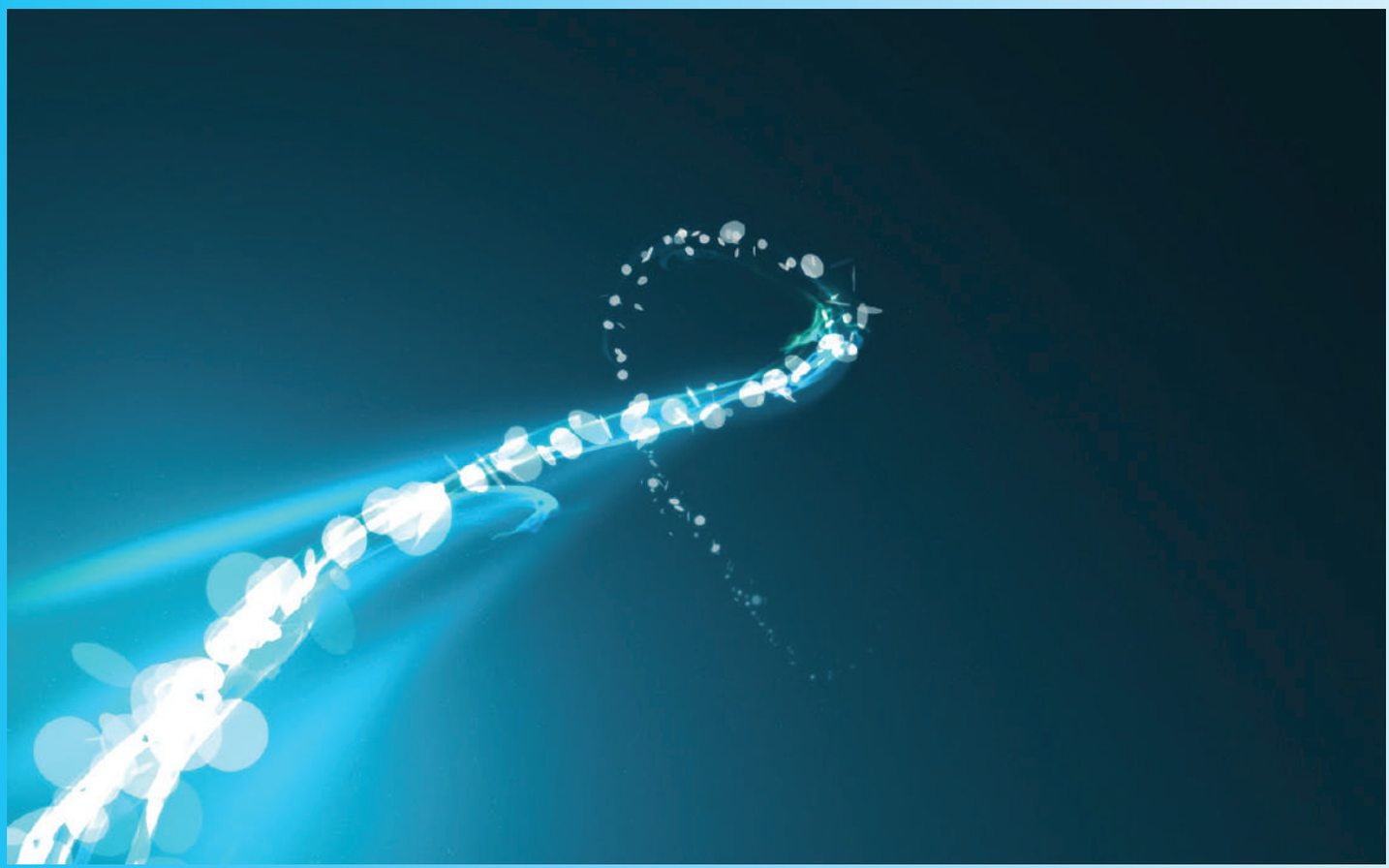

Necmi ATİK

Can Kurbân mı Canım Kurbân mı?

> ***"Ölüm gelip çatmadan evvel, şehvanî ve nefsanî hislerinizi terk etmek suretiyle bir nevi ölünüz."*** *hadis-i şeriflerinde ki ahlâka sahip olan mü'minlerin yaşantılarında Allah'ın emir ve yasakları can bulmuş, nefsî arzu ve istekleri can vermiştir.*

Allah'ın Bizlere Bahşettiği Can

"O, insanı bir alekadan (embriyodan) **yarattı"** , âyet-i kerimesi ile Allahu Teâlâ tarafından can bahşedilen ve dünya hayatına gönderilen insanoğluna; **"Size düşünecek olanın düşüneceği kadar bir ömür vermedik mi?"** âyetiyle düşünmesi gereken! bir ömür biçilmiş; , **"Ben cinleri ve insanları sadece bana ibadet etsinler** (tanısınlar) **diye yarattım"** âyet-i kerimesiyle yaşama gâyesi bildirilmiş; **"Her nefis ölümü tadacaktır, sonra döndürülüp bize getirileceksiniz"** âyet-i kerimesiyle de öleceği ve **"Kıyamet günü için adâlet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek.** (Yapılan iş) **bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz."** âyet-i kerimesiyle de dünya hayatındaki yaşadığı her şeyden hesaba çekileceği haber verilmiştir.

Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Şübhesiz ki bize kavuşmayı beklemeyenler, dünya hayâtına râzı olup onunla tatmîn olanlar ve âyetlerimizden gafil olanlar var ya"

"O, hanginizin daha güzel amel (ve hareket) **edeceğini** (hakkınızda) **imtihan etmek için ölümü de, hayâtı da takdîr eden ve yaratandır."**

Canımız Nasıl Kıymetlenir?

Bir şey için tesbit edilen karşılık, değer, pahâ, bedel; bir kişide bulunan üstün vasıf, itibar; yüksek vasıflı şahsiyet anlamlarına gelen kıymet, herkesin inandığı ve kabul ettiği değerlere göre değişkenlik arzeder. Birine göre kıymetli olan bir şeyin, diğerine göre herhangi bir kıymet-i harbiyesi olmayabilir. Ama herkesin canı kıymetlidir veya başka bir ifâde ile herkesin en kıymetlisi canıdır.

Kaliteli bir hayat sürmek, ömrünü verimli kılmak herkesin arzusudur. İnsanların inandığı değer yargılarına göre ömürlerinin kıymeti de farklılaşır. Kıymetli bir ömür, niçin yaratıldıklarını unutup sadece dünya hayatına inanan metaryalist bir anlayışta olan kâfirler için ancak imkanlar ve nimetlerle elde edilebilir. Bu anlayışla kimine göre ömrünün kıymeti makâm ve onuru, kimine göre mevki ve statüsü, kimine göre sıfatı ve mesleği, kimine göre evi, elbisesi, bağ-bahçesi, arabası, kimine göre güç ve iktidârı, kimine göre mâşuku ve âilesi, kimine göre çoluk çocuğu, kimine göre ilim ve rütbesi, kimine göre sanat ve mahâreti, kimine göre adı, nâmı ve şöhreti, kimine göre gençliği ve güzelliği vs dir.

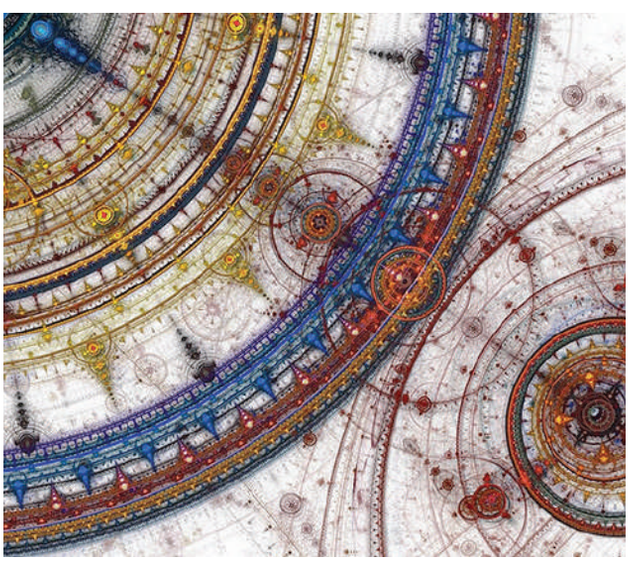

İmansız paslı yürekler, peşine düştükleri bu geçici dünya nimetlerini elde edebilmek için her yola başvurur, menfaat devşirmek için işlerine gelen yasa ve kurallar koyarak, Allah'a değil, kula kulluk ettirirler. Dünyanın yer altı ve yer üstü zenginliklerine göz diken bu insanlar, hak ve hukuk tanımadan her yeri kan gölüne çevirir, mâsum insanları kurban etmekten zevk alırlar. Allah'a ve Rasûlüne savaş açılmış faiz onlar için normal bir alışveriştir. Ebu Leheb gibi Kâbe'de dahi gasp ve hırsızlık yapacak kadar ahlâki sınırları yoktur. Namus ve şeref anlamını yitirmiş, zina, içki ve uyuşturucu hayatlarının bir parçası olmuştur. Kumar, piyango ve toto eğlenceleridir. Her konuda fikirleri olan fakat işlerine gelmeyen doğruları asla kabul etmeyecek kibirleriyle iki yüzlü, darbeci ve devrimci tiplerdir bunlar. Dünya hayatına râzı olan bu kâfirler için Allahu Teâlâ şöyle buyurur:

"Şübhesiz ki bize kavuşmayı beklemeyenler, dünya hayâtına râzı olup onunla tatmîn olanlar ve âyetlerimizden gafil olanlar var ya"

"Bunlar ahireti, dünya hayatına satmış kimselerdir. Onun için bunlardan azap hafifletilmez ve kendilerine bir yerden yardım da gelmez."

Allah ve Rasûlüne iman eden, Allah ve Rasûlü kendisine her şeyden sevgili olan müminler için kıymetin anlamı, Kur'ân ve Sünnet'in kıymetli gördüğü şeylerdir. Mümin için kıymetli bir can, Allah ve Rasûlünün yoluna adanmış bir candır.

Muaz Bin Cebel (r.a.); **"Ey Allah'ın Rasulü! Bana tavsiyede bulun"** dediğimde, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu der. **"Allah'a ,O'nu görür gibi ibadette bulun. Kendini ölülerden say..."**

"Ölüm gelip çatmadan evvel, şehvanî ve nefsanî hislerinizi terk etmek suretiyle bir nevi ölünüz." hadis-i şeriflerinde ki ahlâka sahip olan mü'minlerin yaşantılarında Allah'ın emir ve yasakları can bulmuş, nefsî arzu ve istekleri can vermiştir. Üstad Necip Fâzıl'ın dizelerinde bu mânâya şöyle yer verilir:

Ölüm bize ne uzak, ne yakın bize ölüm
Ölümü öldürmüşüz, bize ne yapsın ölüm!

Rasûlullah'ın (s.a.v.) ahlakı ile ahlaklanan müminler:

"Biz muhakkak ki (her şeyimizle) **Allah içiniz** (O'na ulaşmak ve teslim olmak için yaratıldık) **ve muhakkak O'na döneceğiz"** şuurunda bir hayat yaşarlar. Sevince Allah için seven, buğzedince de Allah için buğzeden. alçakgönüllü, şefkatli, kâfirlere karşı onurlu, zorlu ve şiddetlidirler. Namazlarını huşû ile kılarlar. Boş sözden ve faydasız işten yüz çevirirler. Zekâtlarını verirler. Irz ve nâmuslarını korur, zinaya yaklaşmazlar. Yöneticileri âdildir. Haksız yere öldürmez, fâizle muamele etmezler. Hakk'ı ve hukuku tanırlar. Allah'ın haram ettiklerinden uzak dururlar. Onlar için, canlarını ve mallarını Allah yoluna kurban etmek en büyük gâyeleridir. Allahu Teâlâ, bu müminler için şöyle buyurur:

"Şüphesiz ki Allah hak yolunda (muhârebe ederek düşmanları) **öldürmekte, kendileri de öldürülmekte olan mü'minlerin canlarını ve mallarını -kendilerine cennet** (vermek) **mukâbilinde- satın almıştır"**

"O halde geçici dünya hayatını, ebedî ahiret hayatı karşılığında satacak olanlar, Allah

yolunda savaşsınlar. Her kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse, her iki durumda da biz ona yarın pek büyük bir mükafat vereceğiz"

Şehitlik, kıymetli bir ömrün, en şerefli hitâmıdır. Şehitlerin Allahu Teâlâ katında kadir ve kıymetleri pek yücedir. Âhirette en büyük rütbenin peygamberlikten sonra şehidlik olduğu belirtilmiştir. Müslümanları, düşmanlara karşı üstün kılan en mühim esaslardan biri, adanmışlık ruhu olan "ölürsem şehidim, kalırsam gazi!" inancı, **"iki güzelden biri"** dir. Halid b. Velid'in (r.a.) İran komutanına söylediği şu sözler, adanmışlığın ve canını Allah yoluna kurban verme ruhunun en güzel misallerindendir:

"Sizin, hayat ve şarabı sevdiğiniz kadar, ölümü seven bir orduyla size geldim"

Ukbe bin Âmir'den (ra) rivayetle, Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:
"En şerefli ölüm şehit olarak ölmektir."

Şehitlik, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) tekrar tekrar istediği ölüm şeklidir. Ebu Hureyre (ra), Efendimiz'in (s.a.v.) şöyle buyurduğunu rivâyet eder:

"Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Zat-ı Zülcelal'e kasem olsun; Allah (cc) yolunda gazâya çıkıp öldürülmeyi, sonra tekrar hayat bulup gazâda tekrar öldürülmeyi, sonra tekrar gazâya çıkıp öldürülmeyi ne kadar isterim."

"Şehit olmayı Yüce Allah'tan samimi olarak dileyen kimse, rahat yatağında vefat etse bile, Allah onu şehitlerin derecesine eriştirir"

> *"Bunlar ahireti, dünya hayatına satmış kimselerdir. Onun için bunlardan azap hafifletilmez ve kendilerine bir yerden yardım da gelmez."*

"Ya Rasûlallah! Babam anam sana feda olsun! Yükselme! Belki sana müşriklerin oklarından birisi değer. Benim göğsüm senin göğsüne siper olsun. Sana değecek, bana değsin!" *derdi.*

"Anam Babam ve Canım Sana Fedâ Olsun Yâ Rasûlallah" diyebilmek!

Efendimiz'e (s.a.v.) her şeyleriyle tam bağlanmış sahabelerine (r.a.) ait olan bu sözü söyleten nasıl bir imana sahip olduklarının delilidir. Enes'ten (r.a.) rivâyet edilen bir hadis-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur: **"Sizden biri, beni, babasından, evladından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş sayılmaz"** (Nesâî'nin bir rivâyetinde **".... Malından ve ailesinden daha sevgili..."** denilmektedir.

Abdullah ibni Hişam (r.a.) rivayet ediyor. "Biz Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraberdik. O sırada Efendimiz (s.a.v.), Hz. Ömer (r.a.)'ın elinden tutmuştu. Hz. Ömer **"Yâ Rasûlallah seni bütün malımdan mülkümden daha ziyade seviyorum"** dedi. Peygamber Efendimiz **"Olmadı Yâ Ömer!"** deyince Hz. Ömer; **"Yâ Rasulallah seni anamdan babamdan daha çok seviyorum. Sen bana nefsim hariç her şeyden daha sevgilisin!"** dedi. Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz hemen şu cevabı verdi **"Hayır! Nefsimi elinde tutan Zât-ı Zülcelal'e yemin ederim, ben sana nefsinden daha sevgili olmadıkça (imanın eksiktir) iman etmiş olmazsın."** Bu söz üzerine Hz. Ömer (r.a.) **"Şimdi, Yâ Rasulallah sen bana nefsimden de daha sevgilisin."** dedi. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.v.) **"İşte şimdi** (kâmil imana erdin) **ey Ömer!"** buyurdular.

Bu sözü söylemek, **"ne pahasına olursa olsun, her ne zaman ve mekân da, İslam'ın yüce değerlerini mallarımızla ve canlarımızla koruyacağız , yaşayıp ve yaşatacağız"** demekti. Bu bir söz değildi, bu sözün ne anlama geldiği can pazarında ortaya çıkıyordu. Uhud harbinin zor anlarında, Kureyş müşriklerinin, Peygamberimiz Aleyhisselamın etrafını sardığı ve Peygamberimiz (s.a.v.):

"Kim bizim için Allah yolunda canını satar, feda eder?" diye sorduğu zaman, Ziyad b. Seken, Ensardan beş kişi ile birlikte ayağa kalktı ve kâfirlere hücum ederek, birer birer savaştılar ve şehit oldular.

O gün, Peygamberimiz aleyhisselam Ebu Talha'nın arkasından müşriklere bakmak için yükselip başını kaldırdıkça, Ebu Talha:

"Ya Rasûlallah! Babam anam sana feda olsun! Yükselme! Belki sana müşriklerin oklarından birisi değer. Benim göğsüm senin göğsüne siper olsun. Sana değecek, bana değsin!" derdi.

O gün, Ebu Dücâne, atılan oklara karşı Peygamberimiz aleyhisselamın üzerine eğilip kendisini ona kalkan yapmakta, Ebu Dücâne´nin sırtına düşen oklar sırtında toplanmakta, Peygamberimiz aleyhisselama değmemekte idi.

"Müminlerden öyle yiğitler vardır ki Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadakatlerini ispat ettiler."

Canım, kurban olsun senin yoluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Erler, Hak meydanında belli olur. O gün, bu sözün gerçek anlamı ve isbatı ortaya çıkmışdı. Peki bizim sözümüzün anlamı ve isbatı nedir?

Senin Kurban'ın Kim?

Kurban, Allah'a yakınlaşmaya vesile olan şey anlamındadır. İbadet maksadıyla, belirli şartları taşıyan hayvanı, kurban bayramı günlerinde usulüne uygun olarak kesmektir. Kurban; koyun, keçi, sığır, manda ve deveden olur. Bunların dışındaki hayvanlar kurban olarak kesilemezler.

Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kimin için mal genişliği olur da kurban kesmezse sakın bizim namazgâhımıza yaklaşmasın.”

Kurban, bilerek yapılan şuurlu bir eylemdir. Kurban, bir Müslüman'ın bütün varlığını gerektiğinde Allah yolunda fedâ etmeye hazır olduğunun sembolik bir ifadesidir.

İbrahim'in (a.s.) oğlunu kurban etmesi hadisesi, İsmail'e (a.s.) olan sevgisinin, Allah tarafından imtihan edilmesidir. Tek başına bir ümmet olan İbrâhim (a.s.) için, en sevdiği Allah'ının verdiği emrin yerine getirilmesi her türlü sevginin üstündedir. Her şeyini Allah yoluna fedâ ve kurban eden İbrâhim'le (a.s.) birlikte, bu imtihanı, tam bir teslimiyet gösteren İsmail (a.s.) ve annesi Hâcer'de başarıyla tamamlamıştır.

Kurban kesilmek için kıbleye çevrildiğinde: **“Şüphesiz ki ben bir muvahhid olarak yüzümü o gökleri ve yeri yaratmış olan Allah`a yönelttim. Ben müşriklerden değilim.” “Benim namazımda, ibadetlerim de, hayatım da memâtım da hiçbir ortağı olmayan, âlemlerin Rabbi olan Allahındır. Ben böylece emrolundum. Ben bu ümmette Müslüman olanların ilkiyim.”** meâlindeki âyetleri okumak sünnettir. Peki bu âyetler Kurban'da niçin okunur? Acaba kul hâliyle ve kâliyle şöyle mi demek ister:

“Yâ Rabbi, ben Sen'in varlığına ve birliğine îman ettim, tevhid akidesi ile gönlümü nurlandırdım. Allahım! İmanı bana sevdirdin, onu

kalbimde süsledin, küfrü, fıskı ve isyanı bana çirkin kıldın. Yaptığım bedenî ve mâlî ibâdetlerim yalnız Senin içindir Allahım! Her şeyin mülkü Senindir ve Sana kurbandır. Şu an malımdan kurban ibâdetimi yerine getiriyorum. Senin yolunda emâneten bana verdiğin malım, mülküm kurban olsun. Varlığım, canım da Senin emâmetindir. Senin varlığına canım da kurbândır Yâ Rabbi! Çünkü, bir mümin olarak, hayatım da memâtımda sâdece Senin içindir. Allahım! Beni bu şuurla yaşat ve bu şuurla yolunda daim kıl ve canımı bu şuurla katına yükselt”

Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kimin için mal genişliği olur da kurban kesmezse sakın bizim namazgâhımıza yaklaşmasın.”

Dipnotlar

1. Alak Sûresi, 96/2.
2. Fâtır Sûresi, 35/37.
3. Zâriyât Sûresi, 51/56.
4. Ankebut Sûresi, 29/57.
5. Enbiyâ Sûresi, 21/47.
6. Mülk Sûresi, 67/2.
7. Bakara Sûresi, 2/279.
8. Yûnus Sûresi, 10/7.
9. Bakara Sûresi, 2/86.
10. Tabarânî, 8/273.
11. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, 2, 29.
12. Tevbe Sûresi, 9/111.
13. Nisâ Sûresi,/ 4/74.
14. Tevbe Sûresi, 9/52.
15. Buhârî, İman, 25, Cihad, 2,119; Müslim, İmaret, 103-107; Nesâî, Cihad, 14.
16. Müslim, İmâre, 157; Ebû Dâvud, İstiğfar, 26; Nesâî, Cihad, 36; İbn Mâce, Cihad, 15.
17. Buhârî, İman, 8; Müslim, iman, 70; Nesâî, İman, 19.
18. Buhârî, Yeminler, 11; Müslim, İman, 49.
19. İbn İshak, İbn Hişam, Sîre,c.3, s. 86, Vâkıdî, Megâzî, c. 1, s. 241,Beyhakî, Delâilü´n-nübüvve, c. 3, s. 234, İbn Seyyid, Uyünu´l-eser, c. 2, s. 13, Zehebî, Megâzî, s. 140.
20. Buhârî, Sahîh, c. 5, s. 33, Müslim, Sahîh, c. 3, s. 1443, Beyhakî, Delâilü´n-nübüvve, c. 3, s. 246, Zehebî, Siyeru a´lâmi´n-nübelâ, c. 2, s. 20, Ebu´l-Fidâ, el-Bidâye ve´n-nihâye, c. 4, s. 27.
21. İbn İshak, Sîre, c. 3, s. 87, Ebu´l-Fidâ, el-Bidâye ve´n-nihâye, c. 4, s. 34, Heysemî, Mecmau´z-zevâid, c. 6, s. 113.
22. Ahzab Sûresi, 33/23.
23. Feyzu'l-kadir, c.6, s.208)
24. En'âm Sûresi, 6/79.
25. En'âm Sûresi, 6/162; İbni Mâce, c.2, s.1043.

Hz. Pîr Seyyid

Ahmed er-Rufai (k.s) den

Akıllı kişi, dünya kendine yöneldiğinde onu meşgul eden, kendinden uzaklaştığında ise, ona hasret duymayan, meyletmeyen ve iltifat etmeyendir.

Akıllı kişinin şu dört şeyi **muhafaza etmesi gerekir:** Bunlar, **emânet, sıdk, iyi bir kardeşlik ve sırdır.**

İlim, kalbi cehaletten kurtaracak bir hayat, fütüvvet de zulmetten kurtaracak bir nurdur.

Nefsinin ihtiyaç duymadığı bir şeyi kendisi için gerekli gören kişi, asıl ihtiyaçlarından birini elden kaçırmış olur.

Kalbin temizliği ancak. Allah Tealâ'ya olan halis bir niyetle, bedenin temizliği de ancak Allah dostlarına hizmetle gerçekleşir.

Şehvet, şeytanın gemidir. Kim onu boynuna takarsa, şeytanın kulu ve kölesi olur.

Müridde şu üç *vasıf* bulunur. **Ölmeyecek kadar yemek, zaruret halinde konuşmak ve ihtiyaç halinde uyumak.**

Arif, Allah Teâlâ'ya ancak şu üç şeyle ulaşabilir. **İlim, amel ve halvet.**

Gerçek tevekkül sahibi, *kendi geçimini temin etmek sûretiyle* **başkalarına yük olmaz,** *kendisine ihsanda bulunana kul köle olmayıp, kendisine gelebilecek herhangi bir nimeti engelleyeni de kötülemez. Çünkü* **o, gerçekte nimeti veren ve alanın, Allah olduğunu bilir.**

Allah'a ulaşmak, câhillerden uzaklaşma, alimlerle sohbet, ilimle amel ve zikre devam ile elde edilir. *Ahiret tercih edildiği zaman, dünya âhiret içinde kaybolur.* **Allah'ı zikretmek ön plana çıktığında ise, hem dünya hem de âhiret, bu zikrin içerisinde fenâ bulup kaybolur.**

Nureddin YILDIZ

İsmail'in Bebekliği

> Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki **"Be kadın, be İsmail'in anası! O suya öyle engel çıkarmasaydın da kıyamete kadar ırmak gibi aksaydı. Zemzem suyunun kuyu olarak kalma nedeni de budur."** s

Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdüli'llahi Rabbi'l âlemin ve sallallahu ve selleme âla seyyidina Muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmaîn.

Aziz Dostlar,

Mü'min insan, sıradan bakmayan insandır. Ateşin odunu yaktığını, herkes anlar. Mü'min insan ise, yanan odundan da yakan ateşten de başka anlamlar çıkarabilen insandır. Mü'min, iman edince fiziksel ve biyolojik olarak bedeninde bir değişiklik olmuyor; ama mü'min beynini, gözünü, kulağını, elini, ayağını Allah'a iman şartlarına göre organize ediyor. Bir mü'min insanın; Allah'ın işlerinde, kulları üzerindeki hükümlerinde farklılıklar bulamaması onun iman zafiyetini gösterir. Bir insan elbette Kur'an'daki ayetleri, hükümleri tam anlaşılması gerektiği gibi anlayamayınca dinden çıkmış olmaz şüphesiz. Fakat iyi mü'min Allah'ın Kur'an-ı Ker'îm'de Nuh aleyhisselamı niye anlattığını; Nuh ve Lut aleyhisselamın hanımlarını neden anlattığını düşünmek zorundadır. Evlenirken de düşünmek zorundadır, hanımını

boşamak istediği zaman da düşünmek zorundadır. Kadınlar hakkında asıp keserken, savurup dağıtırken; Kur'an'da kadınların nasıl anlatıldığını, aynı surenin içinde Asiye ve Meryem'le beraber Nuh ve Lut aleyhisselamın karılarının da anlatıldığını anlamayan insan, camiye gidip namaz kılan bir mü'mindir şüphesiz. Fakat Allah'ın sırlarından bir şey çözebilmiş mü'min değildir. Bu bir seviye meselesidir. Bu seviyeyi anlayan şüphesiz, Allah'a daha yakın bir durumda demektir.

Kardeşler,

Kitabımız Kur'an'ı Kerim'in Peygamber aleyhisselam Efendimiz'in özel ayrıntılarından daha fazla öne çıkardığı isimlerden birisi de İbrahim aleyhisselamdır. Hiç şüphesiz diğer peygamberler gibi İbrahim aleyhisselama ait olaylar da bizim imanımızla birinci dereceden ilgili olaylardır. Yani şunu söylemek istiyorum. **"Kur'an-ı Kerim'in birinci sayfasından son sayfasına kadar, bizim iman etmesek de olabilecek bir ayet var mı? Bir ayet var mı, şöyle Kur'an'da ikinci sınıf bir ayet?"** Hayır! Bu sözü söylemek bile iman açısından ölümcül tehlikede bir hatadır. O zaman bir mü'min Kur'an'daki bütün ayetlere **"Allah'a iman etmezsem eğer, beni cennete koymaz. Cehennemine koyar."** diye düşünerek iman etmelidir. Bu sebeple İbrahim aleyhisselamın ateşe atılmasını anlatan ayetler de asla namaz, oruç, zekât, haccı anlatan ayetlerden farklı değildir. Eğer mü'min, İbrahim aleyhisselamın ateşe atılması ile ilgili ayetleri; namaza göre, oruca göre ikinci dereceden ayetler olarak görüyorsa, o yine sekiz yaşındayken yaptığı gibi camiye gidip imam efendinin önüne oturup yeniden imanın şartlarını öğrenmesi gerekir. Peki, bu kadar yüksek seviyeli bir konu hakkında biz Müslümanlar olarak neden hala İbrahim aleyhisselamın ateşe atılmasını ikinci dereceden bile olmayacak, yani **"Bir hikâye işte! Anlatılıp duruyor."** şeklinde algılayabiliyoruz. Buna maalesef cevap veremeyeceğim, vermek de istemiyorum. Namaza daraltılmış, kadınlar açısından da başörtüsüne indirgenmiş bir İslam'dan bu kadar anlaşılır elbette. Yapılacak başka bir şey yok. Nasıl olsa şarapçı biri kazara öldü mü **"merhum"** oluyor, mesele yok o zaman! Nasıl olsa baş, örtüldükten sonra alttaki pantolon önemi değil; **"Müslüman kadın"** oluyor. O zaman mesele yok. İman, bu değil kardeşler! İman, bu değil! İman, Allah'a teslim olmaktır. Teslim olmak da her şeyden önce ayrım yapmadan; ne anlatıyorsa Allah, ona gönül uzatmakla, göz uzatmakla ve kulak kabartmakla olur.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselam üzerinden yol aldığımızda Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerîm'de, İbrahim aleyhisselamın yaşadığı zamanın toplumunu anlattığını görüyoruz. Nemrut isimli bir despot, zalimin; insanları nasıl kendisine taptırdığını, sistemini ve sistemine bağlı olarak da kendisini nasıl ilahlaştırdığını görüyoruz. İbrahim aleyhisselamın uzun mücadelesinde, büyük bir Nemrut bölümü vardır. Dolayısıyla İbrahim aleyhisselamı Allah'ın peygamberlerinden bir peygamber, bu peygamberlerin içinde de beş büyük peygamberden biri yapan da budur. Resûlullah sallahu aleyhi ve sellemin dedesi, büyük dedesidir.

Her gün namaz kılarken **"Allah'ım! Muhammed'e salat ve selam et."** dediğimiz gibi, **"Allah'ım İbrahim'e, İbrahim'in ailesine de salat ve selam et."** ya da **"İbrahim'in ailesine salat ve selam ettiğin gibi, benim Muhammedim'in ailesine de salat ve selam et."** diyor bir Müs-

Şunu söylemek istiyorum. **"Kur'an-ı Kerim'in birinci sayfasından son sayfasına kadar, bizim iman etmesek de olabilecek bir ayet var mı? Bir ayet var mı, şöyle Kur'an'da ikinci sınıf bir ayet?"** Hayır! Bu sözü söylemek bile iman açısından ölümcül tehlikede bir hatadır.

Nasıl olsa baş, örtüldükten sonra alttaki pantolon önemi değil; "Müslüman kadın" oluyor. O zaman mesele yok. İman, bu değil kardeşler! İman, bu değil! İman, Allah'a teslim olmaktır. Teslim olmak da her şeyden önce ayrım yapmadan; ne anlatıyorsa Allah, ona gönül uzatmakla, göz uzatmakla ve kulak kabartmakla olur.

lüman. Her namazda Kur'an-ı Kerim'deki İbrahim Suresi'ni okumaya gücü yetmiyor; ama en azından namazda (اللهم بارك على محمد)(اللهم صل على محمد) derken (كما صليت على أبراهيم وعلى أل أبراهيم), (كمابارکت) **"İbrahim'e salat ve selam ettiğin gibi, İbrahim'in ailesine, çocuklarına, hanımlarına salat ve selam et."** diyor. Müslüman bir gün merak edip de **"Yahu biz Muhammed'in ümmetindeniz de bu İbrahim aleyhisselama ve ailesine neden salat ve selam etmemiz gerekiyor? Bu üstelik de Yahudilerin babası. Ya biz hem Yahudi'ye lanet ediyoruz, sonra da Yahudilerin büyük babası olan İbrahim'e salat ve selam ediyoruz. Bir değil, iki değil! On yaşından beri, yetmiş senedir kıldığım her namazda böyle yapıyorum."** deyip düşünmeye fırsat bulmak zorundadır.

Kardeşler,

İman baştan savmak işi değil, baş vermek işidir. Baştan savınca iman etmiş olmuyoruz. Azrail'i diğer cehennem meleklerini başından savmak için, iman edilmez. İman, insanın başını bir dava için feda etmesinin adıdır. **"İbrahim"** kelimesi üzerinde en az **"Muhammed"** aleyhisselam kelimesinin üzerinde durduğumuz hassasiyetle durmamız gerekiyor. Çünkü İbrahim aleyhisselamı tanımak, Nemrut'u bilmektir. Bir toplumun kendi değerlerini nasıl ilahlaştırabileceğini bilmektir. İlahlaştırılmış bir sistemin ve ilahlaştırılmış bir tağutun karşısında bir insanın; peygamber olmadan önce de peygamber olduktan sonra da hangi dirençle ayakta durabileceğini anlamak, ancak İbrahim aleyhisselamın davasını anlamakla mümkündür.

Kardeşler,

Bu, sadece Nemrut ve toplum olayı değildir. Allah'ın yeryüzüne insan olarak gönderdiği, **"Halil, Halil!"** yani dost diye isimlendirdiği **"Halilûllah!"** Allah'ın dostu dediği bir isim! Yani, insan olarak, topraktan yaratılmış Adem'in çocukları olarak bir insanın yükselip yükselip Allah'ın en yakın beş kulundan birisi olan İbrahim aleyhisselemın olayıdır. Cebrail'in ve diğer meleklerin asla ulaşamayacakları bir seviyeye ulaşan, beş büyük insandan birisi İbrahim aleyhisselamdır. Hatta bunların en büyüğünün de dedesidir. Böyle bir insanın kimliğini düşünüyoruz, sonra da babasını düşünüyoruz. Ebediyen cehennemde kaynayacak müşrik putperest! Bunu Allah **"İbrahim babası Azer'e dedi ki."** diye başlayan ayetinde hepimizin gözünün önüne koyuyor. "Dedik ki Allah Kur'an'ında yerleri göklerden daha büyük, yıldız sayısından daha çok hikmetlerle doldurmuştur. Bu hikmetleri anlamakla geçen mücadeleci bir hayata, mü'min hayat denir. Dolayısıyla biz İbrahim aleyhisselamı mesela; oturup yüzlerce, binlerce defa mütalaa etmek zorundayız. İman budur! Mü'min, böyle bir insandır. Baktık ki İbrahim aleyhisselamı Allah bize, Nemrut ve toplumuyla tanıtıyor. Öyle bir toplumun içinden İbrahim çıktı.

Belki de Nemrut (lanetullahi aleyh) olmasaydı, o toplum Nemrut'u ilahlaştırmasaydı İbrahim aleyhisselama da gerek kalmazdı. Kur'an bize ders verirken **"Nemrut olduğu için İbrahim aleyhisselam çıktı."** demek istiyor. Birinci olarak bunu anlıyoruz.

İkinci olarak da yani bir gül bahçesinden çıkmış, süper eğitimli, doğduğu gün kulağına ezan okunmuş, Allah'a secde eden anne ve babaların çocukları filan değil İbrahim. Kıyamet günü putperest ve put yontmuş bir heykeltıraş olarak dirilecek belki yüz kişiden bir tanesi de şu sözünü ettiğimiz büyük İbrahim'in babasıdır. Allah çamurdan insan yarattığı gibi; necis, müşrik, putperest bir adamdan da İbrahim yaratmıştır. Allah, budur işte! Budur Allah!

Bu Allah, Nemrut'un toplumunda, Nemrut'un özel heykellerini her gün tıraşlayarak, heykel bakıcılığı veya marangozluk veyahut da alçıpenden heykel yapan bir adam olarak dolaşan Azer'den, Allah kendisine en yakın ve en büyük dostlarından birisi olan İbrahim'i yarattı. Sen ise Allah'a iman ettiğin halde, secdeli ve namazlı biri olduğun halde, faiz yemeyen, alkol kullanmayan biri olduğun halde şu veya bu yaştaki çocuğundan umut kesersen **"Hangi Allah'a iman ettin?"** diye sana soru soran melekleri karşında bulursun. Azer'in oğlu; putperest, müşrik, Nemrut'a put yontan Azer'in oğlu İbrahim'i Kur'an'dan öğrenip de hayata hala sıradan işte, şu haber bu haber üzerinden bakan Müslüman, zayıf yürekli Müslümandır. İmanı eğitim görmesi gereken bir Müslümandır. Haşa! **"İmanlı"** veya **"imansız"** kelimesini, kimse için kullanamayız şüphesiz.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselamı sadece Kur'an'dan incelediğimiz zaman hepimizin hikâye olarak çok iyi bildiği; ama evimizde hayatımızın ışığı olarak bir türlü göremediğimiz konulardan biri de ateşe atılma meselesidir. Nasıl İbrahim aleyhisselamın ateşe atıldığını; ama

> ***İman baştan savmak işi değil, baş vermek işidir. Baştan savınca iman etmiş olmuyoruz. Azrail'i diğer cehennem meleklerini başından savmak için, iman edilmez. İman, insanın başını bir dava için feda etmesinin adıdır.***

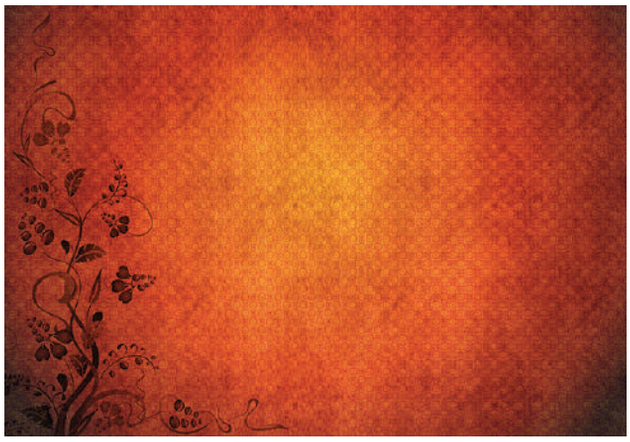

Allah **"Yakmasın."** dediği zaman ateşin de nasıl yakmadığını, çok iyi düşünmemiz gerekiyor. İbrahimî derslerden bir tanesi de budur ki; maalesef bir hakikat olarak henüz evlerimize, okullarımıza, mekteplerimize hatta ve hatta Kur'an kurslarımıza dahi girebilmiş hakikatlerden değildir. Allah yakarsa kul yanar! Allah'ın yakmadığı odun bile yanmaz. Allah'ın yakmayı istemediği kullarını Nemrut, senelerce ateş toplasa bile yakamaz. Füze de yakamaz, ateş de yakamaz. Demek ki **"Kul 'bana Rabb'im yeter'** desin yeter ki. **"Bana Rabb'im yeter." diyebilene yakacak ateş yanaşmaz hiçbir zaman."** Bunu Allah Kur'an'ında böyle niye anlattı? Bilsin kulları diye.

Sonra bir hikâyesi daha var İbrahim aleyhisselamın. Hani şu kendisiyle ilgili, davasıyla ilgili! Fedakârlılığını ateşin onu yakmayarak anladığımız İbrahim aleyhisselamın, bir de insanlar için can alıcı olan ve kolay kolay herkesin bu konuda imanını belgeleyemeyeceği, neredeyse Nuh aleyhisselam gibi bir peygamberin bile az kalsın ayağının kayacağı şeylerden birisi; evlat imtihanı! **"Ey sadık adam! Ey Allah'ın dostu Halil İbrahim adam! Kes oğlunu, görelim sadakatini."** dendiğinde bıçağı eline alan adam, İbrahim'dir işte. Oğlunu, kızını **"Şu okula verme, şurada imanı zayıflar."** sürecinde bile bocalayan, kaypaklaşan anne babalar bir kenara dursun! **"Kes oğlunu, biricik oğlunu! Görelim senin sadakatini."** dendiğinde üstelik de rüyasında bu kendisine dendiğinde **"Gel oğlum gel. Seni veren kesmemi istiyor."** diyen baba ve oğul! Kur'an'dan naklediyorum, hikâye değildir. Asla hikâye değildir! Namaz ayeti kadar büyük bir ayettir. Kâbe'yi anlatan ayet kadar büyük bir ayettir. Eğer müminler Kâbe'yi masal olarak dinliyorlarsa, namazı masal olarak dinliyorlarsa, zekâtı, haccı anlatan ayeti de bir varmış yokmuş diye anlatıyorlarsa; İbrahim'in oğlunu kestiği de o ayeti de

Allah'ın yakmayı istemediği kullarını Nemrut, senelerce ateş toplasa bile yakamaz. Füze de yakamaz, ateş de yakamaz. Demek ki "Kul 'bana Rabb'im yeter' desin yeter ki."Bana Rabb'im yeter." diyebilene yakacak ateş yanaşmaz hiçbir zaman."

o zaman bir masal olarak anlatabiliriz. Çocuk hikâyesi olarak anlatabiliriz.

"Bir varmış, bir yokmuş. Bir dede çocuğunu kesiyormuş." diyebiliriz. Eğer namaz da bir varmış bir yokmuşsa. Namaz **"Bir varmış, bir yokmuş."** değil de **"Ya cennet ya cehennemmiş."** şeklinde anlatılıyorsa, İbrahim'in aleyhisselamın oğlu İsmail aleyhisselamı bıçakla kesmesi de bu şekilde anlatılmalıdır. Kurban bayramlarından önce öğrenilmesi gereken bir hikâyedir bu! Bu, bir Kurban Bayramı vaazı, hikâyesi değildir. Çünkü Kurban Bayramı işin geçtiği, artık kurban kesmenin vaktinin geldiği bir zamandır. Üç yüz altmış dört gün İbrahim aleyhisselamın oğlu İsmail'i kesmesi anlatılmalı da bir gün koç kesilmelidir. Ömrünü Allah'a verip çocuklarını bile kurban gibi kesebilecek bir karaktere sahibi olduğu için bir gün, oğlunu kesmesi istendi ondan. Oğlunu kesmesi her gün istenmemişti. Bir gün istendi, bir günde de rüyasına ve Allah'ın emrine sadık kalan bir İbrahim olduğu için Allah bize, **"İbrahim"** diye bir kulunu örnek olarak gösteriyor.

"İbrahim'de ve İbrahim'in yanındakilerde örnekler var sizin için." Müslümanlık örneği, iman

örneği ve Allah'a imanda sadakat örneği İbrahim'dir. Kur'an bunu söylüyor. Muhammed aleyhisselamı tanımak ve ona iman etmek, İbrahim barajından geçen bir iman olduğundan dolayı Allah **"İbrahim örnektir, bakın."** diyor, her mü'mine de her namazında iki defa olarak **"Ey Allahım, ey Allahım! İbrahim'i yücelttiğin gibi Muhammedim'i de yücelt."** dedirtiyor. Çünkü İbrahim aleyhisselam zirvelerin en üstünde bir örnektir kardeşler.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselamın Kur'anda anlatılan ve bize iman dersi olarak gösterilen örnek tavırları, bunlardan ibaret değil şüphesiz; ama bir tavrı daha var ki bu, hepimiz için çok muhteşem bir ders. Hepimiz bugün yarın kıyamete kadar yaşayacak, mümin insan olarak yaşayıp mümin insan olarak ölmek isteyen herkes için, çok önemli ve muhteşem bir ders daha var. İnşallah bunu hikâye olarak değil, hayatımızın bir göstergesi ve hedefimiz olarak dinlemeyi de Rabb'imiz bize nasip eder diye umuyorum.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselamın Nemrut kadar, ateşe atılması kadar, oğlunu kesmesi kadar enteresan olan bir imtihanından daha söz edeceğiz. Çünkü Kur'an, ilk başladığı cüzünden itibaren İbrahim aleyhisselamı da anlatıyor ve açıkça Allah buyuruyor ki **"Allah İbrahim'i, Rabb'i İbrahim'i imtihanlar yapmak istedi. İmtihan etti, önüne imtihan soruları çıkardı." "İbrahim imtihanı başardı."** Babasıyla karşılaştı başardı, Nemrut'la karşılaştı başardı, mancınıkla ateşe atılırken Cebrail karşısına çıktı **"Seni kurtarayım mı?"** dedi, **"Onu Rabbim düşünsün."** dedi ve kazandı. İbrahim aleyhisselam sadece bunlardan değil, pek çok imtihandan geçti. Yaşı şu kadar ilerledikten sonra sünnet olmayı ona emretti Allah. Kendi kendini baltayla sünnet etti. İbrahim bu! Biz ümmet olarak, tek başına ümmet olmuş İbrahim'in peşinden giden bir ümmetin karakterini taşımak zorundayız kardeşler. Örneğimiz,

İbrahim aleyhisselamdır. Peygamber aleyhisselam efendimizin büyük dedesi, Kur'an'ımızın karşımıza örnek olarak çıkardığı insan.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselamın imtihan olduğu şeylerden birisi de çocuk ve hanım imtihanıdır. Hanımı tarafından da ciddi sıkıntılara uğradı. Çok sevdiği ve kendisini de çok seven Sare isimli bir hanımı vardı. Uzun yıllar bu hanımından çocuğu olmadı. Bu Sare isimli kadın esasen, İbrahim aleyhisselam gibi bir insanın hanımı olacak, takvalı, Allah'tan korkan, iyi, saliha bir kadın. Hiçbir sıkıntısı yok; ama çocuğu olmadı. İbrahim aleyhisselamın kesin bilinmemekle beraber yaklaşık doksan yaşına kadar geldiği halde çocuğu olmadı. O da sabah akşam ´diye dualar etti. Kur'andan Saffat Suresi'nden görüyoruz. Oturuyor, kalkıyor **"Bana Salihlerden olacak bir çocuk ver ya Rabb'i! "** diyor, gözleri yaşarıyor. Doksan yaşına gelmiş, Nemrut'la mücadele etmiş. Firavun'la mücadele etmiş, fakirlikle boğuşmuş, kendi kavmiyle uğraşmış, yorulmuş bitkin bir peygamber Allah dostu, çocuğu yok **"Bana Salihlerden olacak bir çocuk ver ya Rabb'i!"** diyor. Fakat hanımı çocuk sahibi olamıyor, kendi de çocuk sahibi olamıyor. Bu sefer Sare (saliha kadın olan Sare Hanım) tutup hizmetçisi olan Hacer isimli kadını ona hanım olarak bağışladı. **"Bununla al, evlen."** dedi. Yani çocuğu olmadığı için, çocuğu olsun diye hizmetçisini ona hanım yaptı. İbrahim aleyhisselamın ikinci hanımı olmuş oldu böylece. Nerede yaşıyor İbrahim aleyhisselam? Filistin'de. İbrahim aleyhisselam, Filisten'de yaşıyor. Hacer isimli kadın, ikinci hanımı oldu.

Eğer müminler Kâbe'yi masal olarak dinliyorlarsa, namazı masal olarak dinliyorlarsa, zekâtı, haccı anlatan ayeti de bir varmış yokmuş diye anlatıyorlarsa; İbrahim'in oğlunu kestiği de o ayeti de o zaman bir masal olarak anlatabiliriz. Çocuk hikâyesi olarak anlatabiliriz.

Çok geçmeden, birinci senesinde Hacer hamile kaldı ve İsmail adını verdikleri bir çocukları oldu. İbrahim aleyhisselam doksan yaşlarında, Hacer de yirmi beş-otuz yaşlarındaydı. Doksan yaşından sonra baba olmanın mutluluğunu yaşadı; ama bu mutluluk uzun sürmedi. Neden uzun sürmedi? Çünkü **"Aman bir çocuğun olsun İbrahim, seni böyle mahzun görmeyeyim."** diye dua eden ve çocuğu olmuyor diye Hacer'i ona hanım olarak veren Sare, elektriklendi. İkinci kuma hanımın çocuk doğurması ki onun operasyonuyla, onun teşviki ve planlamasıyla olmuş bir şeydi. Sare, rahatsız oldu. Bu rahatsızlık o kadar ileri gitti ki **"Bunu da bu doğurduğu çocuğu da buralardan uzaklaştıracaksın. Atla, deveyle, kuşla gidilip gelinmeyecek bir yere götüreceksin."** dedi. **"Görmeyeceğim bunu buralarda!"** dedi. **"Ya Sare, sen bunu vermedin mi? Çocuğun olsun demedin mi?"** demesi bir fayda etmedi. Fakat **"Sare işte kumalık yaptı, çekemedi."** bu dosyaları kapatın kardeşler.

Allah bir şey planladığı zaman buna bir şey diyemeyiz. En saliha kadın; İbrahim aleyhisselamla altmış yetmiş sene cihat etmiş, onunla aynı yatağa yatmış ve İbrahim aleyhisselam gibi bir peygamberin can, ciğer, yol arkadaşı olmuş, eşi olmuş ve de Firavun'la ortak mücadele etmiş bir kadındır Sare. Az kalsın Firavun ona dokunacaktı diye Allah, Firavun'un elini dondurdu. Böyle bir mucizeyi Sare gördü; fakat Allah'ın bir planı var. Sare ol, ne olursa ol! işte kumalık yaptırır Allah. **"Bu kadını da bu çocuğu da bu topraklardan süreceksin."** dedi. Çaresiz İbrahim aleyhisselam, birinci hanımının sözünü tuttu. İki yaşına yeni gelmiş olan İsmail'i ve annesi Hacer'i aldı. Onlara işte su, erzak tedarik etti. Tuttu, onları getirdi. O gün, tek bir taşın üst üste bulunmadığı Mekke'ye getirdi. Filistin'den yaklaşık olarak bin üç yüz-bin dört yüz ki-

"İbrahim'de ve İbrahim'in yanındakilerde örnekler var sizin için." Müslümanlık örneği, iman örneği ve Allah'a imanda sadakat örneği İbrahim'dir.

lometrelik bir mesafede Mekke. Yürüyerek, devesiyle vs. ile getirdi.

Kardeşler,

İbrahim aleyhisselamı, İbrahim yapan ve bugün bizim için ders kaynağı haline getiren olaya dikkat ediniz. İki yaşında bir çocuk ve otuz yaşlarında genç bir kadın Mekke'ye geldiler. İbrahim aleyhisselam **"Burada kalacaksınız."** dedi. Bir baktı, geriden Filistin görünmüyor; bin beş yüz kilometre! Yani Edirne'den Kars'a olan mesafeden daha büyük bir mesafe.Edirne'den Azerbaycan'a kadar bir yer herhalde. Baktı, Medine görünmedi. **"Tamam!"** dedi. **"Burada kalabilirsiniz."** dedi. Fakat hesap, Allah'ın hesabı, görünürde Sare kumasını çekememiş gibi görünüyor.

Bu ne zaman anlaşıldı? Üç bin sene sonra bu planın, kimin planı olduğu anlaşıldı. Sare kovdu, Hacer kaçtı. Hacer kucağındaki iki yaşında çocukla oturdu, döndü. Baktılar ki uçsuz bucaksız bir çöl, etraf dağlık, ortada küçük bir vadi var. Şimdiki Mekke'nin Kâbe olmayan, insan olmayan hali! En yakın insanın yaşadığı yer belki de elli kilometre ötesi. Yok, insan yok belki orada! Yok, insan yok meydanda. Hatta Kur'an-ı Kerim diyor. **"Ot bile bitmeyen bir yere getirdin, bıraktın bunları." "Ot bile bitmemiş bir yere getirdim, bıraktım Rabb'im!"** diyor. Ot, ot! Kâbe yok, otel filan işte, oteller de büyük ihtimal kapalı o gün. Otel de yok, bir şey de yok. Ne zamandan konuşuyoruz kardeşler? Milattan daha önce, yani milattan iki bin sene öncesini konuşuyoruz. Bugün de miladın iki binli yıllarındayız. Dört bin, dört bin- beş yüz sene önceki tarihten konuşuyoruz. Daha Yahudiler de yok dünyada, İsrail de yok, Dünya Bankası da yok, IMF de yok, bir şey yok dünyada daha. Boş, Kâbe'nin arazisi de bomboş. Böyle bir yere görünürde Sare kovdu, Hacer kaçtı. İki yaşında çocuk, otuz yaşlarında bir kadın, bir bakraç su, (işte küp gibi bir şeyde su, deve ne kadar taşıyorsa artık) ve birkaç gün yetecek kadar erzak. Fakat burada Allah'ın bütün göklerdeki ve yeryüzündeki melekleri bir senaryo seyrediyorlar, bir iş yapılıyor. Bir kadına kâinatın kaderiyle oynayacak bir projede aktörlük rolü verilmiş ve onu oynuyor.

Şimdi bak! Adı Hacer, Sare'nin hizmetçisi. Sare'den önce de Firavun'un sarayında hizmetçilik yapmış üstelik. Firavunun'un sarayında genç bir hizmetçi Sare'ye hediye edilmiş, Sare'nin hizmetçisi olmuş. Sare'nin hizmetçiliğinden sonra da İbrahim'in hanımı olmuş. İsmail isimli bir çocuk doğurmuş. Doğurduğu bu çocuğu Sare çekememiş, kovalamış. Hacer kocası İbrahim'le beraber, bin küsür kilometrelik mesafeye kaçmışlar. Ot yok, su yok, taş yok, gölgelenecek bir ağaç bile yok. Bir bakraç su, üç gün dört gün yetecek bir yiyecekleri var ve İbrahim **"Buraya yerleşin."** demiş. **"Otele yerleşin, işte çantalarınızı yerleştirin"** değil bu. Fakat gökler bu sahneyi seyrediyor.

İmam Buharı'nın sahihinden, sahihi Buhari'den sahneye dikkat edin kardeşler! Şimdi Sare kovdu, Hacer geldi. İnsanoğlu böyle görüyor. Hacer demiş ki **"İbrahim sen gidiyor musun yoksa?"** demiş **"Gidiyorum, ben sizi bırakmaya geldim"** demiş.

"Ot bitmez, insan görünmez bir yerde sen bizi nasıl bırakırsın?" demiş. Cevap vermemiş

İbrahim, dönmüş gidiyor İbrahim. Buhari'den okuyorum. Masal anlatmıyorum! Sahihi Buhari'den hadis, ibni Abbas naklediyor radıyallahu anhuma. Üç kere demiş ki **"Yahu İbrahim nereye gidiyorsun, bizi nereye bıraktın sen?"** demiş. Bakmış İbrahim cevap vermiyor. Dönmüş Hacer demiş ki **"İbrahim sana yoksa Allah mı emretti bizi getirmeni?"** demiş. **"Evet, Rabbim buraya getirmemi emretti."** demiş. **"O zaman gidebilirsin, O bize zarar vermez"** demiş. Bütün şifreler bu iki kelime de. **"Sana Allah mı emretti bizi buraya getirmeni." "Evet, Allah emretti." "O zaman Allah bize zarar vermez."** Aman Allah'ım! Bu ne enteresan! Firavun'un sarayında hizmetçi, Sare'nin kapıcısı, **"Allah dedi."** diye ıssız vadide iki yaşında çocuğuyla kalmaya razı oluyor. Fakat Kur'an öğreten hoca, diplomasız çocuğu olursa onu Allah'ın aç bırakacağına inanıyor. Eh be, ne fark be, ne fark be! Firavun'un sarayından gel, Mekke vadisinde (in yok, cin yok, ot yok, su yok bir yerde) **"Eğer Allah dediyse o bize zarar vermez. Allah'ın garantisindeyiz burada."** de. Yirmi sene Kur'an okut, hacı çocuğu ol, hoca çocuğu ol, kendin üstelik devlet memuru olduğun halde, bütün garantiler ve sigortaların senin olduğu halde; başını açmazsa veya fuhuş gibi ortamlarda çalışmazsa Allah'ın çocuğunu aç bırakacağını düşünüyor. Eyvah eyvah!

Firavun'un sarayında hizmetçi iken, gelip bunu düşünen kadına bak; doğduğu günden beri başörtüsüyle dolaştığı halde, hâlâ Allah'ı tanımayana bak **"Şimdi bizi bırak, git."** demiş. Bırakmış, gitmiş İbrahim. Kimi kime bıraktı? Şemsiye bile yok. Güneşin altından sığınacağı bir ağaç bile yok. Çünkü su yok,

Allah "İbrahim örnektir, bakın." diyor, her mü'mine de her namazında iki defa olarak "Ey Allahım, ey Allahım! İbrahim'i yücelttiğin gibi Muhammedim'i de yücelt." dedirtiyor. Çünkü İbrahim aleyhisselam zirvelerin en üstünde bir örnektir kardeşler.

kupkuru bir vadi. Kayalıklar simsiyah olmuş güneşin kavurmasından; ama ne oldu orada? Orada ne oldu? İki gün sonra su, bitti. Yine Buhari'den İbni Abbas'ın hadisinden okuyoruz, su bitti. Bu sefer İsmail, ağlamaya başladı.

Anne ne etsin, ana yüreği bu. Çocuk susuzluktan ölecek? Ne edecek? **"Yahu şu tepede bir yerde su vardır belki."** dedi, koştu. Gitti, gitti, baktı ki o tepenin orada su yok. Döndü, geriye doğru baktı, güneşte serabı gördü. **"Hah, orada su var!"** zannetti, öbür tepeye koştu. Gitti, gitti; baktı ki orada da su yok. Döndü, bu tarafa geldi. Şimdi Safa ve Merve dediğimiz iki tepe arasında yedi defa koştu. Zavallı anne ne arıyor? Çocuğuna su arıyor. İki yaşında çocuk, bakraçtaki su da bitmiş. İki gün sonra susuzluktan ölecek çocuk. Güneş kavuruyor, ağaç yok. Kadıncağız bir o tepeye koşuyor, bir bu tepeye koşuyor. Yedi kere koştu geldi. Sonunda baktı ki bir yerde bugünkü zemzem dediğimiz bir su fışkırıyor. Su orada yoktu; ama geldi Cebrail aleyhisselam, kanadıyla vurdu ve oradan su çıktı. Kadıncağız hemen geldi, ayağıyla suya vurdu kadın duygusu çünkü. Çok akarsa israf olur, biter diye korktu. Suyun önüne küçük bir tepecik yaptı. Akmasın, israf olmasın diye. Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor ki **"Be kadın, be İsmail'in anası! O suya öyle engel çıkarmasaydın da kıyamete kadar ırmak gibi aksaydı. Zemzem suyunun kuyu olarak kalma nedeni de budur."** diyor Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz.

Kardeşler,

İsmail'e su içirdi oradan. İşte unundan hamurlar yaptı vesaire üç sene geçti, beş sene geçti. Ana çocuğunu büyütüyor in cin olmayan bir yerde. İsmail on dört yaşına geldiğinde, İbrahim çıktı geldi bir gün. **"Ooo İbrahim, hoş geldin!"** dedi Hacer denen şu

Allah buyuruyor ki ***"Allah İbrahim'i, Rabb'i İbrahim'i imtihanlar yapmak istedi. İmtihan etti, önüne imtihan soruları çıkardı." "İbrahim imtihanı başardı."*** *Babasıyla karşılaştı başardı, Nemrut'la karşılaştı başardı, mancınıkla ateşe atılırken Cebrail karşısına çıktı* ***"Seni kurtarayım mı?"*** *dedi,* ***"Onu Rabbim düşünsün."*** *dedi ve kazandı.*

kadın. Kadın, Firavun'un sarayından hizmetçi olarak Sare'ye gelen şu kadın ölünceye kadar İbrahim, üç defa Mekke'ye geldi. Filistin'de yaşadı. Bir gelişinde İsmail on dört yaşındaydı. **"Hoş geldin. Ne var ne yok, ne getirdin, ne ile geldin, hangi kafileyle geldin?"** demeye bile kalmadan İbrahim aleyhisselam **"İşim acele. İsmail'i kesmeye geldim."** dedi. Aynı slogan tekrar çıktı. **"Allah mı dedi?" "Evet, Allah dedi." "Buyur."** Anne, anne! Şu fedakârlığa bak! İki yaşında ölümcül bir vadide teslim aldığı emaneti, on dört yaşında çakı gibi delikanlı olunca kurbanlık olarak teslim etti; ama **"Sana Allah mı bunu emretti İbrahim?" "Evet, Allah dedi."** Bitti! Hacer ne desin Allah deyince ve İsmail geldi. Elhamdülillah İsmail kesilmedi; ama İsmail ile beraber İbrahim de kazandı. İsmail kazandı. Kur'an-ı Kerim'de on iki kere Allah, İsmail aleyhisselamdan övgüyle söz ediyor. Çünkü İsmail on dört yaşında çocuktu; ama **"Baba sana Allah emreder de bana nasıl soru sorarsın? Al götür kessene beni."** dedi.

Kardeşler,

İsmail kıssası, Kur'an kıssasıdır. Resulullah sallahu aleyhi ve sellemin Buhari de anlatılan kıssasıdır.

Biz hikâyelerle masallarla ömür çürütmüyoruz; ama imanımıza kaynak olacak şeyler konuşuyoruz. Şimdi her şeyden önce büyük bir hakikati hepimiz zihnimize koyalım. Allah kadar vefalı birisi, yoktur. Allah vefanın aslıdır. Bakın şu kadın, Hacer kadın, Allah ondan razı olsun, oldu da nitekim. Bizi de onunla beraber cennetinde buluştursun. Hacer kadın o çocuğuna su içirebilmek için oraya gitti, buraya gitti. Yaklaşık dört yüz metreye yakın bir mesafedir bu. Yedi defa gidip geldiğine göre, bir iki kilometre yol yürüdü. Güneşin altında çocuğuna su bulmak için yürüdü. Şu Allah'ın vefasına bakın ve Allah kimi arıyor, ona bakın. Ne yaptı Allah? Kendisine iman eden en zengin, en âlim, en iyi kullarına haccı emretti. **"Kâbe mi ziyarete geleceksiniz."** dedi ve iki yaşında çocuğuna su içirmek için Safa ile Merve arasında koşan o Hacer kadının koşusu, kıyamete kadar, ta İbrahim aleyhisselamdan beri dört bin seneden beri, belki de bir dört bin sene daha kıyamete kadar **"Allah'a iman ettin, hac etmek İslam'ın şartı. Hac edeceksin. Safa ile Merve arasında Hacer gibi koşmadıkça yok Hac sana!"** Allah diyor. Vefa budur! Allah'ın vefası kullarına budur. Çünkü Hacer'in koşması çok önemli değil. Her ana koşar hastane koridorlarında. O koridor, tahlil koridoru, labarotuvar koridoru koşar durur analar; ama diyen Hacer'dir sadece. **"Sana Allah mı dedi bunu İbrahim?" "Allah dedi."** Bitti o zaman!

Sen demeyi becerdin mi? İman eden, üstelikte zengin varlıklı bütün kullarını Allah, **"Hacer gibi koşun burada."** diye koşturur işte. Anıt dikmeye gerek yok, sen anıt olmuşsun bütün müminlerin ruhlarında. Hacer bir kadın değil zaten, seviyeli bir kadın değil. Firavun'un hizmetçisi! Şimdiki mevlüt toplantılarına katılacak kadın değil; ama kadına bak. Kadına bak! Doğurduğuna bak, rahminden doğana bak, kafasından doğan kafaya bak. **"Sana Allah mı bunu dedi İbrahim?" "O zaman bizi Allah korur, git."**

Kardeşler,

Bu kadın Hacer ve bu da onun bu sadakatine bütün iman eden kullarının Safa ile Merve arasında dolaştıran, koşturan Allah'ın vefası. Allah, kimseyi yalnız bırakmıyor, kimseyi zayi etmiyor; ama dost seçiyor. Herkese değil, dostlarına yapıyor. Sonra ne oldu kardeşler? O İsmail'i İbrahim'le beraber Kâbe'nin ustası yaptı Allah. İsmail, orada Kâbe yaptı. Bu bildiğimiz Kâbe'nin ustası, İsmail aleyhisselamdır babası İbrahim aleyhisselamla beraber. Bu hep, o kadının haysiyetli çıkışıdır. Sonra İsmail evlendi. Su olan yere, kuşlar gelmeye başladı. Zemzemin olduğu yere. Uzak diyardaki kabilelerde "Bu kuşlar nereye gidiyor?" diye merak ettiler. Develerine binip geldiler. Baktılar ki su diye bir şey var burada. İçtiler suyu, hoşlarına gitti. Allah, hacılardan önce İsmail'e arkadaş olacak çocuk gönderiyor. **"Biz de bu sudan ara sıra gelip alalım."** dediler. Hacer onlara izin verdi, geldiler ve aldılar. Bu sefer **"Burada bir ev yapalım."** dediler. İzin verdiler. Ayağına döktü Allah çevreyi ve İsmail, oradaki kızlardan biriyle evlendi. Onun çocuğu oldu, onun çocuğu oldu! Hacer'in torunu oldu. Onun da torunu oldu, torunun da torunu oldu ve Mekke'de bir gün Abdullah'ın oğlu Muhammed doğdu. O **"Sana Allah mı dedi İbrahim böyle olmasını?"** diyen kadın, en sonunda Kâinatın Efendisi Muhammed'in büyük nenesi olarak dirilecek. Hacer'den aşağı doğru inildiğinde işte o **"Beni Allah kurtarır. Allah dediyse zararı yok."** diyen kadının bereketi gitti, gitti Muhammed oldu sallallahu aleyhi ve sellem. Sonra Muhammed'den yukarı doğru gidildiğinde anlaşılıyor ki **"Muhammed sensen, gidiyorsun, gidiyorsun, gidiyorsun Hacer'e ve İbrahim'e dayanıyorsun."** Başı ve dibi böyle!

İbrahim aleyhisselamın imtihan olduğu şeylerden birisi de çocuk ve hanım imtihanıdır. Hanımı tarafından da ciddi sıkıntılara uğradı. Çok sevdiği ve kendisini de çok seven Sare isimli bir hanımı vardı. Uzun yıllar bu hanımından çocuğu olmadı.

Kardeşler,

Buradaki incelik ne biliyor musunuz? Şu, Abdullah'ın oğlu Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ile İbrahim'in oğlu İsmail arasında ve de Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin annesi Âmine ile İbrahim aleyhisselamın hanımı Hacer anamız arasında üç bin küsur sene var. Allah Hacer'i ödüllendirdi. الله امرك بهاذا diyen kadın, Muhammed aleyhisselamın ninesi oldu. Şu kâinatta belki de yaşarken cennete girmekten daha hoş bir şey Muhammed'in ninesi olmaktır; ama bu ödül üç bin sene sonra geldi. Biz İbrahim'den, İbrahim'in hanımları Sare ve Hacer'den ders alıyorsak eğer; bu ders, üç bin sene sabredilirse işe yarayacak olan bir derstir.

Hacer **"Allah bana zarar ettirmez, ben Allah'a güveniyorum."** dedi. Evet, üç gün sonra su buldu; ama asıl suyun kaynağı olan Muhammed aleyhisselamı üç bin sene sonra buldu. Belki ona denilseydi **"Senin bir gün Muhammed diye bir torunun olacak."** O bile inanmazdı buna; ama o, böyle haberlere gerek olmadan Allah'a inanmıştı bir defa. **"İbrahim'in Rabb'i doğru söylüyor!"** diye inanıyordu. Biz eğer İbrahim aleyhisselamı ve şu Hacer kadını örnek göreceksek ki Allah bize örnek gösteriyor. Örnek kabul edeceksek bize Nuh aleyhisselamın sabrı bile az demek ki. Çünkü Nuh aleyhisselam bin senenin örneği. Hacer'in meyvesi ise üç bin sene sonra meydana çıktı; ama yetti ona. Kâinatın, bir kadın tarafından elde edilecek en büyük nimetlerini elde etti. Var mı şu kâinatta, Muhammed aleyhisselamın büyük nenesi olmaktan daha büyük bir şey? Firavun'un sarayında hizmetçilik düzeyinden yüksele yüksele kıyamet günü, Muhammed'in nenesi olmak gibi bir şerefle dirilmek var mı?

Sahihi Buhari'den hadis, ibni Abbas naklediyor radıyallahu anhuma. Üç kere demiş ki ***"Yahu İbrahim nereye gidiyorsun, bizi nereye bıraktın sen?"*** *demiş. Bakmış İbrahim cevap vermiyor.*

Ah, Hacer nine! Çok kötü ettin kadınlara, çok kötü ettin! Ne güzel kadınlar iki mevlütle ve bir başörtüsüyle bu işi halletmişlerdi. Ne güzel. Bana yıllarca Allah'ın lütfuyla Safa ve Merve arasında sabah akşam bulunmam nasip oldu. Gençtim, buna rağmen iğrenerek ve esef ederek, bazen de içimden içime tükürerek tepki gösterdiğim şeylerden birisi de işte Türkiye'den hacılar gelir ve onları gezdiren rehberleri de bu olayı **"İşte buradan zemzem çıktı, Hacer koştu, terledi, terini bile siliyordu."** şeklinde anlatmalarıdır.

Aman Allah'ım, kadınlar nasıl ağlarlar orada! **"Ah Hacer teyze, vah Hacer teyze."** diyerek ağlarlar. Ondan sonra ağlama seansı bitince otele, otelden televizyona, televizyondan çarşıya giderler. Ondan sonra havaalanına geri dönerken de İstanbul kıyafetleriyle geri dönerler. Mekke'de Mekke kıyafeti, İstanbul'da İstanbul kıyafeti! Hacer teyze bir tane ama! Hacer teyzenin benzeri yok. Acırdım Hacer Anamız'a orada.

Kim kimi dinliyor? Hacer'in kıssasını dinlemek bile bir nasip meselesi demek ki. Bir film, çizgi film izler gibi seyretmek var; bir de **"Ah Hacer Ana! Bu çığırı bize nasıl açtın sen, bu ne yürüyüştü yahu?"** deyip kendisine ömrünün sonuna kadar

Hacer olma sevdası yüklemek var. İki türlü Hacer dinlemek var. Birincide Hacer film kahramanı, öbüründe de iman meşalesi. Tutuşturuyor yüreği!

Ah Hacer Ana! Kadınların işini zorlaştırdın, başka bir şey yapmadın. Ebubekir radıyallahu anhı gömerken Ömer cenazesine bakmış **"Ah Ebubekir! Dert oldun başımıza."** demiş **"Çıtayı çok yüksek tuttun, nasıl peşinden gideceğiz senin?"** demiş. Hacer nasıl bir çıta yükseltti ve mü'min kadınlar kimin peşinden gitmeleri gerekiyor?

Kardeşler,

Bu çok uzun bir eğitimle olmuyor. Elli sene, yetmiş sene İbrahim aleyhisselamın hanımı olarak yaşamadı Hacer. Bir kere Firavun'un sarayında Firavun terbiyesi gördü Asiye gibi. Benzeştiği tip, Asiye tipidir. Asiye'den sonra bir kadının hizmetçisi olarak Filistin'e geldi. Bildiğiniz hizmetçi, hizmetçi kadın! Erkeği susturmak için "Al şunu evlen, ne yapacaksan yap!" diye sunulan bir paket düzeyindeydi. Buna rağmen Peygamber hanımı olma seviyesini yakaladı. Demek ki mesele Kur'an kursuna gitmek, tefsirler okumak, Celaleynler okumak meselesi değildir. Mesele, kâinatı okumak meselesidir. Allah'ın sırlarını yakalamak meselesidir. Kendini hizmetçi, Firavun'un sarayında hizmetçi bilsen bile, gayeni Allah edinip Asiye gibi, Hacer gibi Firavun'un sarayından cennet köşklerine yükselebildiğin zaman; âlimler de senin peşinden gelir ve senin soyun, kâinatın nuru olan Muhammed'in soyu olur sallallahu aleyhi ve sellem. Mesele çok bilmek meselesi değildir; tam vefalı olmak meselesidir. Kullarına her türlü vefayı gösteren Allah'a karşı vefakâr mü'min olma meselesidir. Mesele, kadın erkek meselesi de değildir. İbrahim de işin içinden çıkamadığı için tuttu, karısını getirdi zaten; ama işin içinden Allah çıktı.

Kardeşler,

Bunlar kitaplarda yazmaz. Hacılara anlatılan hikâyeler de değil bunlar. Zemzem suyu da bu değil

zaten. Evet, o zemzem bu zemzem Allah izniyle; ama kimseye bu heyecanı vermiyorsa zemzem, o zemzem değil demektir. İsmail, küçükken kurban edildiği için büyükken İsmail oldu. İsmail'in ne olacağı anasının kucağındayken belliydi. Doğduğunda erkek doğduğu gibi, sonra kadın olmadığı gibi kimse; kadın doğunca da erkek olmadığı gibi, İsmail'in bir gün Muhammed'e dede olacağı da o anadan belliydi zaten. Ders bu, idrak bu, yürek budur! Sonradan aşı yapmakla olmuyor bu işler. Sonradan hastalıklara karşı, aşı yapılır. Kimlik aşısını, ananın rahmindeyken alacaksın. Hacer çocuğu olmak varmış bu dünyada. Allah dedi mi iş bitecek.

Slogan çok güzel, الله امرك بهاذا sloganı! **"Allah mı İbrahim, Allah mı dedi?" "Evet, Allah dedi."** Gökten sular boşandı, onun ateşi söndü. Allah dediyse bitti zaten. **"Allah mı dedi İbrahim?"** Bu soruyu milyon kere her akşam yatarken kendimize sorsaydık keşke. Sabahleyin kalktığımızda الله امرك بهاذا sorusunu bir sorabilsek kendimize ya! **"Şu namazı Allah mı emretti, cami imamı mı emretti? Maldan infak etmeyi Allah mı emretti? Çocuk senin mi, annesinin mi, babasının mı, Allah'ın mı bu çocuk?"** Bu soruyu sormak lazım **"Sen mi, Allah mı yarattı?"** İman bunu gerektiriyor. **"Gelecek Allah tarafından mı; belgeler, kağıtlar, diplomalar, şirketler tarafından mı veriliyor? Hacer'in Allah'ı şimdiki Allah mı?"** Bu sorular cevaplanmadıkça ölen, merhum filan olmuyor kardeşler. Bu sorulara cevap bulmak zorundayız. **"Allah mı, Allah mı İbrahim?" "Evet, Allah."**

Bu ne teslimiyet ya Rabb'i? Ne güzel hafızdım, oh be ne güzel konuşuyorduk, kitaplar yazdık, ne

> Dönmüş Hacer demiş ki ***"İbrahim sana yoksa Allah mı emretti bizi getirmeni?"*** demiş. ***"Evet, Rabbim buraya getirmemi emretti."*** demiş. ***"O zaman gidebilirsin, O bize zarar vermez" demiş.***

güzeldi bu işler yahu! Ne yaptın sen teyze, ne ettin, ne ettin sen bizim kadınlarımızı? **"Çocuğum Kur'an öğrenirse geleceği tehlikeye girer."** diyen kadınları ne edeceksin kıyamet günü Hacer Teyze? Sana baksa Allah, bizim analarımızın vay haline! Bizim analarımıza vay halimize! Sana yazık olmadı mı o çöllerde? Sen ana değil miydin? On dört yaşında çocuğu nasıl bıçağın altına koydun sen? Bu nedir, nasıl bir Allah kelimesidir? İman, başka bir şey kardeşler. Bu ilim meselesi değildir, bilmişlik meselesi değildir. Bir filanca büyük insanın çocuğu olmak meselesi de değildir. Yahu sen Firavun'un sarayından hizmetçi gel ve senin anına Allah, milyarlarca hacı olmak isteyen kuluna **"Hacer'in turunu atın, bir göreyim seni."** desin. Böyle şey olur mu ya? Hadi İbrahim'in kızı olsan bir anlam vereceğim. Babasının kim olduğu da bilinmiyor Hacer'in. Fakat kendisi kim? Bunu, bütün kâinat biliyor. Muhammed'in nenesi sallallahu aleyhi ve sellem.

Şimdiki din öğrenmiş, kitaplar bitirmiş, ilahiyat diplomaları almış kadınlara ağıt yakmak için bu, örnek olsun. Okuma yazması olmayan, sadece **"İbrahim'in Rabb'i"** diye bir Rabb biliyor. Bir Allah biliyor, O'nun da kullarına asla zarar vermeyeceğini biliyor. الله امرك بهاذا**"Allah, Allah, İbrahim!"** Tabiki Allah. Sal gitsin o zaman! Allah'ın kanatları altında ne olur ki insana? Ömer, Ebubekir'in çıtasını yüksek bulmuştu. Biz ve kadınlarımız, bu Hacer'in çıtasını nasıl yakalarız? Fakat eğer Allah, şu Hacer ile şimdiki uyduruk başörtüsüyle nefsini helak eden Hacerleri aynı cennete koyarsa buna adalet denmez.

Ve'l hamdu lillahi rabbi'l alemîn.

KURBANIN MAHİYETİ, VÜCUBU VE ŞER'İ HİKMETİ

1- **Kurban Yüce Allah'ın rahmetine yaklaşmak için ibadet niyeti ile kesilen özel hayvandır.** Kurban bayramı günlerinde (ilk üç günde) böyle **Allah rızası için kesilen kurbana** (Udhiyye), bunu kesmeğe de **"tazhiye"** denilir.

2- Kurban Bayramında **ibadet niyeti ile kurban kesmek, hür, mukîm** (yolcu olmayan), **müslim ve zengin kimseye vacibdir. Zenginden maksad,** temel ihtiyaçlarından başka, artıcı olsun olmasın, **en az iki yüz dirhem gümüş değerinde bir mala sahib olan, fitre vermekle yükümlü olan kimselerdir.** (Zekat bölümüne bakılsın!..)

Kurban kesme günlerinde (kurban bayramının ilk üç gününde) **kurban kesmeğe gücü varken kurban kesmeyip de sonra fakir düşse, buradaki vücub üzerinden düşmüş olmaz.**

3- **Kurban kesme** yükümlülüğü için, **İmam Azam** ile **İmam Ebû Yusuf**'a göre, **akıl ve buluğ şart değildir.** Bundan dolayı **zengin olan bir çocuğun veya bir delinin malından bunların velisi kurban keser.** *Bu çocuk veya bu mecnun o kurbanın etinden yer. Geri kalan kısmı da, elbise gibi aynından faydalanacakları bir şeyle değiştirilir.*

Fakat **İmam Muhammed**'e göre, **kurban yükümlülüğü için akıl ve büluğ şarttır.** Bundan dolayı **çocukların ve mecnun olanların mallarından kurban kesilmesi gerekmez.**

Fetva da buna göredir. Velileri onlar adına mallarından kesecek olsalar, kurban bedelini onlara ödemeleri gerekir. Ancak bir kimsenin kendi malından çocuğu için kurban kesmesi mendubdur.

(İmam Malik ile İmam Şafiî'ye göre, kurban vacib değil, müekked bir sünnettir.)

4- **Vacib olan kurban görevi,** Hak yolunda fedakarlığın bir nişanıdır. **Yüce Allah'ın verdiği nimetlere karşı yapılan bir şükürdür.** Bunun sonucu da **sevaba ulaşmak ve birtakım belalardan korunmaktır.**

Şu gerçek de bilinmeli ki, **insanların ihtiyaçları için yeryüzünde yüz binlerce hayvan kesiliyor.** Fakat bunlardan yalnız durumları yeterli olanlar yararlanıyor. ***Kurban Bayramında ise, Hak rızası için birçok hayvan kesiliyor. Bunların etlerinden ve derilerinden çok fakir kimseler de yararlanıyor.*** İktisadî olan mesele**, dinî ve ahlakî bir mahiyet kazanıyor.** Şahıs menfaati yerine toplumun menfaati bulunmuş oluyor. Bunun için **kurban kesilmesi, İslama ait insanî ve sosyal büyük bir fedakarlık** demektir.

5- Kurban kesilmekle, kesilen hayvanların sayısı çok artmış olmaz; çünkü kurban kesilen günlerde kasapların kestiği hayvan sayısı azalır ve böylece o günlerde aynı mikdar hayvan kesilmiş olur.

Kendi zevkleri için hergün binlerce hayvanın kesilmesini çok görmeyenlerin, senede bir defa Allah rızası için bir mikdar hayvanın muhtaçlar yararına olarak Kurban adı altında kesilmesini çok görmeleri, doğrusu büyük bir düşüncesizliktir.

Sonuç: Kurbanın meşru olması, din, ahlak ve toplum yararı bakımından birtakım hikmet ve hacetlere dayanır. Bunu değerlendiremeyecek bir akıl sahibi olamaz.

KURBANIN CİNSİ VE KUSURLU OLUP OLMAMASI

6- **Kurbanlar** yalnız koyun, **keçi, deve** ve **sığır cinsi hayvanlardan kesilebilir. Mandalar da sığır cinsindendir. Bunların erkekleri ile dişileri eşittir.** Ancak **koyun cinsinin erkeğini kurban etmek daha faziletlidir. Keçinin** erkeği ile dişisi kıymetçe eşit olsalar, **dişisini kesmek daha faziletli olur.** Aynı şekilde **devenin veya sığırın** erkeği ile dişisi et ve kıymet bakımından eşit olsalar, **dişisinin kurban edilmesi daha faziletlidir.**

7- **Koyun ile keçi** ya **birer yaşını doldurmalı** veya koyunlar **yedi sekiz aylık olduğu halde birer yaşında imiş gibi gösterişli bulunmalıdır.**

Deve, en az beş yaşını, sığır da en az iki yaşını bitirmiş bulunmalıdır.

8- **Tavuk, horoz ve kaz gibi evcil hayvanlar kurban olamaz.** Bunları kurban niyeti ile kesmek tahrimen mekruhtur. Çünkü bunda Mecüsîlere benzeyiş vardır. **Etleri yenilen vahşî hayvanlar da kurban edilmez.**

9- **Koyun ve keçiden her biri yalnız bir kişi adına kurban edilir.** Bir **deve** veya bir **sığır, bir kişiden yedi kişiye kadar kimseler için kurban edilebilir.** Ancak bu **ortakların hepsi müslüman olup her biri kendi hissesine malik olmalı ve Allah rızası için bir ibadet niyeti taşımalıdır.**

Ortaklar kesilen kurbandan hisselerini tartı ile ayırırlar, göz kararı ile ayıramazlar.

(*İmam Malik'e göre bir sığır, bir manda veya bir deve bir aile halkından yedi ve daha çok kimse için kurban olabilir, bu caizdir. Fakat başka başka aileler için, yediden az olsalar da caiz olmaz.*)

10- **Kurbanlık** hayvanın **şaşı, topal, uyuz ve deli olmasında, doğuştan boynuzlu veya boynuzsuz veya boynuzunun azı kırık bulunmasında, kulaklarının delinmiş veya enine yarılmış olmasında, kulaklarının uçlarından kesilip sarkık bir halde bulunmasında, dişlerinin azı düşmüş olmasında, cinsel organı bulunmamasında, burulmuş olarak bulunmasında bir sakınca yoktur; bu hayvanlar kurban edilebilirler.**

11- **İki gözü veya bir gözü kör, dişlerinin çoğu düşmüş veya kulakları kesilmiş, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırılmış, kulağının veya kuyruğunun yarıdan fazlası veya memelerinin başları kopmuş, kulakları veya kuyruğu yaratılışında bulunmayan bir hayvan** kurban olamaz.

12- **Kurbanın semiz olması daha faziletlidir.** Kemikleri içinde iliği kalmamış derecede zayıf veya aksak ayağını yere basıp kesileceği yere kadar topal veya aşikar bir halde hasta bulunan bir hayvan da kurban olamaz.

13- **Kurban kesmekle yükümlü olan bir kimsenin satın aldığı kurbanda yukardaki kusurlardan biri sonradan meydana gelse, yerine başkasını alıp kesmesi gerekir. Fakat fakir bir kimsenin aldığı kurban böyle kusurlanırsa, yine kurban olarak kesilmesi caiz olur, yerine başkasını alması gerekmez.** Hatta böyle kusurlu bir hayvanı satın alıp kurban kesmesi de yeterli olur. **Çünkü bu kurban o fakir için bir nafiledir. Nafilelerde ise, genişlik ve kolaylık vardır.**

(Üç imama göre, zengin için de yeterli olur. Başkasını almaya gerek yoktur.)

14- **Zengin kimsenin aldığı kurban henüz kesilmeden ölse, yerine başkasını alması gerekir. Fakir kimsenin aldığı kurban ölse, başkasını alması gerekmez.**

15- **Zengin kimsenin aldığı kurban kaybolduktan veya çalındıktan sonra yerine başkası kurban edilmiş olsa ve ondan sonra da kaybolan kurban bulunsa bunu da kesmesi gerekmez. Çünkü üzerine düşen vacibi yerine getirmiştir. Fakat bu duruma düşen fakirin o bulunan kurbanı kesmesi gerekir; çünkü fakirin satın aldığı kurban, kurban olmak üzere belirlenmiştir; kendisine vacib olmadığı halde, bunun kurban olmasını kendisine gerekli kılmıştır.**

16- Kurban için alınan hayvan çalındıktan veya kaybolduktan sonra onun yerine başkası alınıp ondan sonra nahr (kurban kesme) günleri içinde bulunsa, bakılır: **Sahibi zengin ise bu iki kurbandan dilediğini keser. Ancak sonradan almış olduğu hayvanın kıymeti ilk hayvandan daha az olur da bunu kesmiş olursa, aradaki kıymet farkını sadaka olarak vermesi gerekir. Fakat kurban sahibi fakir ise o iki hayvanı da kesmesi gerekir. Çünkü bu kurbanlar fakir hakkında birer adak yerindedir.** Bir görüşe göre de, bunlardan yalnız birini kesebilir.

17- **Kaybolan kurbanlık yerine alınan ikinci kurbanlık hayvan daha kesilmeden nahr günlerinden sonra önceki kayıp hayvan bulunsa, bunların sahibi hiç birini kesmez, bunların en kıymetlisini sadaka olarak verir.**

18- **Bir kimse aldığı kurbanlık hayvanı satıp onun yerine dengini almış olsa, İmam Ebû Yusuf'a göre caiz olmaz. Çünkü bunun aynına Allah'ın hakkı geçmiştir. Fakat İmam Azam ile İmam Muhammed'e göre, bu kerahetle caiz olur.**

19- **Kurbanlık bir hayvan kesilmeden önce doğursa, yavrusu da kendisi ile beraber kesilir**. Çünkü yavru anasına bağlıdır. **Eğer yavru kesilmeyip satılırsa, parasını sadaka olarak vermek gerekir.**

KURBANIN KESİLME VAKTİ

20- Kurbanın kesilme zamanı nahr **(Bayramın birinci, ikinci ve üçüncü) günleridir. Fakat birinci günde kesilmesi daha faziletlidir.**

21- Kurbanlar, **bayram namazı kılınan şehir gibi yerlerde, bayram namazı kılındıktan sonra bayram namazı kılınmayan yerlerde ise bayram gününün fecrinden sonra kesilir.** İlk vakti budur. Kurbanı geceleyin kesmek tenzihen mekruhtur.

(İmam Şafiî'ye göre, kurbanlar bayramın dördüncü günü güneş batıncaya kadar kesilebilir.)

22- Kurbanlar kıbleye karşı yatılarak **"Bismillâhi Allahü Ekber"** diye kesilir. Kurbanı, elinden geliyorsa sahibi kesmelidir, değilse uygun gördüğü bir müslümana emredip kestirmeli ve kendisi de başında bulunmalı. Şu ayet-i kerimeyi de okumalıdır:

"Benim namazım, ibadetlerim, yaşayışım ve ölümüm alemlerin Rabbı Allah içindir ki, O'nun ortağı yoktur." (En'am: 162)

Yalnız kurban sahibinin Besmelesi yeterli olmaz; kurbanı kesenin Besmele'yi getirmesi şarttır. "Bismillâhi Allahü Ekber" demelidir.

Kasden Besmele terkedilirse, kurbanın eti yenmez. Kurban sahibinin eli hayvanı kesenin eli üzerinde olarak hayvanı kesecek olsalar, **her ikisinin de Besmele çekmesi gerekir.** Bunlardan biri Besleme'yi terk ederse, hayvanın eti yenmez.

23- **Kurban Bayramında, kesilmek üzere satın alınmış kurbanlık hayvan, nahr (kurban kesme) günlerinde kesilmemiş olsa, o hayvan mevcutsa aynını sadaka vermek gerekir. Helak olmuşsa kıymetini sadaka olarak fakirlere vermek icab eder, ertesi seneye bırakılmaz.**

24- **Kurbanın vacib olmasına nahr günlerinin sonu esastır.** Bunun için **Kurban Bayramının üçüncü günü güneş batmadan önce zengin olan kimsenin kurban kesmesi gerekir.** Daha önce fakir olması bunu etkilemez. Aksine olarak o günün güneş batışından önce fakir düşen veya ölen müslümanlardan bu kurban kesme yükümlülüğü düşer.

25- **Zilhicce'nin onuncu günü olduğuna şehadet edilip de Bayram namazları kılındıktan ve kurbanlar kesildikten sonra, günün henüz arefe günü olduğu anlaşılsa, müslümanların itaat ve ibadetlerini koruma bakımından, kılınan namaz ve kesilen kurbanlar geçerli sayılır. Çünkü böyle hatalardan kaçınmak her zaman için mümkün değildir.**

26- **Zilhicce'nin onuncu günü olduğu zeval vaktinden önce gerçekleşse Bayram namazı kılınır. Ondan sonra kurbanlar kesilir.** Fakat Zeval vaktinden sonra gerçekleşmiş olsa, **o gün Bayram namazı kılınmaz, kurbanlar kesilebilir. Ertesi gün de, Bayram namazı kılınır.**

Hayvanı, kesim yerine yumuşak bir dav**ranışla getirmeli ve keskin bıçak kullanılarak hayvana eziyet verilmemelidir. Fazla acı duymaması için, hareket hali sona erdikten sonra onu yüzmelidir. Kurban sahibi, kurban kesildiği gün, ilk yemeğini kurbanın ciğerinden seçmelidir, bu mendubdur.**

M. Emin Karabacak

İmam Hatipte Okuyup da Ne Olacak?

> ***"Ey Hayy ve Kayyum olan Allah'ım, rahmetinle yardıma çağırıyoruz. Çocuklarınızı bütün işlerinde doğru kıl, onları göz açıp kapayıncaya kadar ya da daha kısa süre bile nefislerine bırakma." (Ebu Davut Cihad,35)***

Bir TEOG tercih danışmanlığını daha geride bıraktık. TEOG tercih danışmanlığında karşılaştığım sorular içinde bana en ilginç geleni de İmam Hatip ile ilgili sorulardı.

Hocam: **"İmam Hatip Lisesi'ni okuyup da ne olacak?"** Burada bir İmam Hatipli olarak soruya mı üzüleyim yoksa soru sorana mı?

Bende: Yarı ciddi yarı şaka olarak; **"Cumhurbaşkanı olur diyorum.** (Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan İmam Hatip Lisesi mezunu) **Cumhurbaşkanı olamazsa benim gibi İmam Hatipli bir tercih danışmanı olur."** diyorum.

Veli de bu sefer: **"Ama hocam çok dersleri ağırmış"** diyor.

Çocukların çalışmaya niyetleri olmadıktan sonra bahaneleri de olacaktır elbette. Bunların en başında da derslerin ağır olması gelecektir. Gerekçe olarak da **Arapça ve**

Kur'an-ı Kerim dersleri gösterilmektedir. Öğrenciler sanki bütün dersleri özellikle de İngilizceyi hâletlilerde iş sadece Arapçaya kaldı. Bende İmam Hatip okurken yedi yıl hem Fransızca hem de Arapça gördüm. Bugün bilgi dağarcığımda Fransızcadan bir şey kalmazken Arapçanın bilgi dağarcığımda canlı durduğunu görüyorum. Kur'an-ı Kerimi zaten bütün Müslümanların öğrenmesi gerekir. İmam Hatip okuyan çocuklar hem beşeri ilimleri hem de dini ilimleri öğrenmektedir. Bu ve buna benzer açıklamalardan sonra velinin ben aslında göndermek istiyorum da ancak diye başlayan cümleler bana çok mantıklı gelmemektedir.

Eskiden olsa İmam Hatiplerin önü kapalı diyecek ve işin içinden sıyrılacaktı. İmam Hatiplerin önü kapalı olmayınca veliler vicdanı ile nefsi arasında kaldıklarından vicdanını rahatlatacak kişiler ve cümleler aramaktadırlar.

Evet, benim gibi birçok öğrenci İmam Hatip Lisesini bitirdi ve bugün birçok öğrenci de halen İmam Hatipte okumaktadır. Dersleri bahane etmeyenler bugün çok iyi yerlere geldiler. İşte bunlardan biride Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'dır. Ders çalışmaya niyet olunmadıktan sonra kolay lisede kolay meslekte yoktur diye düşünüyorum.

Hocam: **"Çocuğum İlkokulu bitirdi. Normal ortaokula mı göndereyim yoksa İmam Hatip'e mi? Sorusuyla günlük hayatta şu sıralar çok sık karşılaşmaktayım.**

Velilere tereddüdün nedenini sorduğumda acaba İmam Hatip'i yapabilir mi? Sorular farklı da olsa aslında cevaplar tek. *"Ders çalışmak veya çalışmamak"*

Bana göre İmam Hatip'i yapamayan çocuk diğer okulu da yapamaz. Çünkü ders çalışmayan çocuklara normal ortaokullarda **"özel bir muamele"** yapılmamaktadır. Bizim amacınız hayırlı evlat yetiştirme adına hem okulunu okusun hem de dinini diyanetini öğrenmek değil midir? Biz üzerimize düşeni yapalım gerisini Rabbimize havale edelim.

Eskiden çocukları anne baba, sosyal çevre ve okul eğitirken günümüzde buna sanal âlemde eklendi. Bugün çocuklarımızın hemen hepsinin elinde akıllı birer cep telefonu vardır. Bu çocukların sanal âlemde nerelere takıldıkları da bilmiyoruz. Hal böyle olunca bugün biz çocuklara istediğimiz şekilde dini ve ahlak eğitimi verememekteyiz. Bu konudaki açığımızı en azından İmam Hatip'e göndererek kapatabileceğimizi düşünüyorum. Hocam **"Orda okuyanlarında ahlaken diğerlerinden çok da farkı yok"** deniyor. Bu görünüşe göre doğru olabilir ancak ileri vadede doğru olmadığını düşünüyorum. Çünkü eğitim bir süreçtir ve bu süreçte bilinçaltı çok önemlidir. **"Bilinçaltı aptaldır. Ne söylerseniz, ne düşünürseniz onu doğru kabul eder. Şakadan hiç anlamaz. Analiz bilincin görevidir."** der Joseph Murphy.

Bilinçaltı kendine verileni unutmayacağından çocuklara verilecek ahlak eğitimi ergenliğinde etki-

"Ey Rabbim! Beni, soyumdan gelenleri, namazı devamlı kılanlardan eyle! Ey Rabbimiz! Duamı kabul et!" (İbrahim, 40)

"(Ve o kullar) Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplere önder kıl derler." (Furkan,74)

siyle başlarda etkisini göstermese ergenlik sonlarına doğru yavaş yavaş kendini gösterecektir. Onun için biz, bize düşen çocukları İmam Hatip'e göndermek ve onlar için hayır dua etmektir. Velilere anlattığım İbrahim (a.s) örneği aslında konumuza çok uygun olduğu içinde sizlerle de paylaşmak istiyorum.

Rivayete göre İbrahim (a.s) bir gün yoldan geçen kervanı durdurur ve onlara bir ziyafet verir. Kervandakiler yemeklerini yedikten sonra İbrahim (a.s)'a teşekkür edince İbrahim (a.s); **"Sizden bir şey rica etsem yapar mısınız?"** der. Kervandakiler de **"Yapabileceğimiz bir şeyse neden yapmayalım"** derler.

İbrahim (a.s) **"Sizden bir kere Allah'a secde etmenizi istiyorum"** der. Kervandakilerde **"O kadar yemeğini yedik, bir kere secdeden ne olacak ki"** derler. Onlar secdeye gidince İbrahim (a.s) hemen ellerini açar: **"Allah'ım elimde ancak bu kadar geliyor. Ben bedenlerini Sana yönelttim Sende kalplerini yönelt! Ve gerisini Sana havale ediyorum"** diye dua eder. Cenab-ı Hak'ta İbrahim (a.s)'ın duasını kabul eder ve onlara iman kapısını açar. (Kaynak: Çocuklara Allah ve Namazı Bilinçaltında Sevdirebilmek, M. Emin Karabacak, Ensar Neşriyat, İst.2015)

İşte bizde çocuklarımızı iyi niyet içerisinde dini eğitimlerini almak gayesiyle bedenlerini İmam Hatip'e gönderelim. Ondan sonrasını da yine İbrahim (a.s) gibi dua ederek çocuklara bu konuda yardımcı olmak gerekir.

"Ey Rabbim! Beni, soyumdan gelenleri, namazı devamlı kılanlardan eyle! Ey Rabbimiz! Duamı kabul et!" (İbrahim, 40)

"(Ve o kullar) **Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplere önder kıl derler."** (Furkan,74)

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Üç duanın kabul olunmasında hiç şüphe yoktur: Mazlumun duası, misafirin duası, anne babanın duası." (İbni Mace,3853)

"Allah'ım senden çocuklarımız için hidayet, takva, iffet ve zenginlik isterim." (Müslim, Zikir,72)

"Ey Hayy ve Kayyum olan Allah'ım, rahmetinle yardıma çağırıyoruz. Çocuklarınızı bütün işlerinde doğru kıl, onları göz açıp kapayıncaya kadar ya da daha kısa süre bile nefislerine bırakma." (Ebu Davut Cihad,35)

Bir öğrenci: **"...Hocam TEOG'dan iyi bir puan aldım. Ben Anadolu İmam-Hatip Lise-**

si'ne gitmek istiyorum. Ancak ailem göndermek istemiyor. İmam Hatip'e gidip de ne yapacan?" diyorlar. Bir öğrencimiz tarafından sorulan bu soru, Peygamber Efendimiz (s.av) bir hadisini aklıma getirdi.

Resul-i Ekrem (s.a.v) bir gün şöyle buyurdu: **"Yazıklar olsun ahır zaman babalarına!"** Bunun üzerine ashap sordu: **"Yoksa müşrik mi olacaklar?"** Peygamberimiz (s.a.v): **"Hayır, Müslüman kalacaklar; ama çocuklarına dini öğretmeyecek ve hatta çocukları dini öğrenmek istediklerinde onlara engel olacak ve onları dünya malı kazanmaya sevk edeceklerdir. İşte ben böyle babalardan uzağım; onlar da benden uzaktırlar."** (Müstedrek'ül-Vesâil, c.2, s.625) buyurmuştur.

Hadisi okuduğum zaman bu devirde böyle babalar yoktur herhalde, kıyamete yakın bir zamanda olur diye düşünüyordum. Ancak öğrenci ve öğrenci velilerinden TEOG'daki lise tercihleri ile ilgili soruları gelmeye başlayınca böyle anne babalarında günümüzde olabileceğine düşünmeye başladım. Bir zamanlar İmam-Hatip Liselerine önü kapalı diye çocuklar gönderilmiyordu. Şimdi ise her yere imam hatip açıldı, bu kadar öğrenci İmam-Hatip Lisesi'ne giderse hem çocuğum ilerde işsiz kalır hem de İmam-Hatiplerin geleceği yok diye gönderilmek istenmiyor.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Üç duanın kabul olunmasında hiç şüphe yoktur: Mazlumun duası, misafirin duası, anne babanın duası." *(İbni Mace,3853)*

"Allah'ım senden çocuklarımız için hidayet, takva, iffet ve zenginlik isterim." *(Müslim, Zikir,72)*

Bazı anne babalar ise çocuklarını İmam-Hatip'e göndermek istememelerinin nedeni olarak; ilerde iyi bir kariyer ve iyi bir iş imkânı olmamasını göstermektedir. Şu mesleklerde daha iyi para var, şu meslekler gelecek vaat ediyor diye çocukların hem ideallerini hem de geleceklerini maddiyata bağlamaktadırlar.

Çocuklarının geleceği için her şeyi düşünen bu anne babalar; aslında önemsemedikleri ya da ikinci plana attıkları bir gerçeği akıllarına getirmek istemiyorlar. Bu durumu Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerim de şöyle buyurmaktadır: **"Ve iyi biliniz ki, mallarınız ve evlatlarınız birer imtihan aracından başka bir şey değildir. Büyük mükâfat Allah'ın katındadır."** (Enfal, 8/28)

Çocuklarının bu dünyada rahat edebilmeleri için her fedakârlığı yapan anne babalar, çocuklarının dini eğitimleri söz konusu olunca aynı hassasiyeti göster(e) memektedirler. Oysa verilecek iyi bir dini eğitim, çocukları olduğu kadar anne babaları da hem sorumlulukta kurtaracak hem de ahiretleri için kurtuluşlarına neden olabilecektir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammet (s.a.v.)'in: **"İnsanoğlunun öldükten sonra amelinin kesilmeyeceği üç şeyden biri de kendisi için arkadan dua edecek hayırlı evlat."** (Müslim, Vasiyyet 14) hadisini bilmeyenimiz yoktur.

"Hayır Dualı" evlatlar yetiştirmek dileğiyle…

Ubeyd FAKİRULLAH

Kibâr-ı Kelâm

(Ehlullahın Dilinden...)

Hükemâ'ya "Nasılsın?" diye Sorulunca

وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ حِينَ سُئِلَ كَيْفَ اَنْتَ؟ فَقَالَ: اَنَا مَعَ الْمَوْلٰى عَلَى الْمُوَافَقَةِ، وَمَعَ النَّفْسِ عَلَى الْمُخَالَفَةِ، وَمَعَ الْخَلْقِ عَلَى النَّصِيحَةِ، وَمَعَ الدُّنْيَا عَلَى الضَّرُورَةِ

Hikmet ehli bazı Zâtlar (kendilerine) **"Nasılsın?"** diye sorulduğunda şöyle cevap verirlerdi: "(Emir ve yasaklarına riayet etme) **muvafakati üzerine Mevlâ ile beraberim;** (Nefsin arzu ve isteklerine) muhalefet üzerine nefis ile beraberim; (kendilerine) **nasihat** (ederek hakkı anlatma) **üzerine halk ile beraberim;** (yaşadığım bu hayattaki) **zaruret** (gereği geçimimi kazanmak) **üzerine dünya ile beraberim."**

Azı Bile Çok Hükmünde Olan Şeyler

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُ قَالَ: اَرْبَعَةُ اَشْيَاءَ قَلِيلُهَا كَثِيرٌ: اَلْوَجَعُ، وَالْفَقْرُ، وَالنَّارُ، وَالْعَدَاوَةُ

Hz. Ali (radiyallahu anh) buyurmuştur ki; **"Dört şey vardır ki, onların azı bile çok hükmündedir. Ağrı/Sancı, Fakirlik, Ateş ve Düşmanlık.**

İnsana Verilen Dört Kıymetli Özellik

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: اَرْبَعَةُ جَوَاهِرَ فِي جِسْمِ بَنِي آدَمَ، يُزِيلُهَا اَرْبَعَةُ اَشْيَاءَ. اَمَّا الْجَوَاهِرُ: فَالْعَقْلُ وَالدِّينُ وَالْحَيَاءُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ. فَالْغَضَبُ يُزِيلُ الْعَقْلَ، وَالْحَسَدُ يُزِيلُ الدِّينَ، وَالطَّمَعُ يُزِيلُ الْحَيَاءَ، وَالْغِيْبَةُ تُزِيلُ الْعَمَلَ الصَّالِحَ

Hz. Peygamber (aleyhisselam) şöyle buyurmuştur: **"Adem oğlunun bedeninde dört cevher vardır. Dört şey de onları yok eder. Cevherler: Akıl, Din, Hayâ, Salih amel.**

Gazap/kızgınlık: aklı yok eder. Hased/çekememezlik: dini yok eder. Tamah/aşırı hırs: Hayâ'yı yok eder. Gıybet: Salih ameli yok eder."

Din ve Dünya İşlerinin Bozulması veya Düzene Girmesi

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: لَايَزَالُ الدِّينُ وَالدُّنْيَا قَائِمَيْنِ مَادَامَ اَرْبَعَةُ اَشْيَاءَ. مَادَامَ الْاَغْنِيَاءُ لَايَبْخَلُونَ بِمَا خُوِّلُوا، وَمَادَامَ الْعُلَمَاءُ يَعْمَلُونَ بِمَا عَلِمُوا، وَمَادَامَ الْجُهَلَاءُ لَايَسْتَكْبِرُونَ عَمَّا لَمْ يَعْلَمُوا، وَمَادَامَ الْفُقَرَاءُ لَايَبِيعُونَ اٰخِرَتَهُمْ بِدُنْيَاهُمْ

Hz. Ali (radiyallahu anh) buyurmuştur ki; **"Şu dört şey devam ettiği müddetçe din ve dünya yıkılmaz: Zenginler kendilerine bahşedilmiş olan şeyden cimrilik yapmadıkları müddetçe, Alimler bildikleri şeylerle amel ettikleri müddetçe, Cahiller bilmedikleri şeyler hususunda kibirlilik taslamadıkları müddetçe, Fakirler ahiretlerini dünyalık uğruna satmadıkları müddetçe** (din ve dünya işleri bozulmaz, yolunda gider.)"

Cennetten Daha Hayırlı Dört Şey

وَعَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ: اَرْبَعَةٌ فِى الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ: اَلْخُلُودُ فِى الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ، وَخِدْمَةُ الْمَلَائِكَةِ فِى الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ، وَجِوَارُ الْاَنْبِيَاءِ فِى الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ، وَرِضَى اللهِ تَعَالٰى فِى الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْجَنَّةِ

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: **"Cennette dört şey vardır ki cennetten daha hayırlıdır: Cennette ebedi kalmak cennetten daha hayırlıdır. Meleklerin hizmet etmesi cennetten daha hayırlıdır. Peygamberlere komşu olmak cennetten daha hayırlıdır. Cennette Allah'u Teâlâ'nın rızasına kavuşmak cennetten daha hayırlıdır."**

Cehennemden Daha Şerli Dört Şey

وَاَرْبَعَةٌ فِى النَّارِ شَرٌّ مِنَ النَّارِ: اَلْخُلُودُ فِى النَّارِ شَرٌّ مِنَ النَّارِ، وَتَوْبِيخُ الْمَلَائِكَةِ الْكُفَّارَ فِى النَّارِ شَرٌّ مِنَ النَّارِ، وَجِوَارُ الشَّيْطَانِ فِى النَّارِ شَرٌّ مِنَ النَّارِ، وَغَضَبُ اللهِ تَعَالٰى فِى النَّارِ شَرٌّ مِنَ النَّارِ.

"Cehennemde de dört şey vardır ki cehennemden daha şerlidir: Cehennemde ebedi kalmak cehennemden daha şerlidir. Meleklerin cehennemde kafirleri azarlaması cehennemden daha şerlidir. Cehennemde şeytana komşu olmak cehennemden daha şerlidir. Cehennemde Allah'u Teâlâ'nın gazabı cehennemden daha şerlidir.

Dört Büyük Kitaptan Seçilen Düsturlar

وَاخْتَارَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ اَرْبَعَ كَلِمَاتٍ مِنْ اَرْبَعَةِ كُتُبٍ: مِنَ التَّوْرَاةِ مَنْ رَضِىَ بِمَا اَعْطَاهُ اللهُ تَعَالٰى اِسْتَرَاحَ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ، وَمِنَ الْاِنْجِيلِ مَنْ هَدَمَ الشَّهَوَاتِ عَزَّ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ، وَمِنَ الزَّبُورِ مَنْ تَفَرَّدَ عَنِ النَاسِ نَجَا فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ، وَمِنَ الْفُرْقَانِ مَنْ حَفِظَ اللِّسَانَ سَلِمَ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ.

Hikmet ehli Zâtlardan bazıları dört kitaptan dört cümle seçmişler (ve onlarla amel etmişlerdir.) Tevrat'tan seçilen: **"Allah'u Teâlâ'nın kendisine verdiği şeye razı olan dünya ve ahirette rahat eder."**

İncil'den seçilen: **"Şehvetlerden yüz çeviren dünya ve ahirette aziz olur."**

Zebur'dan seçilen: **"İnsanlardan ayrıla**(rak rabbine ibadete devam ede)**n dünya ve ahirette kurtulur."**

Furkan'dan seçilen: **"Dilini** (yalan, iftira, gıybet, dedikodu, laf taşıma, malayani gibi günahlardan) **koruyan dünya ve ahirette selamete erer."**

Bela ve Musibetin Nimete Dönüşmesi

وَعَنْ عُمَرَ رَضِىَ اللهُ عَنْهُ: وَاللهِ مَاابْتُلِيتُ بِبَلِيَّةٍ اِلَّا وَكَانَ لِلّٰهِ تَعَالٰى عَلَىَّ فِيهَا اَرْبَعُ نِعَمٍ. اَوَّلُهَا اِذَا لَمْ تَكُنْ فِى دِيْنِى، وَالثَّانِى اِذَا لَمْ تَكُنْ اَعْظَمَ مِنْهَا، وَالثَّالِثُ اِذَا لَمْ تَكُنْ مُحْرِمَ الرِّضَاءِ بِهَا، وَالرَّابِعُ اَنِّى اَرْجُو الثَّوَابَ عَلَيْهَا

Hz. Ömer (radiyallahu anh) buyurmuştur ki; **"Allah'a yemin olsun ki! Kendisinde benim için dört nimet bulunmayan hiçbir bela ve musibetle imtihan edilmedim.**

Onlardan birincisi: 'O bela, benim günahımda(n dolayı) **değilse** (bu benim için bir nimettir.)**' İkincisi: 'O bela'dan daha büyüğü gelmediyse** (tahammül edemeyeceğim kadar büyüğü gelmediği için bu benim için bir nimettir.)**' Üçüncüsü: 'O bela sebebiyle** (Allah'ın) **rızasından mahrum olanlardan olmadıysa**(m)**.' Dördüncüsü: 'O bela ve musibete** (sabretmem) **üzerine sevap** (kazanacağımı) **ümit ediyorum.'"**

Fatih Sultan SEMİZ

Şahidimiz Kim ve Ne?

> ***Sonunu düşünen ahirete giderken yanında ona iyi şahitlik yapacak organlar götürür. Müzik dinlememiş bir kulak, gıybet yapmamış bir dil, infakta bulunmuş bir el, cami yollarında aşınmış ayaklar, tebessüm eden bir ağız, kin ve nefretten arınmış bir kalp v.s.***

Günümüz dünyasında bilgisizlikten daha çok bilgi kirliliğin mevcut olduğu her geçen gün gözümüze daha fazla batıyor. Herkesin bilgi edinme araçlarına ulaşma kolaylığından kaynaklanan bu sıkıntı, belki tank durdururken işe yarıyor olabilir ama söz konusu din olunca fitneye sebep oluyor. Çünkü tank durdurulmasın diye internet veya televizyonlarda yanlış yönlendirmelere şahit olmuyoruz. Ama mevzu bahis olan şey İslam olunca bütün haçlısı, orak ve çekiççisi birleşerek İslam'a hücum ediyor. Doğru ve sahih bir kaynaktan bu dinin öğrenilmemesi için bütün medya organları kullanılıyor. Son darbe olaylarından sonra laikliğin pompalanıyor olması, cemaat mefhumunun aşınması, hizmet deyince insanların ürkmesi İslam'ın gördüğü zararın sadece bir kısmıdır. Artık her Müslümanın potansiyel bir terörist ve darbeci, çıkarları için her şeyi yapmayı göze alan, kara para aklamak için insanları kullanıyor gözükmesi bile verilen zararın anlaşılması için yeterlidir.

Deve Kuşu Misali

Bu kadar yanlış yönlendirmelere rağmen halkımız dinimizin esaslarını ilgilendiren konularda doğru bir telakkiye sahiptir. Sokakları gezdiğimizde mikrofonu kime uzatırsak uzatalım eğer Müslümansa, namazın farz ve iyi olduğunu, faizin haram ve kötü olduğunu, başkasının mahreminde gözü olanın gözünün çıkarılmasının gerektiğini söyleyecektir. Hatta rasyonalitenin getirdiği telkinlerle beraber ayrıca oruç tutmanın insana sağlık kattığını, abdest almanın tansiyonu ayarladığını, gece namazının insanı gençleştirdiğini bile söyleyecektir. Peki, farzlar ve haramlar biliniyor olduğu halde ezanlara icabet edilmemesi sizce neden? Neden ülkenin kıtlık zamanlarındaki su ve ekmek kuyrukları yerini kredi kuyruklarına bıraktı? Neden şehirlerimizde camiden daha fazla içki satılan büfe var? Neden helal para kazananların bile helal gıda yiyemedikleri bir toplum haline geldik? Çünkü nefis kontrol mekanizmamızı yitirdik. **Nefis deve kuşu misalidir. "Yük taşı" desen kanatlarını gösterip "ben kuşum der", "Hadi uç" desen ayak tabanlarını gösterip "Ben deveyim"** der. Kısacası **nefis terbiye edilmediği sürece işlediği her günaha bir sabun bulacaktır**. Ben bu evi kredi ile aldım ama çocuklara bir şey bırakmak lazım diyecektir. Namaz kılmıyorum ama çalışmakta ibadettir diyecektir. Bir erkekle/kızla flört ediyorum ama ben ciddiyim evleneceğim diyecektir. **Nefis günahlarla kirlenmeden önce temizlik malzemesini hazırlayan bir mekanizmadır.**

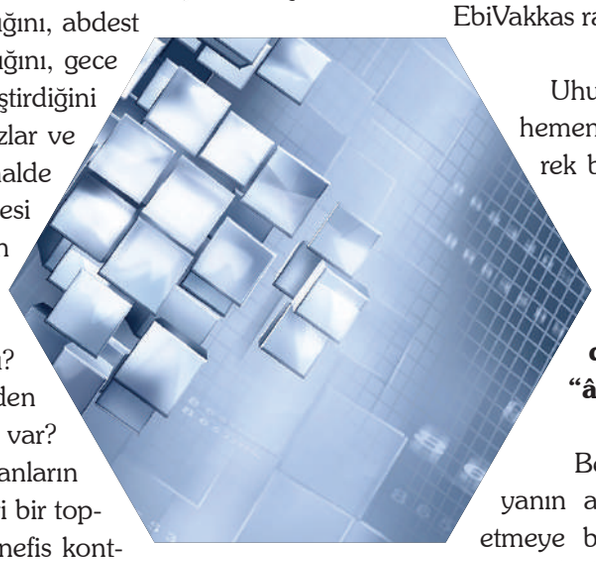

Geleceği Görmek
Peki, ne yapmalı?

Size bir cemaate üye olun demeyeceğim, bir şeyhe intisap edin demeyeceğim, salih arkadaşlardan ayrılmayın demeyeceğim. Evet, bunların hepsi mübarek ve güzel işlerdir ama önce yapmamız gereken bir şey var. Hepsinden önce. Bunlardan önce. O da geleceği görmek. Şimdi okuyacağınız satırları bir film şeridi gibi okuyun, hayal edin ama **iman şeridi gibi hayatınıza uygulayın.**

Ashâb-ı Kirâm'ın önde gelenlerinden Sa'd b. EbiVakkas radıyallahu anh şöyle anlatıyor:

Uhud Savaşı'nın başlamasından hemen önce Abdullah yanıma gelerek bana şöyle dedi:

Gel, bir köşeye gidelim de Allah'a dua edelim. Sen benim duama "âmin" de, ben de senin duana "âmin" diyeyim.

Ben **"Olur."** deyince bir kayanın ardına gittik. Sonra ben dua etmeye başladım: **"Allah'ım! Savaş sırasında karşıma güçlü kuvvetli bir düşman çıkar. Ben onu öldüreyim ve üzerindeki kıymetli eşyaları ganimet olarak alayım."**

Ben duamı bitirince Abdullah **"Âmin"** dedi ve kendi duasına başladı:

"Ya Rabbi! Savaş meydanında karşıma güçlü, kuvvetli bir düşman çıkar. Ben onunla çarpışayım. O beni öldürsün. Burnumu ve kulaklarımı kessin. Yarın Senin huzuruna çıktığımda, Sen bana: 'Ey kulum, burnun ve kulakların nerede, burnun ve kulakların neden kesildi?'dediğinde, ben 'Senin ve Rasûlünün rızası için kesildi.' diyeyim." [Vâkıdî, Meğâzî,I, 291; İbn Sa'd, et-Tabakât, III, 90; Hâkim,el-Müstedrek, III,220.]

*Nefis deve kuşu misalidir. **"Yük taşı"** desen kanatlarını gösterip **"ben kuşum der", "Hadi uç"** desen ayak tabanlarını gösterip **"Ben deveyim"** der. Kısacası nefis terbiye edilmediği sürece işlediği her günaha bir sabun bulacaktır.*

Namaz kılmıyorum ama çalışmakta ibadettir diyecektir. Bir erkekle/kızla flört ediyorum ama ben ciddiyim evleneceğim diyecektir. Nefis günahlarla kirlenmeden önce temizlik malzemesini hazırlayan bir mekanizmadır.

Abdullah'ın duası bittiğinde, söz verdiğim için **"Âmin" demek zorunda kaldım."**[İbn Esîr, Üsdü'l-ğâbe, III, 195; İbn Abdülber, el-İstî'âb, III, 879.]

Nihayet savaş başladı. İki taraf kıyasıya savaşıyor, tam bir can pazarı yaşanıyordu. Abdullah, düşman saflarının ortasına dalmış cihad ediyor, ölüme meydan okuyordu. Savaşın iyice kızıştığı bir sırada elindeki kılıcı kırılıverdi. Kılıcı olmadan nasıl savaşabilirdi? Hemen Allah Rasûlünün yanına gitti. Efendimiz, Abdullah'a bir hurma dalı vererek bununla savaşmasını emretti. Abdullah, hurma dalını eline aldığında dalın keskin bir kılıca dönüştüğünü hayranlıkla seyretti. Yeniden savaş meydanına döndüğünde elinde mucizevî bir kılıç tutuyordu. [İbn Abdülber, el-İstî'âb, III, 879; İbn Hacer, el-İsâbe, VI, 59; İbn Esîr, Üsdü'l-ğâbe, III, 196.]

Uhud Savaşı Müslümanlar için oldukça sıkıntılı geçti. Bir ara tamamen dağılan İslâm ordusu, ölmeyi yaşamaya tercih etmiş mukaddes mücahidler sayesinde toparlanarak müşriklere kesin bir zafer kazanma fırsatı vermedi. Düşman savaş meydanını terk ettiğinde Sa'd b. Ebî Vakkas, Abdullah b. Cahş'ın paramparça edilen vücudu ile karşılaştı. Abdullah, Ebû'l-Hakem b. Ahnes b. Şerik tarafından şehid edilmiş [Vâkıdî, Meğâzî, I, 300; İbn Sa'd, et-Tabakât, III, 91; Hâkim, el-Müstedrek, III, 220; İbn Esîr, Üsdü'l-ğâbe, III,196.], burnu ve kulakları kesilmişti. Etrafa baktığında bir ağacın dalına asılan bir ipin ucundaki burnu ve kulakları gördü. Müşrikler Nahle Seriyyesi'nin kahraman komutanının vücudunu, parmaklarını, burnunu ve kulaklarını doğrayarak intikam almışlardı. Abdullah'ın duası kabul olmuş, Allah yolunda şehid olmuştu.[Vâkıdî,Meğâzî,I, 291; Zehebî,A'lâmu'n-nübelâ, I, 112; İbn Abdülber, el-İstî'âb, III, 878; Nevevî, Tehzîbu'l-esmâ, I, 263.] Sa'd bu hadiseyi anlatırken, **"Abdullah b. Cahş'ın duası, benim duamdan daha hayırlıydı." derdi**. [İbn Esîr, Üsdü'l-ğâbe, III, 195; Beğâvî, Mu'cemu's-sahâbe, III, 525; Heysemî, Mecmau'z-zevâid,IX,301.]

Kendinize geldiyseniz kaldığımız yerden devam edelim. Ölümünü, nasıl öleceğini, kim tarafından ölmek istediğini planlayan şu adamı, adam gibi adamı görüyor muyuz? Bitmedi, öldükten sonra Allah'a vereceği hesabı dünyada yapan şu adamı, adam gibi adamı görüyor muyuz? Perdelerin gözünden kalktığı kendini mahşer meydanında hesap verirken, soruları ve cevaplarını tasarlayan şu adamı, adam gibi adamı görüyor muyuz? Böyle iman etmiş birinin odada tek başına olunan bir zamanda internetten haram bir şeye bakma ihtimalini konuşalım mı? Sonunu düşünen bu kahramanın yalan konuşma ihtimali üzerinde duralım mı mesela. **Ölmeden kendini öldürmüş, hesaba çekilmeden kendini hesaba çeken bu mücahidin Allah için yapabileceklerinin sınırı da konuşalım isterseniz.**

O yüzden sonunu düşünen kahraman olur. Sonunu düşünen elindeki kumandaya ve bilgisayar faresine hâkim olur. Sonunu düşünen başında işe koyulur.

Sonunu düşünen ahirete giderken yanında ona iyi şahitlik yapacak organlar götürür. Müzik dinlememiş bir kulak, gıybet yapmamış bir dil, infakta bulunmuş bir el, cami yollarında aşınmış ayaklar, tebessüm eden bir ağız, kin ve nefretten arınmış bir kalp v.s.

Şimdi mahşer meydanında olduğunuzu düşünün

Soruları biliyorsunuz, cevapları da.

Bayramlar Bayram Ola

Ana, bu bayram mı? Aman çok ayıp
Çocukken gördüğüm bayramlar hani?
Mübarek elleri öpüp, koklayıp
Yüzüme sürdüğüm bayramlar hani?

Hani ya o özlem, hani ya o tad?
Ne dışım kaygusuz, ne içim rahat
Haftalar öncesi her gün, her saat
Babamdan sorduğum bayramlar hani?

Nur yağan geceler, gündüzler nerde?
Neşe paylaştığım öksüzler nerde?
Dost yollar, dost evler, dost yüzler nerde?
Huzura erdiğim bayramlar hani?

Kar çiçeğim solmuş kar yatağında
Can verir ırmağın dar yatağında
Arife gecesi yer yatağında
Üstüme serdiğim bayramlar hani?

Bayram demek takvimdeki yazı mı?
Bayram hasret, bayram ağrı, sızı mı?
Açıp yüreğimi, yumup gözümü
Özüne girdiğim bayramlar hani?

Bayram af günüdür, barış günüdür
Bayramlar rahmete giriş günüdür
Bayram, Hak menzile varış günüdür
Gönlümü verdiğim bayramlar hani?

Abdurrahim Karakoç

Bahaddin ELÇİ

15 Temmuz Dersleri

> *'Bana ne ABD den , AB den' 'Hasbunallahuvenimelvekil' 'lahavlevelakuvveteillabilah' diyecek bir duruşa , meydan okumaya ne kadar muhtacız.*

-Öncelikle ihanetleri, tuzakları bozan Rabbül alemine hamd olsun. Sonra da tanklara çıkanlara, incirlik üssüne yürüyenlere, vatan nöbeti ile zulme direnenlere selam olsun.

-Bu bir büyük musibettir. **Musibetler günahlarımız nedeni ile başımıza gelir.** Öncelikle tevbe ve istiğfar gerekiyor. Musibetlerden ibretler alamazsak, yarın da kendimiz ibretlik oluruz. **"ders alınsaydı, tarih tekerrür mü ederdi ?..."** Sözü ne kadar yerinde ve anlamlıdır.O halde neler yapmalıyız ki musibetler tekrarlanmasın.?

-Öncelikle neredeyse iki yüz yıldır girdiğimiz yolun(batılılaşma) yanlışlığını fark edip ALLAH u Teâlâ'nın bize emir, teklif ve tavsiye buyurduğu "tarik-i müstakimin"e (İslam) millet ve devlet olarak girmemiz gerekiyor. Milletin kıblesi ile Devletin kıblesi (yönü,yönelişi,istikameti) aynı olmalıdır. Cami dışında da kıble, camideki kıble olmalıdır. Sorun; istikamet, nizam, kimlik, yol,-medeniyet sorunudur.

-ALLAH'u Teâlâ'nın yardımı, ALLAH ın yolunda iken gelir. O'nun yasakladığı yollara girerek O'ndan yardım alamayız. Alamıyoruz. Gelenler ise lütfundan geliyor, adaletinden değil… **O'nun yardımı gelince tüm sorunlarımız çözülür O bize yardım etmezse, bize kimse yardım edemez. O halde AB velayetinden çıkıp, ALLAH u Teâlâ'nın velayetine girmek durumundayız.**

AB velayeti (evi) örümcek yuvası mesabesindedir. Zayıf,çürük,güvensizdir.İslam binası en sağlam ve güvenilir binadır.

-Dost ve düşman kriterlerimiz, tüm sorunlarımız ve çözümleri için yüzümüzü 'Vahy'e çevirmek zorundayız. Çözümler,çareler vahiyde… Adalet, hikmet, merhamet, izzet, barış, kardeşlıik, sevgi, barış… Tüm güzellikler İslam'dadır. O'ndan yüz çevirenler zillet e düşerler. Bu kuyudan ALLAH 'ın ipine (İSLAM) tutunarak çıkabiliriz. Boynumuzda ne zamandır kulların ipleri var bizi sıkboğaz eden. Furkan'ımıza bakmadan dostumuzu düşmanımızı ayıt edemeyiz, edemiyoruz.

-**Çözülen kardeşliğimizi pekiştirmek, vahye** (tevhid) **tutunmak, sığınmakla mümkün olabilir.**

-Şunu anlamak durumundayız: **Biz ancak tevhidde vahdet yapabilir ve tevhide sarılarak, tutunarak kurtulabiliriz.** Yoksa başka birliktelikler tefrikayı önleyemez, çatışmaları durduramaz. Bizim parçalarımızı bir araya ancak vahiy(ruh) getirebilir. Çünkü vahiy, bizim için ruhumuz gibidir. Organlarımızı bir ve beraber tutan ruhumuz değil mi?

-Düşmanlarımıza karşı kuvvet hazırlamak, ordumuzu güçlendirmek zorundayız. (Enfal,60)

-İSLAM' ın doğru ve tam olarak bilinmesinin, anlaşılmasının, anlatılmasının tedbirleri süratle alınmalı; İSLAM'ın yanlış anlaşılması, algılanması, sömürülmesi, alet edilmesi en etkili tedbirlerle önlenmelidir.

-Eğitim ve öğretimimiz adına uygun olarak 'MİLLİ'kimliğine kavuşturulmalı, gerekli müfredat ve istikamet değişikliği seferberliği başlatılmalı ki kan ve gözyaşları zulümler bitsin.

-Şehadet, ancak 'ila-i kelimetullah' gayret ve amacında ulaşılabilecek bir kutsal makam ve unvandır. ALLAH yolunda, O'nun rızası için olmayan yollar ve amaçlarla şehadete yücelmek mümkün değildir. Bu kutsal kavramın sömürülmemesi için tedbirler almak durumundayız. Tüm kutsal kavramlarımızın, bu arada şehadet kavramımızın da içi boşaltılıyor.

-Evet bu topraklar (vatanımız) **mübarektir. Nice şüheda, evliya ve salihleri bağrında barındırmaktadır. Unutmayalım ki,yüzyıldır esarette bulunan KUDÜS, MESCİDİ AKSA ve etrafının da mübarek olduğu ayetle sabittir…**(İsra,1)

'Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz' Üstelik etrafımızda hicrete mecbur kalanların sığınağı Türkiye'miz var. Elhamdülillah.Pekiyi bizim sığınacak, hicret edecek neremiz var?!... Anadolu sığınağımıza (vatan) sahip çıkmaya mahkum ve mecburuz…

Ülkemiz, bugün 28 ABD ve NATO üslerinin tehdit ve tehlikesi altında değil midir.? Siyonizm-haçlı ittifakının emelleri artık kapalı değil… Bu tezgahın arkasında da onlar var. Büyük İsrail ve Sevr projeleri var . Yoksa bu hareket sadece bir kukla, bir taşeron

-Dünyadaki tüm mazlum ve mağdurların gözü Türkiye'de iken, biz, yeniden sorumluluğumuzu kuşanarak bir milyarı sekiz yüz milyonu derleyip toparlamak, siyasi ekonomik, kültürel, askeri vb. birliktelikleri oluşturmak, canlandırmak ve sağlamak zorundayız.

teşebbüsü değil. Ne yazık ki , kuklacılara kukla olacak nice gafiller, hainler vardır. Şu soruyu soruyoruz: Bu süreçte tasfiye edilen yetkililer içinde kaç kripto, kaç mason vardır?. Demek ki bir yapının tasfiye çabasına rağmen tehlike ve tehdit devam etmektedir.

-Mevcut tüm uluslararası kurum,kuruluş,devletler ile olan ilişkilerimizi yeniden gözden geçirmek zamanı gelmedi mi?!

-Dünyadaki tüm mazlum ve mağdurların gözü Türkiye'de iken, biz, yeniden sorumluluğumuzu kuşanarak bir milyarı sekiz yüz milyonu derleyip toparlamak, siyasi ekonomik, kültürel, askeri vb. birliktelikleri oluşturmak, canlandırmak ve sağlamak zorundayız. (Ali İmran,103)

-Hepimizin dinimizi nereden, kimlerden aldığımıza dikkat etmek sorumluluğumuz var. Yoksa önümüzdeki ağabeyler, şeyhler, hocalar, liderler…bizi şaşırtabilir, saptırabilir, sömürebilirler. ALLAH indinde tek geçerli din olan İSLAM ı da beşeri düşünce ve sistemlerle dönüştürme, benzetme tuzağı, fitnesi kol geziyor. Halkın iradesi egemenliğiyle HAKKIN iradesi ve egemenliğini birbirine karıştırma tehlikesi altındayız.

- Halkın iradesi, sözü ile HAKKIN iradesi, sözü çeliştiğinde ne olacak?!.. Başka bir ifade ile hangisi tercih edilecek?!. Kulların, şeytanın, tağutların sözü ve egemenliği mi, yoksa tevhidimizin gereği olarak ALLAH'u Teâlâ'nın sözü ve egemenliği mi?!. Ne kadar tehlikeli yer, burası.? Allah'a kulluk (tevhid)ile kullarına kulluk (şirk, küfür)arasında bulunmak. **'Şirk en büyük zulümdür'**.(Lokman,13) İki tercih var: Müslüman olarak inanç ve cevabımız açıktır. Yanlış tercih bizi nerelere götürür? Şayet halkın rızası tercihi HAKKIN rızası istikametine (doğruysa) o zaman demokrasi bizler için bir yöntem, bir araç olabilir. Tevhid ile şirki karıştırmamak gerekir, imanımıza zulüm bulaştırmamak için dikkatli ve hassas olmalıyız.

'Her şey halk için, halk tarafından, halka göre' değil; 'Her şey HAK için, HAK tarafından, HAKKA göre'anlayışını benimsiyoruz. Halka hizmet, HAKKA uyularak yapılmalı.

Öyle ya ALLAH sözleri en üstündür, doğrudur, adaletlidir, sağlamdır, hikmetlidir. ALLAH yanılmaz, şaşırmaz. **Tüm Kemal sıfatlar O'nun. O tüm noksan sıfatlardan yücedir.**

-O halde biz Müslümanlar HAKKIN rızası ile halkın rızası arasında kalarak tercihimizi HAKTAN yana yaparsak, hem O'nun rızasını hem de kalplere, her şeye her an hükmeden RABBÜLALEMİN, MELİKÜN MUKTEDİR olanın kalpleri çekip çevirmesi ile halkın da rızasını kazanabiliriz. Tersini yaparsak halkın tümü bizden razı olsa da HAK bizden küsse ne olur halimiz?!.Unutmayalım ki HAKKA muhalif olarak , halkın rızasını arayanlar dünyada ve ahirette hüsrana uğrarlar.

-Hepimizin birilerini RAB edinme tehlikemiz var. O halde lehimize ve aleyhimize olan bilgileri edinmek zorunluluğumuz var. Bundan kaçamayız **'bilmiyordum', 'aldatılmışım', 'keşkeler'**le hayıflanmak bizi kurtaramaz.

-Tüm değerlerimiz (can, akıl, nesil, iffet, mal) tüm hak ve hürriyetlerimizin korunup, sağlanması, doğru ve tam bir İSLAM bilgisini ve eğitimini gerektirir… Yoksa tüm değerlerimiz tehlike ve tehdit altında olmaya devam edecektir. **Din nimeti (İSLAM) elimizden çıktığında öteki tüm nimetlerin de elimizden çıkacağı gerçeğini ne zaman fark edeceğiz?!.**

Evet, Ekmel olan, eksiği, fazlası ,yanlışı olmayan eşsiz, benzersiz İSLAM nimetine bizleri ulaştırmasını VEHHAB ve KERİM isimlerinden umuyoruz… Bu isimleri ile O'na duada ve niyazdayız.

'Bana ne ABD den , AB den' 'Hasbunallahuvenimelvekil' 'lahavlevelakuvveteillabilah' diyecek bir duruşa , meydan okumaya ne kadar muhtacız.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَىْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ ۘ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ ۭ
قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ ۭ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿٢٧﴾

(Ey Muhammed!) Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, **"Andolsun seni mutlaka öldüreceğim"** demişti. Öteki, **"Allah ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder"** demişti. (Maide 27)

Kurban Bayramınız Mübarek Olsun

Sevgili arkadaşlar, **Müslüman olarak iki tane dini bayramımız vardır.** Bir tanesi **ramazan bayramı** diğeri ise **kurban bayramıdır.** Bu bayramları bütün **İslam âlemi olarak büyük bir coşkuyla kutlamaktayız.**

Bu ay inşallah kurban bayramını idrak edeceğiz. Yine tatlı bir telaşayla bayram hazırlıkları başladı. Büyüklerimiz kurban alımıyla ilgilenirken, çocuklarda bayramlık kıyafetlerini almaya başladılar.

Her kurban bayramında biz Hz. İbrahim (a.s) ile Hz. İsmail (a.s) arasında gerçekleşen kıssayı tekrar etmekteyiz.

Hz. İbrahim (a.s) bir rüya görür. Rüyasında bir zat: **"Ya İbrâhim! Allah, sana oğlunu kurban etmeni emrediyor"** diye seslenir.

Hz. İbrahim (a.s), uykusundan heyecanla titreyerek uyanır. **Görmüş olduğu rüyanın Rahmanî mi, yoksa şeytanî mi olduğuna bir türlü karar veremeyip şüphe ve tereddüde düşer. Bu sebepten dolayıdır ki, arefeden bir gün evvelki güne, görülen rüya hakkında inceden inceye düşünüp şüphe ve tereddüdü gidermek anlamına gelen tevriye günü denilmektedir.**

Hz. İbrahim (a.s), ikinci gece de aynı rüyayı tekrar görür ve artık gördüğü rüyanın rahmanî olduğunu, bu emrin Cenâb-ı Allah tarafından geldiğini anlar. Bu sebepten artık bu güne, yani bayramdan önceki güne de arefe günü adı verilir.

Hz. İbrâhim (a.s.)**, üçüncü gece de görmüş olduğu rüyayı tekrar görür. Artık bu emrin Allah (c.c) tarafından gelen ilâhi bir emir olduğuna kanaat getirir. İşte bu güne, Kurbanın kesilmesi gününe Kurban bayramı, Kurban kesme günü denilmektedir.**

Hz. İbrahim (a.s) böylece büyük bir imtihan ile karşı karşıya kalır. Oğluna, biricik evlâdı İsmail'e bu rüyayı anlatıp düşüncesini sorar.

Hz. İsmail, babası Hz. İbrahim'e: **"Babacığım, emrolunduğun gibi yap; beni kurban et. İnşaallah beni sabredenlerden bulursun, bulacaksın"** der.

Bu büyük imtihan da baba ve oğul her ikisi de Allah'ın emrine teslim olup boyun eğerek baba-evlâdını Allah için kurban etmek için, oğul da Rabbinin rızası için canını fedâ etmeye hazır bir durumda ilâhi huzurda vaziyet alırlar. İb¬rahim (a.a.), oğlu İsmail'i (a.s.) alnı yere gelecek şekilde yere yatırır.

O esnada rabbimiz: **"Ey İbrâhim! Rüyana sadâkat gösterdin, (gördüğün rüyâyı doğruladın). Gerçek şu ki biz, iyi kimseleri böyle mükâfatlandırırız, şüphesiz bu apaçık bir imtihandı. Biz ona (İbrâhim'e) oğlunun yerine bedel olarak büyük bir kurbanlık** (koç) **verdik. İbrâhim'e selâm olsun. Sonradan gelecek, nesiller arasında ona iyi bir ün şöhret bıraktık."** buyurmuştur.

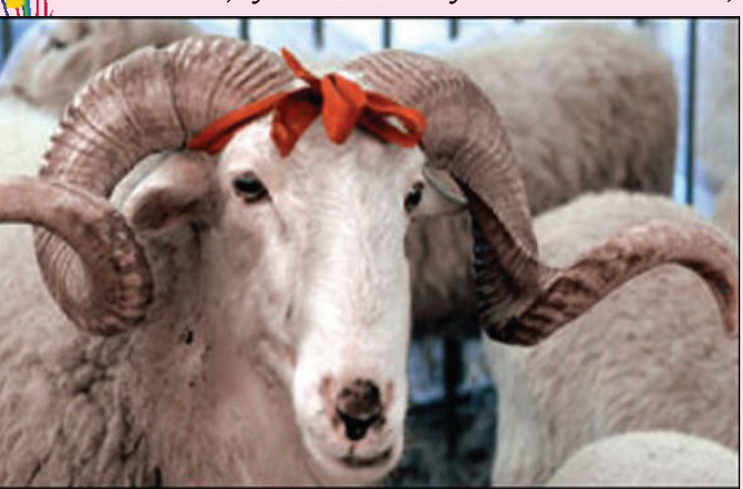

İşte her kurban bayramında biz bu kıssayı tekrar ediyoruz. Hz. İbrahim (a.s)'ın sadakatını, Hz. İsmail (a.s)'ın rabbine teslimiyetini görürken rabbimizin sadakat gösterip teslim olanları nasıl ödüllendirdiğini görmekteyiz.

Bayramı bu gerçek manasıyla yaşayabilmeyi rabbim bizlere nasip etsin. Hayırlı bayramlar…

Bilmeceler

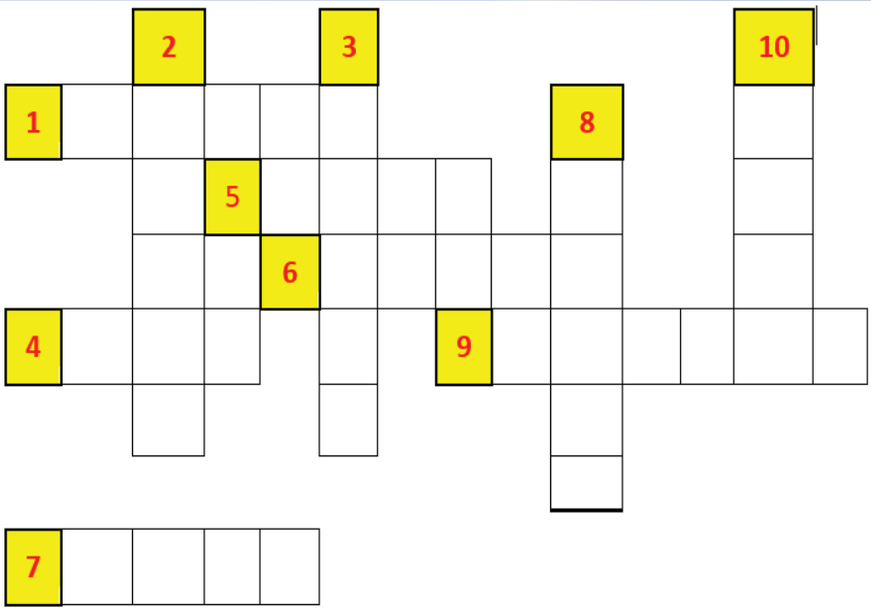

1- Hacda ihrama girme yerleri

2- Hac ve umre de giyilen özel elbise

3- Hacer-i Esved köşesinden veya hizasından başlayarak kâbe'nin etrafında 7 defa dönmek.

4- Koşmak, hızlı yürümek anlamına gelmektedir. Hac ve umrede kâbe'nin doğru etrafındaki safa tepesinden başlayarak Merve›ye 4 gidiş Merve'den Safa'ya 3 dönüş olmak üzere bu iki tepe arasındaki gidiş geliş.

5- Tavafta usulüne göre kâbe'nin etrafında bir defa dolaşmak; Sa'yde ise, safa merve arasında her bir gidiş veya geliş.

6- Arefe günü, güneşin öğle vakti tam tepe noktasına gelip batıya eğilmesinden, kurban bayramı şafak sökünceye kadar kısa bir süre de olsa arafat sınırları içinde bulunmak

7- Kâbe'nin doğusunda bulunan, say yapılan iki tepeden biri.

8- Kâbe'nin doğusunda bulunan, say yapılan iki tepeden biri.

9- Mekkenin yaklaşık 25 km güneydoğusunda bulunan, hacın en önemli rüknü olan vakfe yapılan yer.

10- Müzdelife ile mekke arasında harem sınırları içerisinde bulunan, şeytan taşlama, kurban kesme ve traş olunan yer.

Cevaplar: 1.Mikat 2.İhram 3.Tavaf 4.Say 5.Şavt 6.Vakfe 7.Safa 8.Merve 9.Arafat 10.Mina

Komik Sözler

* Acıkan var mı? hayır bizde tatlıkan var....
* Anneme dünya rekorunu kırdım dedim,
iyi yaptın sana da bir şey dayanmıyor dedi.
* Babam takdir getir bilgisayarını yenileyeceğim dedi,
Ben de getirdim. Geldi F5'e basıp gitti.
* Ayna benim en iyi dostumdur. Ben ağlarken o asla gülmez.
* Evladım sınav kâğıdına baktım, yazın okunmuyor.
- Kışın okuyun o zaman hocam.
* Doktora gittim, Ağrı nerede? dedi.
Doğu Anadolu'da dedim.
* Hatayı kendinizde aramayın,
Hatay Akdeniz Bölgesindedir.

Su Kasidesi

13. Dest bûsi ârzusuyle ölürsem dostlar
Kûze eylen toprağım sunun anınla yâre su

Dostlarım, onun elini öpmek arzusuyla ölürsem,
Toprağımdan bir testi yapın ve sevgiliye onunla su verin.

Açıklaması: Bir önceki beyitte (12. Beyit) rakibin sevgiliye ulaşmasını engellemek için bu uğurda toprak olmayı, ölmeyi göze alan şair yine ölümden bahsediyor. Ölmeden önce de vasiyetini açıklıyor. Hayattayken elde edemediği bir şeyi öldükten sonra elde etmeyi planlıyor. Yaşarken kavuşamadığınız bir şeye öldükten sonra kavuşursanız sevdiğiniz demek ki bu dünyada değil. Şairin sevdiği de bir Müslüman olarak Hz. Muhammed ve şair onun elini öpmek istiyor. Öldükten sonra sevgiliye yakın olma arzusunu dile getiren bu ifadeler ölümün soğukluğunu hatırlatsa da aslında aşkın gücünü ve gerçekliğini vurguluyor.

14. Sevr ser-keşlik kılur kumrî niyâzından meğer
Dâmenin duta ayağına düşe yalvere su

Selvi, kumrunun yalvarmasına inatla karşı çıkıyor,
Su, selvinin çevresinde dolanıp yalvarsın da onu bu inatçılıktan vazgeçirsin.

Açıklaması: Kumrular servi ağaçları üzerinde durup daima dem çeker. Dem çekişleri esnasında çıkardıkları **"hu, hu..."** sesleri mutasavvıflar tarafından, kumrunun Allah'ı zikri olarak yorumlanır. Servi ağacındaki kumru, tıpkı bülbülün güle âşık olup ona niyazda bulunması gibi, daima Allah'a yalvarmaktadır. Ancak servi bütün bu yakarışları dikkate almadan dik başlılık etmekte, kumruyu umursamamaktadır. Elife benzeyen servinin rüzgârla salınışındaki şekil ise lâmelife (ﻻ) benzemektedir. **"Lâ"** yani **"Olmaz, olmaz!"** şeklinde bir tavır içerisindedir servi, kumruya karşı. Su ise beyitte bir arabulucu gibidir. Kumrunun yakarışlarına kulak vermesi ve onu önemsemesi için servinin eteğini tutup serviye yalvarmaktadır. Mutasavvıflara göre **"elif"**e benzemesi yönünden servi Allah'ın sembolüdür. Kumru ise daima Allah'a yalvaran kuldur. Hatta dem çekişindeki **"hû, hû..."**larla bir dervişi hatırlatmaktadır. Âşığın, kendisini affetmesi veya onunla ilgilenmesi için yakarışına cevap vermeyen Allah'ı ikna etmek için devreye **"su"** girmektedir. Beyitte **"su"** Peygamberimizdir. Peygamberimiz, ümmetini bağışlaması için Allah'a yalvarmakta, ümmeti için şefaat dilemektedir. Şair, oldukça tabiî olan üç durumu farklı sebeplere bağlamıştır: Servinin sallanması, kumrunun ötmesi ve de suyun ağaçlık yerlerde akması gibi.